

บทที่ 3

วิเคราะห์นวนิยายที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณี

ในการวิเคราะห์นวนิยาย การศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้อ่านมองเห็นและเกิดความเข้าใจจากวิธีการและเทคนิคที่ผู้แต่งใช้ในการเสนอ และดำเนินเรื่องตลอดจนการแสดงความคิดและทัศนคติต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้งขึ้น และยังทำให้ผู้อ่านเข้าถึงอรรถรสยิ่งขึ้น ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายทั้ง 4 เรื่องตามขอบเขตของการวิจัย ใน 2 ประเด็น คือ 1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่องและแก่นเรื่อง 2. ตัวละคร

หญิงคนชั่ว

1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่องและแก่นเรื่อง

1.1 เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง

เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ชีวิตของ “รีน” หญิงสาวชาวนา จากจังหวัดฉะเชิงเทราที่ถูกล่อลวงมาขายบริการทางเพศโดยหนุ่มชาวกรุงที่อาศัยประโยชน์จากความเชื่อและการเชื่อคนง่ายของเธอ รีนต้องต่อสู้กับความทุกข์ยากอย่างหนัก แม้ครั้งหนึ่งเธอจะได้พบกับคนดีที่มีความรักให้เธอด้วยความจริงใจ แต่ด้วยค่านิยมของสังคมที่รังเกียจโสเภณี รวมทั้งความเจียมตนของรีน ความรักครั้งนั้นก็ต้องยุติลง ผู้แต่งสร้างให้ตัวละครตัวนี้ต้องต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต ตั้งแต่เริ่มต้นเรื่องจนกระทั่งจบเรื่อง ผู้อ่านได้รับรู้ถึงจิตใจอันแข็งแแกร่งของผู้หญิงตัวเล็กๆคนหนึ่งที่สังคมมองว่าเป็นด้านมืดของความเป็นหญิง และมองเห็นความดีที่มีอยู่ในร่างกายและจิตใจของบุคคลที่สังคมตราประทับว่าเป็น “หญิงคนชั่ว”

ความทุกข์ยากของรีนเริ่มต้นจาก การตัดสินใจหนีออกจากบ้านตามวิชัย หนุ่มชาวกรุง ผู้ซึ่งขณะนั้นรีนคิดว่าเขารักเธอและเธอก็รักเขา โดยหารู้ไม่ว่านั่นเป็นกลลวงของมนุษย์ผู้หวังเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และหารู้ไม่ว่านั่นเป็นครั้งสุดท้ายที่เธอจะได้พบเจอคนในครอบครัวที่เธอรัก

หลังจากที่รีนยอมทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความรัก เธอกลับได้พบว่าการรักอย่างไม่ลืมหูลืมตานั่นเองที่เป็นตัวทำลายชีวิตของเธอลง โดยสิ้นเชิง เมื่อวิชัยนำเธอไปขายยังสถานบริการทางเพศของป่าตาด จนเธอต้องยอมจำใจขายบริการทางเพศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ต้องให้บริการลูกค้าทั่วไปที่เข้ามาหาความสุขทางเพศโดยแลกกับเงินตราที่เธอมักจะถูกเอาเปรียบจากป้าตาคนเจ้าของสถานบริการ เหมือนดังโสเภณีทุกคนในสถานบริการทางเพศแห่งนั้น

รินมีชีวิตอยู่อย่างสิ้นหวัง ได้แต่ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นไปตามชะตากรรม จนกระทั่ง เมื่อเธอได้พบกับวิทย์ ชายผู้มีชาติตระกูลสูงอย่างที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “ผู้ดี” เขาและเธอดังก็มีความรักให้กันอย่างจริงใจ แต่แตกต่างกันตรงที่ความรักของวิทย์นั้นร้อนแรงและรวดเร็ว เขาพยายามจะพาเธอออกไปจากสถานขายบริการแห่งนั้นแล้วไปสร้างครอบครัวร่วมกัน โดยปฏิเสธแรงกดดันจากสังคมภายนอกซึ่งยึดติดอยู่กับค่านิยมที่รังเกียจโสเภณี เขาพร้อมจะทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความรักที่มีต่อรินแม้จะต้องลำบากยากแค้นเพียงใดก็ตาม ส่วนความรักของรินมีความเจียมตนเป็นพื้นฐาน เธอรู้ตัวดีว่าชาติกำเนิดและสภาพชีวิตของเธอกับวิทย์นั้นแตกต่างกันอย่างมาก วิทย์เป็นลูกผู้ดีมีสกุล มีหน้ามีตาอยู่ในแวดวงสังคม ส่วนเธอเป็น “หญิงคนชั่ว” ที่มีตราบาปประทับอยู่ รินคิดอยู่เสมอว่าการจะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้นมิแต่จะดึงให้ชีวิตของวิทย์ตกต่ำลง ความรักของรินจึงเป็นความปรารถนาดี ที่ปราศจากการทำร้ายและทำลายให้คนที่รักต้องถูกสังคมประณาม

จุดหักเหของความรักของทั้งคู่เกิดขึ้นเมื่อวิทย์ต้องไปเรียนต่อต่างประเทศ และนั่นหมายถึงการตัดสินใจเลือกอนาคตมากกว่าการเลือกความลำบากในการใช้ชีวิตคู่กับริน วิทย์จำใจจากรินไปโดยไม่บอกลา ฝากแต่สร้อยคอพร้อมด้วยล็อกเกตรูปหัวใจไว้ โดยไม่รู้เลยว่าขณะนั้นรินได้ตั้งครรภ์ขึ้น โดยมีเขาเป็นพ่อของเด็ก

รินเฝ้าคอยวิทย์วันแล้ววันเล่าเพื่อจะบอกข่าวเรื่องลูกน้อยที่กำลังจะเกิดมา แต่ก็ยังไม่มีแว้วว่าวิทย์จะกลับมาเสียที รินเองเมื่อรู้ว่าได้ตั้งท้องกับวิทย์ก็ไม่อยากจะขายบริการทางเพศให้กับใครอีกแม้ป้าตาจะพยายามเรียกร้องก็ตาม ประกอบกับอาชีพอย่างรินนี้ย่อมไม่เหมาะกับการตั้งครรถ์เป็นแน่ เธอจึงตัดสินใจหนีออกจากสถานขายบริการแห่งนั้นเพื่อไปทำงานที่บ้านหลวงผางาดเชิงยุทธในตำแหน่งแม่บ้าน โดยได้รับความช่วยเหลือจากสมรเพื่อนโสเภณีในสถานบริการแห่งเดียวกัน

ระยะแรกการทำงานในบ้านหลวงผางาดเชิงยุทธของรินแม้จะต้องทำงานหนักจนร่างกายอ่อนล้า แต่รินก็มีความสุขเพราะเธอเชื่อว่างานที่ทำอยู่เป็นงานสุจริต ดีกว่าการเป็นโสเภณีที่ต้องขายร่างกายเพื่อแลกกับเงินที่รินเองก็ไม่ค่อยจะได้รับความตอบแทนเท่าไรนัก ประกอบกับความภาคภูมิใจในการต่อสู้เพื่อลูกน้อยสายเลือดของวิทย์ที่กำลังจะเกิดมา รินจึง

ตั้งใจทำงานอย่างขยันขันแข็งไม่ย่อท้อ แต่แล้วความเปลี่ยนแปลงของชีวิตก็เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่ออุดมเพื่อนในกลุ่มเดียวกับวิทย์ที่เคยไปใช้บริการทางเพศที่สถานบริการของป้าตาดมาพบรินเข้าโดยบังเอิญและนำเรื่องนี้ไปเล่าให้คนในบ้านหลวงพงาดเชิงยุทธ รวมทั้งป้าตาดฟัง รินจำเป็นต้องย้ายที่อยู่อีกครั้งทั้งๆที่สถานที่แห่งนี้น่าจะเป็นที่ที่ให้ความสงบแก่ชีวิตของเธอและลูกได้ และก็เป็นอีกครั้งที่สมรได้ยื่นมือเข้ามาช่วยริน โดยพารินไปทำงานเป็นแม่บ้านที่บ้านของเกษรหญิงสาวอีกคนหนึ่งที่มีอาชีพโสเภณี

เกษรเป็นโสเภณีอีกประเภทหนึ่งที่ต่างจากโสเภณีประจำสำนักอย่างริน โดยเกษรจะรอรับงานอยู่ที่บ้าน รอให้นายหน้าเข้ามาติดต่อแล้วออกไปปฏิบัติงานนอกบ้านหรืออาจมีการรับรองลูกค้าในบ้านบ้างแล้วแต่ความพอใจ เกษรเป็นคนอารมณ์ร้าย มักจะต่อว่าต่อขานรินซึ่งขณะนั้นกำลังท้องแก่ในเวลาทำงานซ้ำไม่เป็นที่ถูกใจอยู่เป็นประจำ รินจำต้องอดทนทุกอย่างเพราะนี่เป็นหนทางเดียวในการดำรงชีวิตของตนเองและลูกที่กำลังจะเกิดมา จนกระทั่งถึงวันคลอด ลูกของรินเป็นผู้หญิงมีหน้าตาละม้ายกับวิทย์มาก มากจนรินคิดไปว่าลูกคงเป็นตัวแทนของวิทย์ที่มาอยู่กับเธอ เมื่อคลอดเสร็จสมรมาเยี่ยมรินพร้อมกับบอกให้รินรู้ว่าเกษรได้รินออกจากความเป็นแม่บ้านแล้วเพราะทำงานไม่คุ้มกับเงินที่จ้าง ทั้งๆที่รินก็ทำทุกอย่างได้แทบจะสมบูรณ์แบบอยู่แล้ว ขาวนี่ทำให้รินรู้สึกกังวลใจมากเพราะยังไม่รู้เลยว่าเธอกับลูกจะไปอาศัยอยู่ที่ใด แต่แล้วสมรก็ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือรินอีก สมรรับปากกับรินว่าจะออกจากบ้าน ป้าตาดมาอาศัยในห้องเช่าเล็กๆร่วมกับรินและลูกโดยให้รินเลี้ยงลูกอยู่กับบ้าน ส่วนเธอมีหน้าที่ในการทำงานข้างนอกซึ่งก็หนีไม่พ้นอาชีพโสเภณีอีก

สมร ริน และลูกอาศัยอยู่ในบ้านเช่าเล็กๆแห่งหนึ่ง โดยรินทำหน้าที่เลี้ยงลูกอยู่กับบ้าน ส่วนสมรออกไปเร่ขายประเวณีเพื่อหาเลี้ยงทั้งสามชีวิต ในระยะแรกก็พอจะมีเงินเก็บอยู่บ้าง แต่เมื่อนานวันเข้างานของสมรก็น้อยลงไปทุกทีๆจนกระทั่งสมรล้มป่วยลง ทั้งสามต้องเผชิญกับความลำบากอีกครั้ง เงินทองที่เคยมีอย่างพอใช้ก็ร่อยหรอลงไปจนแทบไม่พอซื้ออาหารและค่าเช่าบ้าน รินคิดไม่ตกว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร ทางหนึ่งคือเอาสร้อยคอที่วิทย์ให้ไว้ไปขายเพื่อทดแทนคุณสมรและเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอด หรืออีกทางหนึ่งซึ่งรินตั้งใจไว้ว่าจะไม่กลับไปทำมันอีกนั่นคือการเป็นโสเภณี

สุดท้ายเธอก็ตัดสินใจค้าประเวณีอีกครั้งแม้จะขมขื่นเพียงใดเพราะเป็นทางออกทางเดียวที่เธอพอจะทำได้ในขณะนั้น

สิ่งที่รีนและสมรพะวงอยู่อีกอย่างหนึ่งก็คือ หนูอืดลูกสาวของรีนที่จะต้องขาดคนดูแลในเวลาที่ยรีนต้องออกไปทำงานนอกบ้าน รีนจึงต้องแก้ปัญหาด้วยการจ้างยายเพื่อดูแลเพื่อนบ้านให้เป็นผู้ดูแล แรกๆยายเพื่อคก็เลี้ยงดูหนูอืดเป็นอย่างดีโดยรีนสั่งให้ซื้อนมเกรดดีมาเลี้ยง แต่นานวันเข้าเมื่อยายเพื่อคมองเห็นช่องทางที่จะคดโกง ยายเพื่อคก็ใช้วิธีการซื้อนมราคาถูกมาเลี้ยงหนูอืดซึ่งเรื่องนี้รีนก็รู้ดี แต่แม้จะรู้ทุกอย่างรีนก็ต้องพยายามหักห้ามความโกรธนั้นไว้เพราะรู้ว่าหากโวยวายขึ้นมาเธอและลูกจะประสบกับความยากลำบากอีกครั้งอย่างแน่นอน

อาการของสมรทรุดลงเรื่อยๆและเสียชีวิตในที่สุด รีนจัดการเรื่องงานศพของสมรอย่างง่ายๆตามอัธยาศัยตามคำแนะนำของเพื่อนบ้าน ความเศร้าโศกและเสียใจที่สมรต้องตายจากไปทำให้รีนกลายเป็นคนเงียบขรึมไป

วันหนึ่งรีนได้รู้ข่าวจากเพื่อนบ้านว่าพ่อกับแม่ของเธอเสียชีวิตแล้ว รีนเสียใจมากจนคิดจะฆ่าตัวตาย แต่เมื่อคิดถึงสามีและลูกสาวทำให้รีนตัดสินใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

รีนได้เข้ามาอยู่ในสถานบริการทางเพศของแม่เชย ซึ่งมีสถานที่และรูปแบบของการขายบริการทางเพศเหมือนกันกับบ้านป่าตาดที่รีนเคยอยู่มาก่อน การมาสังกัดสถานบริการดังกล่าวทำให้รีนต้องอยู่ไกลจากลูกสาวแต่รีนก็มักจะไปเยี่ยมลูกอยู่เสมอ รีนฝากลูกไว้กับแม่เพื่อคให้เป็นธุระในการเลี้ยงดู โดยรีนจะจัดส่งเงินไปให้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งๆที่รู้ว่าเงินเหล่านั้นไม่ได้กลับไปเป็นนมเกรดดีหรือเป็นค่าใช้จ่ายให้กับลูกน้อยเท่านั้น แต่ยังเป็นเงินค่าพนันม้าแข่งให้กับแม่เพื่อคผู้อาศัยช่องทางในการคดโกงอีกด้วย

วันหนึ่งรีนได้มีโอกาสกลับไปยังบ้านเกิดของเธอที่จะเขิงเทราอีกครั้งตามความตั้งใจ รีนพบว่าสถานที่และผู้คนเปลี่ยนไปมาก ไม่มีใครจำหวาน(ชื่อเก่าของรีน)ได้เลยแม้แต่คนเดียว รีนรู้ว่าการตายของพ่อแม่อีกครั้งจากแม่พุ่มเพื่อนเก่าที่โตมาด้วยกัน แต่ครั้งนี้กลับทำให้รีนเสียใจมากยิ่งขึ้น เมื่อรีนได้รู้ว่าเธอเป็นต้นเหตุให้ผู้มีพระคุณทั้งสองต้องตาย ส่วนพี่น้องอีกสองคนก็ต้องระเห่ร่อนไปโดยไม่มีใครทราบข่าว รีนได้แต่ทนฟังและโทษตัวเองอยู่ในใจ

รีนทำงานอยู่ในบ้านแม่เชยพักหนึ่งก็พบว่ารายได้เริ่มลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะร่างกายที่ทรุดโทรมลงไปทุกวันๆ เงินที่ต้องส่งให้ลูกก็เริ่มอึดอัดฝืดเคืองมากขึ้น รีนจึงตัดสินใจออกไปขายบริการทางเพศในต่างจังหวัดตามคำแนะนำของพรรคพวกที่เป็นโสเภณีด้วยกัน

รินใช้เวลาทำงานในลักษณะนี้กว่า 4 ปี แต่ก็ยังไม่มีที่ใดที่สร้างรายได้ได้เท่ากับที่กรุงเทพฯ
รินจึงตัดสินใจกลับ กรุงเทพฯ และมาอาศัยอยู่กับแม่เขยอีกครั้งหนึ่ง

ในระหว่างที่รินตระเวนทำงานไปหลายๆแห่งนั้นรินไม่ได้พบลูกสาวเลย จนมาพบกันอีกครั้งก็ตอนหนูอืดเข้าโรงเรียนแล้ว ในสายตาของรินหนูอืดโตขึ้นมากแต่ก็ไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าที่เด็กควรจะเป็นนัก คงเป็นเพราะการเลี้ยงดูตามอัธยาศัยของแม่เมื่อครั้งนั้นเอง

รินเริ่มเบื่อหน่ายกับการเป็น โสเภณี อีกทั้งลูกสาวก็โตขึ้นทุกวันๆ รินจึงหาหนทางที่จะทำมาหากินอย่างอื่น และคิดได้ว่าน่าจะเปิดร้านเล็กๆขายของหรือผลไม้แล้วรับลูกมาอยู่ด้วยกันแต่ก็คิดปัญหาเรื่องเงินลงทุนเสียอีก รินจึงปรึกษาเรื่องนี้กับแม่เขยซึ่งเป็นคนเดียวที่รินเชื่อว่าจะทำให้คำปรึกษาได้ แม่เขยก็รับปากว่าจะช่วยแต่สุดท้ายก็หายเงียบไป รินได้แต่รอจนกระทั่งหมดความหวังและในขณะนี้ดูเหมือนว่าคนเดียวที่พอจะฝากความหวังในการดูแลลูกสาวได้คือวิทย์เท่านั้น

แล้ววันที่รินรอคอยก็มาถึง เมื่อริน ได้พบกับวิทย์อีกครั้ง วิทย์จำริน ไม่ได้เพราะความทรุดโทรมของริน แต่รินกลับจำเขาได้อย่างแม่นยำ รินเล่าเรื่องราวของเธอให้เขาฟังทุกอย่าง จนเขารู้สึกว่าตัวเองได้ทำผิดอย่างร้ายแรงกับผู้หญิงคนหนึ่ง แต่เขาก็ขอให้เธอยกโทษให้เพราะเขาก็มีความจำเป็นในการจากไปครั้งนั้นและในขณะนี้เขาได้แต่งงานแล้ว

รินตะลึงไปชั่วขณะเมื่อได้ยินเรื่องดังกล่าว รินคิดว่าเธอไม่น่าจะเล่าเรื่องลูกให้วิทย์ฟังเพราะจะเป็นการทำลายครอบครัวของวิทย์ แต่ความคิดนั้นก็หายไปเมื่อเธอคิดได้ว่าวิทย์เป็นคนเดียวในโลกที่เธอจะฝากลูกไว้ได้ เธอจึงตัดสินใจเล่าเรื่องลูกให้วิทย์ฟัง ตอนแรกวิทย์ก็ยังคงไม่เชื่อนัก เขาขอให้รินพาไปพบลูกและเมื่อได้พบก็ทำให้เขามั่นใจว่ารินไม่ได้โกหก

วิทย์นัดวันที่จะมาพบกับรินอีกครั้งโดยสัญญาว่าจะรับลูกไปอยู่ด้วย แต่ต้องกลับไปทำความเข้าใจกับจิตราภรรยาของเขาเสียก่อน ในระหว่างนี้รินมาอยู่กับลูกมากขึ้น เหมือนจะรู้ว่าตัวเองจะไม่ได้พบลูกอีก ทั้งนี้อาการป่วยก็รุนแรงมากขึ้นๆ รินรู้ว่าวาระสุดท้ายของชีวิตใกล้ได้เข้ามาทุกทีๆ ถึงวันนี้วิทย์มาถึงและแจ้งข่าวดีและคำยืนยันว่าจะจัดการเข้าบ้านให้รินอยู่ด้วย แต่รินไม่ต้องการเพราะสิ่งที่รินต้องการมีเพียง อย่างเดียวคือให้วิทย์รับหนูอืดไปเลี้ยงเท่านั้น ส่วนรินจะขอใช้ชีวิตอยู่ตามประสาจนกว่าจะตายจากโลกนี้ไป

ถัดจากวันนัด 1 วันวิทย์มารับลูกที่บ้านยายเพื่อติดตามที่ได้ตกลงกับรินไว้ แต่ก่อนหน้านั้นรินได้มาอยู่กับลูก จัดของให้ลูก อาบน้ำให้ลูก เล่นกับลูก และมองหน้าลูกเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว เมื่อวิทย์มาถึงริน ไม่ออกมาส่งลูกด้วยได้แต่แอบฟังเสียงของวิทย์และเสียงของ

ลูกที่กำลังจากไป วิทย์สั่งยายเผื่อคไว้ว่าเขาจะมาพบรึนในวันรุ่งขึ้นและขอให้รึนมาพบเขาด้วย
ทันทีที่วิทย์พาลูกจากไปอาการป่วยของรึนก็กำเริบขึ้นและดูเหมือนว่าจะเกินเยียวยา
เช้าวันรุ่งขึ้นวิทย์มาตามที่เขานัดไว้แต่รึนก็ไม่ยอมออกไปพบเขาอีกเช่นกัน จนกระทั่งเมื่อวิทย์
กำลังจะกลับรึนก็เสียชีวิต

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของ **หญิงคนชั่ว** มีทั้งโครงเรื่องใหญ่กับโครงเรื่องย่อย
โดยโครงเรื่องใหญ่กล่าวถึงชีวิตของรึนหญิงสาวชาวชนบทที่ถูกหลอกลวงมาขายบริการ
ทางเพศในกรุงเทพฯ ต่อมาได้พบกับชายหนุ่มคนหนึ่งคือวิทย์แต่ก็ต้องจากกันเพราะค่านิยม
ของสังคมที่รังเกียจโสเภณี รึนต้องทำงานอย่างยากลำบากในการเลี้ยงลูกและตัวเองเป็น
เวลานาน สุดท้ายก็ได้พบกับคนรักอีกครั้งและได้ฝากฝังลูกไว้ก่อนที่ตัวเองจะตาย
ส่วนโครงเรื่องย่อยได้แก่ เรื่องราวของสมรเพื่อนโสเภณีที่คอยช่วยเหลือรึนและลูกโดยไม่หวัง
สิ่งตอบแทนจนกระทั่งตัวตาย โครงเรื่องย่อยดังกล่าวนี้บุญศิริ ภิญญาธินันท์ได้กล่าวไว้อย่าง
น่าสนใจว่า “โครงเรื่องย่อยแสดงให้เห็นความดีของหญิงโสเภณีคนหนึ่ง ซึ่งสนับสนุน
โครงเรื่องใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นว่าความดีนั้นยังมีอยู่ในหมู่ของหญิงที่ได้ชื่อว่าเป็นคนชั่ว”
(2527 : 181) เนื้อเรื่องและโครงเรื่องดังกล่าวได้นำไปสู่ การแสดงคุณค่าของความเป็นมนุษย์
ดังปรากฏอยู่ในแก่นเรื่องซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

1.2 แก่นเรื่อง

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง **หญิงคนชั่ว** ได้สะท้อนคุณค่าของความดีที่ยังมีปรากฏ
อยู่ในหมู่ของหญิงคนชั่วที่สังคมประนามออกมาอย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏในคำนำของการพิมพ์
ครั้งแรก (พ.ศ.2480)ว่า “หญิงชั้นสูงอาจมีจิตใจต่ำ เช่นเดียวกับหญิงชั้นต่ำมีจิตใจสูง ความชั่ว
ถ้ายังไม่มีผู้รู้เห็นก็ยังคงเป็นความดี แต่ในโลกนี้จะมีสักกี่คนเล่าที่เชื่อว่า *ความดี* นั้นย่อมมีอยู่
แม้ในหมู่ของหญิงที่ได้ชื่อว่า *โสเภณี* ” (2480 : คำนำ) ผู้แต่งได้สะท้อนความดีงามของจิตใจที่
ถ่ายทอดมาชีวิตอันเลวทรามตามทัศนะของสังคมซึ่งมีค่านิยมแห่งความรังเกียจเป็นตัววัด
เป็นการสวนกระแสความคิดของคนส่วนใหญ่โดยหยิบเอาชีวิตเล็กๆ ในมุมหนึ่งของสังคม
มานำเสนอ

อาจสรุปได้ว่า ก.สุรางคนางค์ ต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่าความดีเลว อาจมีอยู่ใน
ตัวใครก็ได้โดยตัดสินใจไม่ได้จากสถานภาพภายนอก เป็นการเรียกร้องให้สังคมมีความเป็นธรรม
ในการประณามหรือตัดสินผู้อื่น

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ ตัวละครริน ซึ่งเป็นตัวละครเอกของนวนิยายเรื่อง หญิงคนชั่ว ทั้งในด้านบทบาท ลักษณะนิสัย ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กับแก่นเรื่องตามลำดับ

2. ตัวละคร : ริน

2.1 บทบาท

รินหญิงสาวลูกชานาจากจังหวัดละโว้เดิมมีชื่อว่า หวาน รินเป็นที่รักของคนในตำบลเทพราช (จ.ละโว้) ดังเห็นได้จากภาพความทรงจำของเพื่อนบ้านที่ยังคงจดจำ “...หวาน ลูกสาวตาเกิด ขยอ้ม ได้อย่างไม่ลืมนั่น เพราะหวานอ่อนหวานสมชื่อ เป็นที่รักของบรรดาพี่น้องบ้านใกล้เคียง...”(44) ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตเธอเริ่มขึ้นเมื่อเธอได้พบกับ วิชัย หนุ่มชาวกรุงที่เข้ามาทำทีเป็นรักเธอ และชักชวนให้เธอหนีเข้ากรุงเทพฯ เพียงเพราะคำพูดว่า “ฉันรักเธอจ๊ะ”(57) ประกอบกับท่าทีแสดงความรักก็ทำให้รินขาดใจไปต่างนานาเพราะ “ตั้งแต่รินสาวมาไม่มีชายใครมาแตะต้องตัวและกระซิบพูดถึงเรื่องนี้เลย หวานนั่งตะลึงตัวชา ได้ยินทุกคำที่เขาพร่ำถึงความรัก...” ความเชื่อและความไม่ประสาธในความรักประกอบกับคำป้อยของผู้ชายชาวกรุงทำให้หวานยอมพลีกายให้กับวิชัย “...ทุกคืนหวานแอบไปพบกับคุณวิชัยของหล่อน ฟังเขาค่ำครวญถึงความรัก ฟังเขาเล่าถึงความหรรษา สวยงาม ความสนุกสนานร่าเริงในบางกอก ที่นั่นมีเสื้อผ้าแพรพรรณทุกชนิด ทุกสี จะต้องการสิ่งใดวันแต่ดาวและเดือนก็ย้อมหาได้”(58) ในที่สุดหวานก็ตัดสินใจหนีตามวิชัยไป โดยหารู้ไม่ว่านั่นเป็นกลลวงของมนุษย์ผู้มุ่งหวังจะกอบโกยผลประโยชน์จาก “ความเชื่อ” ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างเธอ

หวานเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ด้วยความหวังอันสวยหรูและยิ่งใหญ่ ซึ่งล้วนเกิดขึ้นจากความเชื่อมั่นอย่างเต็มเปี่ยมที่มีให้วิชัย โดยหารู้ไม่ว่าสิ่งที่เธอกำลังจะเจอคือความโหดร้ายอย่างยิ่งของชีวิต วิชัยนำเธอไปขายยังสถานบริการทางเพศของป่าตอง โดยทำที่ว่าพาไปฝากไว้ที่บ้านป่าก่อน เนื่องจากยังไม่สามารถพาหวานเข้าไปพบกับพ่อแม่ได้ แต่ด้วยสัญชาตญาณหวานเองก็พอจะรับรู้ความผิดปกติบางประการได้จาก “...สายตาที่แม่สมรมองหล่อนเมื่อวันหล่อนมาถึงครั้งแรกที่บ้านนี้ เป็นสายตาที่มีความหมายชวนให้เศร้า เหมือนกับสายตาของนักโทษที่อยู่ในที่คุมขัง มองดูผู้ที่ถูกส่งเข้ามาใหม่ๆ กระนั้น”(66) รวมทั้งพฤติกรรมของผู้หญิงในบ้านที่ทำให้หวานประหลาดใจยิ่งนัก “...ผู้หญิงบ้านนี้ทุกคนแต่งตัวสวยในเวลากลางวันและไม่เข้าหาลับเข่านอนด้วย เมื่อหวานกลับเข้ามายังเห็นเขานั่งอยู่กับผู้ชายหลายคนในห้อง

ทางหน้าเรือน”(69) แต่ถึงกระนั้นหวานก็ยังไม่แน่ใจนักจนกระทั่ง ได้พบเห็นพฤติกรรม
 ดังกล่าวมากขึ้นๆ หวานพอจะรู้ได้ว่า “ถ้าหากเป็นไปตามที่หล่อนคาด ก็ไม่มีอะไรนอกจาก...
 หวานหลับตา ต้วสัน เลี้ยวสายของตลอดทั้งร่างและหัวใจ”(75) วิชัยหายไปอย่างไร้ร่องรอย
 ป้าตาดเป็นผู้เข้ามาเปิดเผยความจริงทั้งหมดให้หวาน ได้รับรู้ และบอกในสิ่งที่หวานจำต้องทำ
 ต่อจากนี้ นั่นคือการเป็น โสเภณี

ไม่มีผู้ใดที่จะหยิ่งซึ่งลงไปถึงดวงใจของหญิงสาวชาวบ้านนอกที่
 ถูกเขาหลอกหลวง ปอกลอกจนสิ้นเนื้อประดาตัว ชำนาญเข้ามาอยู่ใน
 สถานที่อันเป็นแหล่งแห่งความชั่วช้าเช่นนี้ ว่าจะมีความซอกซำ
 สยของกลัวเพียงใด คำ ทำมาหากิน ของ ป้าตาด ก็พอจะเดาเข้าใจได้
 บ้างแล้วว่าที่นี่ ทำมาหากิน กันอย่างไร (67)

ความหวังอันสวยงามเมื่อไม่กี่วันก่อนพังทลายลงอย่างสิ้นเชิงเหลือเพียงชีวิตอับเฉาที่กำลังจะ
 กลายเป็นเพียงสินค้าชิ้นหนึ่งในธุรกิจบริการทางเพศ หวานได้แต่คิดว่า “เมื่อหล่อนชั่วช้า
 มาแล้ว ก็จำเป็นต้องก้มหน้า ใช้กรรมไป ต่อจากนี้ก็ไม่มีอะไรอีก นอกจากยินยอมให้ป้าตาด
 แกบังคับขับไสเข้าสู่ตลาดการ ทำมาหากิน ด้วยความขมขื่นและตรอมตรมใจ...” (80-81)
 หวานรู้ตัวดีว่าบัดนี้ “หวานลูกดาเกิด ขยายอ้อมชาวเทพราช ก็เหมือนกับว่าได้ตายไปแล้วจาก
 โลกนี้ บังเกิดมีริน ที่น่าสงสารน่าเอ็นดูขึ้นมาใหม่ในย่านแพร่งสรรพศาสตร์”(81)

รินมีชีวิตอยู่ไปเพียงวันหนึ่งๆ จะหันหน้าไปหาใครก็ไม่มี รินต้องต่อสู้กับความ
 ทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจทุกวันๆ แต่แล้ววันหนึ่งความเปลี่ยนแปลงของชีวิตก็ได้
 เกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อเธอได้พบกับวิทย์ อคินันท์ ลูกผู้ดีมีสกุล ผู้เป็นที่นับหน้าถือตาในแวดวง
 สังคมชั้นสูง เขาและเธอต่างก็มีความรักให้กันอย่างจริงใจ ความรักของวิทย์นั้นเป็นความรัก
 ของคนวัยหนุ่ม เขาพร้อมจะทิ้งทุกอย่างทุกอย่างเพื่อริน โดยไม่สนใจปฏิกิริยาจากสังคมรอบข้าง
 ที่รังเกียจโสเภณี “เขารักริน รักจนสัญญาว่าจะพยายาม พารินไปจากที่นี่ ไปเลี้ยงดูฉันสามี
 ภรรยา”(84) วิทย์พูดเรื่องนี้ย้ำกับรินว่า “...เราไปอยู่บ้านนอกดีกว่า ไปให้ไกลพ้นหูพ้นตาพวก
 ปากอยู่ไม่สุข ไปทางเหนือ ทำนาทำสวน ขุดดิน กินหญ้าไปตามประสาหัวเมีย”(36) แต่ริน
 กลับมีความรักในอีกรูปแบบหนึ่งนั่นคือ ความรักที่ปราศจากความเห็นแก่ตัว รินไม่ต้องการดึง
 วิทย์ให้ตกต่ำลงเพราะรู้ว่าตัวเป็นหญิงคนชั่วที่สังคมประณาม ดังคำพูดเตือนสติวิทย์ว่า

“...การที่คุณเอารีน ไปเลี้ยงไว้เป็นเมียไม่เป็นการที่ทำให้คุณมีความเจริญ กลับจะมีแต่ความเสื่อมเสีย”(32) และ

หูของคุณก็แว่วอยู่แต่คำพูด คำนินทากล่าวร้าย แม้คุณรักดิฉัน เพียงใด คุณก็ทนไม่ได้...เวลานั้นแหละคุณก็ถามตัวเองว่าทำไมคุณจึงเสื่อมเกียรติยศลง ทำไมคุณจึงไม่มีใครนิยมชมชื่นเหมือนเมื่อก่อน ในที่สุดคุณก็จะรู้สึกตัวว่าที่คุณตกต่ำลงถึงเพียงนี้ ไม่ใช่เพราะคุณเลี้ยงคนชั่ว เลี้ยงรึ้นไว้เป็นเมียหรืออกหรือ อย่าว่าแต่คุณเลยดิฉันเองก็ทนไม่ได้...ไม่ได้ ไม่ได้แน่ทีเดียว (35)

ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตรึ้นเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อวิทย์ต้องเดินทางไปเรียนต่อต่างประเทศตามความต้องการของครอบครัว และนั่นหมายถึงการตัดสินใจเลือกอนาคตมากกว่าความลำบากในการใช้ชีวิตคู่กับรึ้น ก่อนจากกัน “วิทย์บีบมือของหญิงสาวไว้นานแน่นและหนักหน่วง เขาถอนใจอีกครั้ง ก่อนที่จะหักใจหันหลังออกเดินไปโดยเร็ว”(98) วิทย์จำใจจากไปโดยไม่กล่าวลาสักคำ ฝากไว้เพียง “สร้อยคอทองคำเส้นเล็ก มีลี้กเกตทองรูปหัวใจนิดๆน่าเอ็นดู”(97) ที่รึ้นตั้งใจไว้ว่า “รึ้นจะเอาไว้ดูต่างหน้าในเวลาคิดถึงคุณ” (97) วิทย์จากไปโดยไม่รู้เลยว่ารึ้นตั้งครรรภ์

หลังจากที่ได้รู้ว่าลูกในท้องคือลูกของวิทย์ รึ้นไม่ได้รับแขกคนไหนอีกเลย เพราะเชื่อว่าร่างกายนี้จะเป็นของวิทย์เพียงคนเดียวนับจากนั้น แต่ทุกครั้งที่รึ้นคิดถึงคำพูดของสมรที่ว่า “...คุณวิทย์เธอ...เช้อ!เช้อพี่เถอะเขาเป็นลูกพระยา เชื้อตระกูลผู้ดีแปดสาแทรก เขาไม่รับหรือว่ารึ้นเป็นแม่ของลูกเขา เราเป็นหญิงคนชั่วนะรึ้น จำไว้ และเจียมตัวไว้ด้วย”(94) ความหมายของคำพูดนี้ก็จะบาดลึกลงไปในหัวใจของรึ้นทุกครั้ง ปัญหาของรึ้นไม่ได้หยุดลงเพียงเท่านี้ เพราะเงินที่วิทย์ฝากไว้กับป้าตาดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายบริการตัวรึ้นล่วงหน้าใกล้หมดลงทุกที ด้วยเหตุนี้ป้าตาดจึงเรียกร้องให้รึ้นขายบริการทางเพศให้กับผู้อื่นอีก แต่รึ้นได้ตั้งใจเอาไว้แล้วว่าจะไม่ขายบริการให้ใครอีก เธอจึงพยายามปฏิเสธอยู่ตลอด จนกระทั่งรึ้นกับป้าตาดเกิดมีปากเสียงกันจากกรณีที่รึ้นมีทิทำร้ายกิจผู้ให้บริการคนหนึ่งจนถูกชายผู้นั้นต่อว่าเป็นการใหญ่ รึ้นเห็นว่าสักวันป้าตาดต้องรู้เรื่องนี้และต้องสั่งให้รึ้นกำจัดลูกเป็นแน่ รึ้นจึงนำ

เรื่องนี้ไปปรึกษากับสมรและได้ทางออกว่าสมรจะพารีนไปฝากไว้ที่บ้านหลวงพงาดเชิงยุทธ โดยให้ทำหน้าที่ซักกรีดเสื้อผ้า

การทำงานในบ้านหลวงพงาดเชิงยุทธค่อนข้างหนัก รีนต้องทำงานหลายอย่าง ไม่ใช่เพียงแต่ซักกรีดเสื้อผ้าอย่างเดียว แต่รีนก็มีความสุขดีเพราะในขณะนั้นรีนหวังเพียงแค่ “พอให้มีที่หย่อนตัวนอน มีข้าวกิน ไม่ต้องระแหร่ร้อน”(123) ก็พอ อีกอย่างการมีภารกิจ รับผิดชอบมากขึ้นส่งผลดีแก่รีนคือ “ไม่มีเวลาดั่ง โศกเศร้าคิดถึงใคร คิดถึงแต่งงานและหน้าที่ เท่านั้นที่เหลือพอ ค่าลงเลิกงานหัวถึงหมอนก็หลับผล็อยไปด้วยความเหนื่อยเปลี่ยว” (124) ดูเหมือนว่าความทุกข์ยากในอดีตจะเลือนหายไปแล้ว แต่วันหนึ่งความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่ออุดมเพื่อนในกลุ่มเดียวกับวิทย์ที่เคยไปใช้บริการทางเพศที่สถานบริการของป่าตอ มาพารีนที่บ้านหลวงพงาดเชิงยุทธ โดยบังเอิญและนำเรื่องนี้ไปเล่าให้ป่าตอฟัง มีหน้าซ้ำ ป่าตอยังคงกล่าวหาว่ารีนขโมยของของป่าตอมาเสียอีก เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้รีนและสมร ต่างก็เห็นพ้องกันว่าคงจะอยู่ที่บ้านหลังนี้ต่อไปไม่ได้แน่ สมรจึงจัดการนำรีนไปฝากกับเกษร โสภณด้วยกัน โดยให้ทำหน้าที่แม่บ้าน

การทำงานที่บ้านเกษรดูจะไม่ค่อยราบรื่นนัก ทั้งนี้เพราะเกษรเป็นคนอารมณ์ร้ายและมักจะระบายอารมณ์ด้วยการต่อว่าต่อขานรีนเมื่อทำงานล่าช้าอยู่เป็นประจำ แต่ด้วยความจำเป็นรีนซึ่งขณะนั้นท้องแก่ใกล้คลอดแล้วจำต้องอดทนทุกอย่าง เพราะเป็นทางเดียวในการเลี้ยงชีพ

ในที่สุดรีนก็คลอดลูก ลูกของรีนเป็นผู้หญิงมีหน้าตาละม้ายกับวิทย์มาก “ทูนหัวของแม่ วงหน้าของลูกแบบเดียวราวกับพิมพ์มาจากพ่อ ทั้งปากแก้มคิ้วคาง ดวงตาอันใสแจ้ว บริสุทธิเท่าันั้น ที่โตกลมหวานกว่าพ่อของลูกที่มีประกายแจ่มกล้า แสดงถึงความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว”(136) แต่ความน้อยใจผสมผสานกับความเจียมตนอันเป็นอุปนิสัยของรีนก็ทำให้รีนรู้สึกตัวว่า

...แม่จะได้ชมลูกรักของแม่ต่างพ่อ...พ่อซึ่งไม่มีหวังจะได้มาเห็นรูปร่างของลูกอีก ว่าหน้าน้อยๆของลูกนี้ใช่เค้าหน้าซึ่งสมควรจะเป็นเลือดเนื้อของเขาหรือไม่ ใครๆจะว่าจะเหยียดในฐานะที่ลูกเกิดมาหาพ่อไม่ได้ หรือไม่มีพ่อ แต่แม่มั่นใจเสมอว่าพ่อของลูกคือใคร ลูกจะเป็นเลือดของใครไม่ได้นอกจากของพ่อซึ่งเป็นผู้ที่มีตระกูล กรรมของ

ลูกที่มากับแม่ที่เป็นหญิงชั่วช้า หญิงที่เขาถือว่าเป็นเสนียดจัญไรที่
ทุกคนรังเกียจเหยียดหยาม มิฉะนั้นแม่คงจะไม่ต้องพาลูกเที่ยวระเห
เร่ร่อนตั้งแต่ยังไม่เกิด ลูกจะมีพ่อ มีญาติพี่น้องคอยประคับประคอง
ชมชื่นแวดล้อมด้วยความสมบูรณ์พูนสุข (136-137)

เมื่อรินคลอดลูกแล้วสมรมาเยี่ยมรินพร้อมกับข่าวที่ไม่สู้ดีนักจากบ้านเกษรว่า
รินถูกไล่ออกจากการเป็นแม่บ้านแล้วเพราะเกษรอ้างว่ารินทำงานไม่คุ้มค่าจ้าง ข่าวนี้ทำให้ริน
รู้สึกกังวลมากเพราะเมื่อหมดหนทางนี้รินก็ยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไป แต่แล้วสมรก็ยื่นมือ
เข้ามาช่วยเหลือรินอีกครั้ง สมรรับปากกับรินว่าจะออกจากบ้านป่าตาคมาอาศัยในห้องเช่าเล็กๆ
กับรินและลูก

รินมีหน้าที่เลี้ยงลูกอยู่กับบ้าน ส่วนสมรต้องกลับไปเป็นโสเภณีเพื่อหาเลี้ยงทั้ง
สามชีวิต แรกๆก็พอจะมีเงินเก็บที่หักจากค่าใช้จ่ายต่างๆอยู่บ้าง แต่นานวันเข้างานของสมรก็
น้อยลงไปทุกทีๆ จนกระทั่งสมรล้มป่วยลงเพราะโหมทำงานหนักทั้งที่ร่างกายจวนจะรับ
ไม่ไหว ด้วยความจำเป็นที่ว่า “...ถ้าหยุดก็หมายถึงการอดอยากของหล่อน รินและหลานน้อยตา
คำๆ” (153) ความลำบากเกิดขึ้นอีกครั้ง เงินทองที่เคยเก็บออมไว้ก็ร่อยหรอลงไปทุกขณะ
จนแทบไม่พอซื้อข้าวสาร ค่าเช่าบ้านก็ใกล้ถึงวันครบกำหนดจ่าย ยังมีค่านมลูกอีก รินคิดไม่ตก
ว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร ทางหนึ่งคือเอาสร้อยคอที่วิทย์ให้ไว้ไปขาย แต่ก็นึกเสียดายเพราะ
“ตั้งใจจะเอาไว้ให้เป็นสมบัติของลูกหญิง เอาไว้เป็นของคุณต่างหน้าวิทย์ ซึ่งจากไปอย่างไม่เคย
หวังว่าจะได้พบกันอีก”(166) หรืออีกทางหนึ่งนั่นคือ

...การหาเงินที่ได้ง่ายที่สุด และเป็นงานที่รินเคยทำมาแล้ว

เพื่อเห็นแก่การขังหน้าของลูกน้อยตาคำๆซึ่งเกิดมาเป็นหญิง รินตั้งใจ
แล้วว่าจะไม่วางตัวลงไปให้สำหรับคนอื่นเหยียบย่ำอีกเป็นอันขาด
ทั้งเกลียดทั้งขะเขยง ครั้นจะกลับไปมีอาชีพอย่างนั้นอีกก็แสนจะ
สะอิดสะเอียนหัวใจ ยิ่งคิดยิ่งกระสับกระส่ายและเศร้าหมอง (166)

สุดท้ายรินก็จำต้องตัดสินใจค้าประเวณีอีกครั้งแม้จะขมขื่นเพียงใดเพราะนี่เป็นทางออกทาง
เดียวที่เธอพอจะทำได้ในขณะนั้น “ไหนๆเขาก็ขึ้นชื่อแล้วว่ารินนี่เป็นคนชั่ว ก็ให้มันชั่วเสียให้

ตลอดไปเถิด อย่าถนอมตัวไว้คอยใครอีกเลย ป่านนี้เขาคงลืม ไม่รู้จักเราเสียแล้ว ความทุกข์ ความยากหามีใครเห็นไม่” (167) รื่นกลับมาอีกครั้ง หลังจากทำงานเสร็จและไม่ตอบคำถามใดๆ จากสมรเลยได้แต่บ้ายเบี่ยงไปมา และทันทีที่เห็นลูกสาวนอนหลับอยู่ในห้อง “น้ำตาค่อยรินไหลลงมาเป็นทางอาบแก้ม ไม่กล้าที่จะสะอื้นดังกลัวสมรจะได้ยิน นั่งซึ้งตะลึงอยู่เช่นนั้น เป็นนาน จึงพุบหน้าลงเกลือกข้างเบาะลูกอย่างสุดแสนจะปวดร้าวหัวใจ...” (169)

สิ่งที่รื่นพะวงอยู่อีกอย่างหนึ่งก็คือ หนุอี๊ด (ชื่อของลูกรื่น) จะต้องขาดคนดูแล ในเวลาที่รื่นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทั้งนี้เพราะอาการป่วยของสมรเองก็ยังไม่ดีขึ้นนัก รื่นจึงจัดการแก้ปัญหาด้วยการจ้างยายเผื่อคกับสามีซึ่งเป็นเพื่อนบ้านให้เป็นผู้ดูแล เพราะเห็นว่าน่าจะเป็นคนที่ไว้วางใจได้ แต่กระนั้นใจของรื่นก็ยังคงเป็นห่วงหนุอี๊ดอยู่มิวาย

ลูกรักของแม่ ถ้าลูกมีความรู้สึกได้อย่างแม่มีความรู้สึกอยู่เดี๋ยวนี้ ลูกจะน้อยใจมากเพียงใดที่แม่ทอดทิ้งไว้ใจให้คนอื่นเลี้ยงดูแทนที่จะ ประคบประหงมด้วยตัวของตัวเอง โทษแม่เถอะถ้าลูกจะโทษได้ว่าแม่ คนที่ทำให้ลูกเกิดมาแล้วหาความสุขให้แก่ลูกไม่ได้เหมือนแม่ลูกเขา คนอื่น แม่ยอมรับกรรมนั้น กรรมอันเกิดจากการกระทำที่ขาดสติ ใคร่ครองให้รอบคอบ แม่จะรับเสียคนเดียวโดยพ่อของลูกไม่มีส่วน เกี่ยวข้องด้วยเพราะเขาไม่รู้ พ่อของลูกไม่รู้เลยว่าเขามีลูกอยู่ในโลกนี้ คนหนึ่งที่คอยรับความพิทักษ์รักษาจากพ่อ (178)

แรกๆ ยายเผื่อคก็เลี้ยงดูหนุอี๊ดเป็นอย่างดี โดยรื่นสั่งให้ซื้อนมคุณภาพดีมาเลี้ยง แต่นานวันเข้า เมื่อยายเผื่อคมองเห็นช่องทางที่จะคดโกง ยายเผื่อคก็ใช้วิธีการซื้อนมราคาถูกมาเลี้ยงหนุอี๊ด จนกระทั่งรื่นสังเกตเห็น “นมวัวอีกกระป๋องหนึ่งเป็นนมเลวๆ ที่ขายกันอยู่ในท้องตลาด เปิดฝาไว้และมีรอยนมเปรอะเปื้อนอยู่ข้างๆ วางอยู่ในชามมีน้ำหล่ออยู่ครึ่งหนึ่ง ข้างกระป๋องมีขวดนม สำหรับอี๊ดกิน” (179) เรื่องนี้รื่นเองก็รู้ดี แต่ก็ต้องพยายามหักห้ามความโกรธนั้นไว้ เพราะรู้ว่า หากไว้วางใจขึ้นมาเธอและลูกจะลำบาก รื่นได้แต่คิดอย่างอดสู่ว่า

เราเป็นหญิงคนชั่วใครๆ ก็รังเกียจสะอิดสะเอียน สองคนชั่วเมียนี้ ก็เหมือนกันเคยพูดจาเปรียบเทียบกระตบกระแทกเราหลายหน แต่ก็

แปลกนะ ช่างไม่เอาใจบ้างเลยที่มาโกงเงินค่านมวัวของลูก ซึ่งเราหา
มาได้จากการทำชั่ว จากการกระทำที่เขาสะอิดสะเอียน ขยะแขยง
เพื่อเอาไปเลี้ยงชีวิตของตัวเอง ฮี! ความชั่วที่ต้องเลี้ยงความดี (181)

อาการป่วยของสมรเลวร้ายลงทุกขณะจนดูเหมือนว่าวาระสุดท้ายของเธอใกล้
เข้ามาเต็มที

ดวงตาสีถลอกจับอยู่ในเพดานมุ้ง บางเวลามีทั้งหอบ ไอ ช้อน
แทรกขึ้นมา... ในเวลากลางคืนคนไข้สะดุ้งและผวา...เพื่อพำไปถึงลูก
ยกมือขึ้นคว้าไขว่ ดวงตาเหลือกลอย ไอแรงจนบิดตัวเพราะเจ็บใน
ทรวงอก... อาการของสมรคงเป็นอยู่อย่างนี้ไปทั้งกลางวันกลางคืน
รินแทบจะไม่ได้ลุกกระดิกจากที่ไปไหนเลย พลอยอดข้าว กินแต่น้ำ
ไปตามคนเจ็บ วานแม่เฝ้าไปตามหมอที่เคยรักษามาดูอาการไข้
หมอก็ปฏิเสธไม่รับรองให้หาหมออื่นต่อไป เพราะแต่แรกกินยาอย่างนี้
ก็ว่าจะถูกดี แล้วก็กลับไม่ถูก แก้กก็ไม่หาย ก็ไม่มีอะไรอีก นอกจากจะ
รอความตาย และความตายจริงๆก็ได้เข้ามาถึง (183-186)

สุดท้ายเธอก็จากโลกนี้ไปจริงๆภายในอ้อมกอดของรินเพื่อนโสภณีกู่ทุกข์คู่ยากของเธอ
ต่อแต่นี้ “จะมีใครอีกที่คอยให้ความเมตตากรุณาเหมือนอย่างสมร ไม่มีอีกแล้ว ร่างนี้จะหายไป
ไม่ได้ติดตามคอยพิทักษ์รักษาให้มีความสุข ไม่ได้ยัดเยียดให้เงินทองอย่างที่เคยทำ รินจะต้อง
ต่อสู้ความยากลำบากไปแต่คนเดียว” (187) รินจัดการเรื่องงานศพของสมรอย่างเรียบง่ายตาม
อัถภาพ ดูเหมือนว่าการตายของสมรจะทำให้รินกลายเป็นคนซึมซาไปโดยปริยาย

ถ้าอุ้มลูกคราวใดเป็นต้องนำตาเร่งเพราะคิดถึงสมร ไม่มีทางใด
จะระงับความเศร้านอกจากเที่ยวไปตามถนนหนทาง ตามซอก
ตามตรอก เพื่อให้หายความทุกข์ บางวันจะเข้าไปนั่งในเขาดินเงียบๆ
คนเดียว มองดูน้ำในสระกว้าง ปล่อยความคิดไปถึงบ้านนอกที่เคยอยู่
คิดถึงพ่อแม่พี่น้อง บางคืนก็ไปแอบเสียบเคียงอยู่ที่หน้าบ้านป่าดาด

ยื่นช้อนอยู่ในความมืด สายตาจับอยู่ที่บ้านหน้าต่างของห้องที่เคยมี
ความสุขสำราญร่วมกับวิทย์ เคยมีสมรเป็นคู่ปรับทุกข์ บางวันก็จะเดิน
เรื่อยๆไปโดยไม่มีจุดหมาย หิวขึ้นมาทีไรแะซื้ออะไรกินพอ
หนักท้องแล้วก็ต่อไปใหม่ (188)

วันหนึ่งรินมีโอกาสได้พบกับเพื่อนบ้านจากชะเงวเฑาะโดยบังเอิญ
รินได้ทราบข่าวร้ายว่าพ่อกับแม่เสียชีวิตแล้วโดยที่รินไม่ทราบเรื่องนี้มาก่อนเลยแม้แต่นิดเดียว
ข่าวการตายของพ่อกับแม่ทำให้รินแทบเสียดสี “รินพูดไม่ออก ยืนนิ่งแข็งอยู่กับที่ ไม่ร้องไห้
ไม่ซักถามว่าอะไรอีก ค่อยๆกลับตัวเดินหันหลังออกไปจากร้านคล้ายคนถูกสะกดวิญญาณ
เดินไป... โดยมีได้พักผ่อน มีใครจะหยุดมองดู ด้วยความฉงน หล่อนก็ไม่เอาใจใส่” (191)
รินคิดสั้นต้องการจะฆ่าตัวตาย ริน ได้แต่คิดว่า

มีอะไรอีกที่เป็นความสุขของริน มีพ่อและแม่ ตลอดจนสมร
ผู้ที่อุปถัมภ์ค้ำจุน คู่ทุกข์คู่ยากก็ตายเสียแล้ว มีพี่ก็เหมือนไม่มี เขาจาก
ไปโดยไม่หวังที่จะกลับมาให้รินชื่นตาชื่นใจอีก และสิ่งที่เหนือไปกว่า
สิ่งอื่นก็คือ ความชั่วช้ากาฬิในกายตัว ความสกปรกแปรเปื้อน นึกๆ
ดูแล้วไม่น่าจะครองชีวิตอยู่ กระโดดลงไปใต้น้ำที่เห็นวนเวียนอยู่
เบื้องล่างยังจะดีเสียกว่าอยู่ต่อไปด้วยความทุกข์ความทรมาน ให้น้ำ
อันแรงไหลชำระล้างความชั่วความโสมนออกไปเสียจากร่างกายและ
หัวใจ (192-193)

แต่สุดท้ายรินก็ตัดสินใจหยุดการกระทำนั้นเพราะภาพของวิทย์และลูกน้อยที่เข้ามาเคียงสติให้
กลับคืน รินได้ตัดสินใจที่จะสู้กับปัญหาต่อไปอย่างไม่ย่อท้อเพื่อลูกและวิทย์ผู้เป็นที่รัก

รินได้เข้ามาอยู่ในสถานบริการทางเพศของแม่เชย ซึ่งมีสถานที่และรูปแบบของ
การขายบริการทางเพศเหมือนกันกับบ้านป่าตาดที่เคยอยู่มาก่อน การทำงานในลักษณะนี้ทำให้
รินต้องอยู่ไกลจากหนูอืดแต่รินก็มักจะไปเยี่ยมลูกอยู่เสมอมิได้ขาด รินฝากลูกไว้กับแม่เพื่อ
ให้เป็นธุระในการเลี้ยงดู โดยรินจะจัดส่งเงินไปให้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งๆที่รู้ว่าเงินเหล่านั้น
ไม่ได้กลายเป็นเป็นนมคุณภาพดีหรือเป็นค่าใช้จ่ายให้กับลูกน้อยเท่านั้น แต่ยังเป็นเงินค่าพนัน

มาแข่งให้กับแม่เพื่อคนผู้อาศัยกล โกงจากเงินที่แลกมาด้วยความเหนื่อยยากของหญิงคนชั่ว
อย่างรินอีก “ท่ามกลางฝูงคนอันเบียดเสียดซุกมุน อาจจะทำให้ผู้เห็นและผู้สังเกตบางคนสลัดใจ
ก็ได้ ถ้าเขาผู้นั้นจะทราบว่าเป็นชนบัตร์ของรินอันได้ค่าประเวณีอย่างจำใจในยามเจ็บป่วย
โดยคิดว่าลูกจะต้องอดอยาก...ความชั่วที่เลียดความดี” (201)

ริน ได้มีโอกาสกลับไปยังบ้านเกิดอีกครั้ง รินพบว่าสถานที่และผู้คนที่
เปลี่ยนไปมาก ไม่มีใครจำหวาน (ชื่อเก่าของริน) ได้เลยแม้แต่คนเดียว รินทราบข่าวการตายของ
พ่อแม่อีกครั้งจากแม่พุ่มเพื่อนเก่าที่โตมาด้วยกัน แต่ครั้งนี้กลับสร้างความเศร้าโศกให้กับริน
ยิ่งกว่าเมื่อได้รู้ว่าเธอเป็นต้นเหตุให้บุพการีทั้งสองต้องตาย ส่วนพี่น้องอีกสองคนก็ต้อง
ระเหเร่รอนไปซำรายก็ไม่เหลือทรัพย์สินไว้แม้แต่บ้านและที่นา

พอลูกสาวหนีตามเขาไปได้สักสองสามวัน น้ำอ้อมแกก็เริ่ม
เป็นลมออกแอด แกเสียใจยะ แม่หวาน ไม่ได้ไปแต่ตัว ข้าวของ
ทองหยองหอบเอาไปจนหมด ดูเหมือนแกไม่สบายได้สักสองสาม
เดือนแกก็เสีย...เขาว่าวันที่แกจะตายแกบ่นถึงหวาน ลูกสาวแกทั้งวัน
หวานไปเสียแล้วเกล้าบาทมากต้องหุงข้าวหุงปลาเอง งกๆเงินๆ
ลูกชายอีกสองคนก็บ้ำๆบอๆไม่เป็นเรื่องเป็นราว...น้ำอ้อมแกตาย
ยังไม่ทันได้เผา น้ำเกิดก็ตายลงอีกคน แกตายเพราะแกกินเหล้ามาก
กลุ่มใจคิดถึงเมียคิดถึงลูกขึ้นมาไม่มีอะไรทำเลยกินเหล้า...
กินจนกระทั่งตาย เหลือแต่พ่อวงกับหนูวิงหาเงินทำศพพ่อกับแม่ไม่ได้
เลยบอกขายที่นากับเจ้าแกฮักหลงเอาเงินมาทำศพพ่อแม่ เสร็จแล้วเลย
ระเหเร่รอนไปทางเหนือทางใต้ก็ไม่ทราบ ไม่มีใครได้ข่าวคราว
บ้านหลังนั้นเจ้าแกเขามาเรือเอาไปเมื่อหน้าเกี่ยวนี้แหละยะนาย ต้นเหตุ
มันอยู่ที่หวานคนเดียว ถ้าไม่อย่างนั้นมันคงไม่ถึงกับถอนเสาเรือน
กระจัดกระจายถึงเพียงนี้ (214-215)

ริน ได้แต่ทนฟังและโทษตัวเองอยู่ในใจ

รินทำงานอยู่ในบ้านแม่เซยพักหนึ่งก็พบว่ารายได้ของตัวเองเริ่มลดน้อยลง ทั้งนี้
เพราะร่างกายที่ทรุดโทรมลงไปทุกวันๆ ไม่เปล่งปลั่งเหมือนสมัยเป็นสาว เงินที่ต้องส่งให้ลูกก็

เริ่มอึดอัดผิดปกติเรื่องมากขึ้น รื่นจึงตัดสินใจออกไปขายบริการทางเพศในต่างจังหวัดตามคำแนะนำของพรรคพวกที่เป็นโสเภณีด้วยกัน “รื่นท่องเที่ยวหากินตามอาชีพของตัวเองไปตามจังหวัดต่างๆ ครั้งแรกไปทางใต้ ราชบุรี เพชรบุรี จนถึงประจวบคีรีขันธ์ ก็ไม่เห็นว่ารวยได้จะงอกงามขึ้นกว่าเดิม ย้อนตามเพื่อนๆ เขาขึ้นไปทางนครสวรรค์ อยู่ที่นั่นราวหนึ่งปีมากกว่าที่อื่น” (219) รื่นใช้เวลาในการทำงานลักษณะนี้กว่า 4 ปี แต่ก็ยังไม่มีที่ใดที่สร้างรายได้และให้ความสุขได้เท่ากับที่กรุงเทพฯ รื่นจึงตัดสินใจกลับมากรุงเทพฯ และอาศัยอยู่กับแม่เขยเหมือนเดิม

ในระหว่างที่รื่นตระเวนทำงานไปหลายๆ แห่งนั้น รื่นไม่ได้พบหน้าหนุ้อัดเลย จนมาพบกันอีกครั้งก็ตอนหนุ้อัดเข้าโรงเรียนแล้ว ในสายตาของรื่นหนุ้อัดโตขึ้นมากแต่ไม่สมบูรณ์นักคงเป็นเพราะการเลี้ยงดูตามอัธยาศัยของแม่เพื่อตนเอง สายใยแห่งความผูกพันปรากฏขึ้นทันทีที่เห็นหน้าลูก

รื่นน้ำตาไหลพรากเมื่อเห็นหน้าลูกถนัด ร่างกายแบบบางขาว สะอาด ใบหน้าเกลี้ยง ดวงตาอันดำขลับซอมนิ่งมองดูแม่อย่างสงสัย จากกันไปสี่ปีกว่าเท่านั้นกลับมาเห็นลูกอ่อนแอแน่นงน้อยถึงเพียงนี้... ทูหน้าของแม่เอ๋ย หน้าตา কিวคาง ทั้งใบหน้าเหมือนพ่ออะไรอย่างนี้ จับผมอันบางละเอียดอ่อนตลอดจนมือตามเนื้อตามตัว นุ่มนิ่มไปเสียจนทั่ว คำคำที่หน้าอกลูกของแข็งค่อยๆ ดึงเอาขึ้นมาพิศดูแล้วหวนนึกถึงวิทย์ ถ้าเขาได้รู้ว่าเลือดของเขาน่าเอ็นดูถึงเพียงนี้เขาจะมีความรู้สึกอย่างไร? (222-223)

รื่นได้แต่น้อยใจในโชคชะตาของตัวเองว่า “ถ้าหากหล่อนไม่ใช่คนชั่ว อี๊ดที่น่าเอ็นดูคงจะเป็นขวัญใจของพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ปากนิคจุมกหน้าอ่อนเช่นนี้ ลูกรักของแม่ลูกจะแหวดล่อมไปด้วยที่น้องวงศ์วาน ล้วนแต่จะจูบจอมถนอมเกล้าคอยพิทักษ์รักษามิให้มดไต่ไรตอม” (224) พลังอดอิฉาแม่เพื่อไม่ได้ “ที่ได้อุ้มชูฟูมฟักทะนุถนอม ได้ยินเสียงพูดจาขอเอละของอี๊ดตลอดจนได้รับความรักจากอี๊ดอย่างลูกรักแม่ ส่วนแม่ของอี๊ดแท้ๆ รักสุดสวาทขาดใจอมทนลำบากตรากตรำเพื่อหาเงินส่งมาเลี้ยงลูกกลับไม่มีโอกาสจะได้อยู่ใกล้ลูกต้องจากพรากกันไปไกลแสนไกล” (226) รื่นมีโอกาสได้พบกับวิชัยผู้เป็นต้นเหตุของความเลวร้ายทั้งหมดในชีวิต

อีกครั้ง แต่ครั้งนี้วิชัยกลับมีสภาพเป็นผู้ร้ายมาคนซึ่งกำลังถูกตำรวจจับอยู่ รื่น ได้แต่ปลงกับชีวิต และคิดว่ากรรมของใครคนนั้นก็ต้องรับมันไป

รินเริ่มเบื่อหน่ายกับการเป็น โสเภณีเต็มที อีกทั้งหนูอืดลูกสาวก็โตขึ้นทุกวันๆ รื่นจึงหาหนทางที่จะทำมาหากินอย่างอื่น และก็มาคิดได้ว่าน่าจะเปิดร้านเล็กๆขายของหรือผลไม้ แล้วรับลูกมาอยู่ด้วยกันแต่ก็ติดปัญหาเรื่องเงินลงทุนเสียอีก รื่นจึงปรึกษาเรื่องนี้กับแม่เซซซึ่งเป็นคนเดียวที่รินเชื่อว่าจะช่วยเหลือได้ แม่เซซก็รับปากเป็นมั่นเป็นเหมาะว่าจะช่วย แต่สุดท้ายก็ไม่ได้ช่วย รื่นได้แต่รอจนกระทั่งหมดความหวังและในขณะนี้ดูเหมือนว่าความหวังหนึ่งเดียวที่พอจะมีคือวิชัยคนที่รินหวังว่าจะฝากลูกไว้ในความดูแลของเขา “ดูเหมือนว่าชีวิตของหล่อนจะอยู่ไปเพื่อจะดูความหวังครั้งสุดท้ายคือ หวังที่จะได้เห็นหน้าวิชัยเพื่อฝากฝังลูกน้อยเท่านั้น” (239)

เมื่อรินได้พบกับวิชัยอีกครั้ง ในครั้งแรกวิชัยจำรินไม่ได้คงเป็นเพราะความทรุดโทรมของหน้าตาและรูปร่างที่ผิดไปจากรินเมื่อครั้งก่อน “เขาจำรินไม่ได้เพราะรินเดี๋ยวนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว ไม่ใช่รินที่งามและแจ่มใสเหมือนเมื่อเขาจากไป” (246) คำพูดที่ว่า “ริน นี่เธอจริงหรือ เธอเปลี่ยนแปลงไปมากทีเดียว เปลี่ยนและทรุดโทรมจนฉันคิดว่าไม่น่าจะเป็นไปได้” (248) ช่างแตกต่างกับผู้ที่ร้อคอยเขามานานแสนนานเหลือเกินเพราะรินจำเขาได้อย่างแม่นยำ “ใบหน้าและน้ำเสียงที่พูด ไม่ได้เปลี่ยนแปลงผิดไปกว่าเก่า รินแทบจะผวาเข้าไปซบตักเหมือนดังที่เคยทำเพื่อจะบอกให้รู้ว่า นี่คือรินของเขา น้ำตาแห่งความดีใจล้นอยู่ที่ขอบตามองเขาด้วยแววตาของความหวัง ความตื่นเต้น ความดีใจพากันท่วมท้นประดังอยู่ในทรวงอก” (245) รินเล่าเรื่องราวของเธอให้เขาฟังทุกอย่าง จนเขารู้สึกว่าตัวเองได้ทำผิดอย่างร้ายแรงกับผู้หญิงคนหนึ่ง แต่เขาก็ขอให้เธอยกโทษให้เพราะเขาก็มีความจำเป็นในการจากไปครั้งนั้นและขณะนี้เขาได้แต่งงานแล้ว

เธอคงน้อยใจซินะรินในการที่ฉันได้ให้คำสัญญาว่า จะรับรินให้พ้นออกมาจากการทำมาหากินเหล่านั้น แต่แล้วฉันกลับหาหนทางไปซำมิได้กลับมาเยี่ยมเยียนรินอีกเลย ฉันจะเล่าความจริงให้เธอฟังตั้งแต่ต้นจนตลอดโดยความจริงซึ่งทั้งหมดไม่ใช่คำแก้ตัวและถึงแม้จะแก้ตัวมันก็ไม่ให้ประโยชน์อะไรแก่นั่นและเธอด้วย...ชั้นแรกฉันได้พยายามทุกอย่างที่จะหางานทำเพื่อจะพาเธอไปอยู่ด้วยแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

ทั้งคุณแม่ของฉันท่านก็แสดงความไม่พอใจอย่างยิ่งที่ฉันทำตาม
 อ้าเงอใจ ประกอบกับที่ท่านจะส่งฉันไปศึกษาเล่าเรียนที่ฟิลิปปินส์
 ซึ่งเท่ากับไปเพิ่มวิชาความรู้เป็นประโยชน์ในความเจริญสำหรับชีวิต
 ข้างหน้า ฉันทั้งใจจะบอกเธอเหมือนกันเมื่อวันสุดท้ายที่พบกัน
 แต่เกรงว่าเธอจะเสียใจ โศกเศร้าไปมาก... อย่างไรก็ตามในที่สุด
 ฉันก็ถูกส่งตัวไปฟิลิปปินส์ ในระยะแรกฉันขอบอกให้เธอทราบว่า
 ฉันคิดถึงเธอเป็นที่สุด ฉันรู้สึกว่าการที่ท่านผู้ใหญ่อุปถัมภ์ฉันไปศึกษาวิชา
 ในต่างประเทศไม่ใช่เป็นความหวังดีแต่เป็นการกระทำชนิดที่ท่านจะ
 ฆ่าฉันเสียด้วยวิธีทรมาณ แต่ความจริงมันจะเป็นอย่างอื่นไม่ได้
 นอกจากความเจริญของชีวิต... รีน ฉันทขอให้เธอสบายใจ ฉันทขอให้เธอ
 เสียสละความรู้สึกบางอย่างมายินดีด้วยกับฉันท ในเรื่องที่ฉันทได้
 แต่งงานแล้วและเราเพิ่งแต่งงานกันได้เมื่อหกเดือนที่ล่วงมานี้เอง
 (249-251)

รีนตกตะลึงไปชั่วครู่เมื่อได้ยินเรื่องดังกล่าว รีนคิดว่าจะไม่เล่าเรื่องลูกให้วิทย์ฟัง
 คงดีเพราะจะเป็นการทำลายครอบครัวของวิทย์ แต่ความคิดนั้นก็หายไปเมื่อคิดได้ว่าวิทย์เป็น
 คนๆเดียวที่เธอจะฝากลูกไว้ได้ เธอจึงตัดสินใจเล่าเรื่องลูกให้วิทย์ฟัง

...การมาพบกันวันนี้ก็มิได้มีความประสงค์จะรื้อฟื้นความหลัง
 ขึ้นมาให้กระทบกระเทือนใจคุณ หรือเพื่อขอร้องให้คุณสงสารดิฉัน
 เพื่อเห็นแก่ความเกี่ยวข้องระหว่างคุณกับดิฉันหากเป็นแต่จะบอกให้
 คุณทราบว่าดิฉันคอยคุณมานานแล้วเพื่อขอความช่วยเหลือบางอย่าง
 จากคุณ ไม่ใช่สำหรับตัวดิฉันเองแต่สำหรับลูกของคุณที่เกิดกับดิฉัน...
 เมื่อคุณจำดิฉันได้คุณก็จงจำคำพูดของดิฉันและของคนอื่นเมื่อครั้ง
 อยู่บ้านป่าตาดได้ว่า หลังจากทีรีนได้พบคุณแล้วรีนปฏิเสธการรับรอง
 คนอื่นทั้งหมดนอกจากคุณคนเดียวคุณจำได้ไหมคะ?...ดิฉันตั้งใจ
 จะบอกคุณในวันที่คุณมาหาดิฉันวันสุดท้าย แต่ดิฉันไม่กล้าบอกเพราะ
 เห็นว่าคุณไม่สบาย คิดว่าถ้าคุณมาอีกในวันหลังดิฉันจะพูด

ให้คุณทราบ นั่นเป็นแต่ความหวังเท่านั้นและคุณก็มีได้มาหาดิฉันอีก
 เลยนกระทั่งวันนี้ ดิฉันต้องการจะให้คุณทราบว่าดิฉันได้
 ประคับประคองเลี้ยงลูกมาจนโตหมดกำลังและหน้าที่ของดิฉันแล้ว
 ต่อไปนี้ขอให้เป็นที่ของคุณที่จะอุ้มชูอุปถัมภ์ลูกต่อไป (253-254)

ตอนแรกวิทย์ก็ยังคงไม่เชื่อนัก แต่คำพูดของรินต่อไปนี้ก็ทำให้เขาหมดความกลางแกลงใจ

คุณจะไม่รับรองก็ได้ว่าคุณเป็นพ่อของเด็ก ดิฉันจะบอกให้คุณ
 แน่ใจ อีกครั้งว่าดิฉันไม่มีประสงค์จะหลอกลวงคุณเพื่อหวังประโยชน์
 อันใดสำหรับตัวดิฉันเลย ดิฉันเป็นหญิงคนชั่ว ดิฉันต้องก้มหน้าผู้ไป
 ในทางของคนชั่ว ไม่ต้องการจะให้คุณเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์โดยอ้าง
 เอาลูกมาเป็น โล่บังหน้าหรือต้องการให้คุณรับเลี้ยงเมื่อคุณไม่รับรอง
 ในเรื่องลูกดิฉันก็จะก้มหน้าก้มตาเลี้ยงของดิฉันต่อไปอีก จะกังวล
 อะไรถึงความลำบาก ในเมื่อดิฉันได้ตรากตรำทำงานหาเงินจนแทบ
 สายตัวจะขาดมาแล้ว เพราะลูกคนเดียวดิฉันกลับจะภูมิใจเสียด้วยซ้ำว่า
 ถึงแม้ดิฉันจะเป็นคนชั่วเป็นหญิงโสเภณี หญิงที่ทั้งโลกยืนยันว่าเป็น
 เสนีย์จัญไร ดิฉันก็ยังได้ทอดตัวลงเพื่อจะเอาความชั่วนั้นมาเลี้ยงเลือด
 ของชายที่มีเกียรติสูงคนหนึ่งให้มีชีวิตเป็นมนุษย์อย่างครบถ้วน ให้มี
 ความสุข ให้ได้รับการอบรมและเล่าเรียน...แต่ดิฉันจะมีชีวิตอยู่นาน
 พอที่จะเอาความชั่วเลี้ยงลูกไปอีกสักกี่วันก็เป็นสิ่งที่รู้ไม่ได้เพราะ
 สังขารมนุษย์ย่อมไม่เที่ยงแท้ หวังแต่ว่าถ้าไม่มีดิฉันแล้วลูกจะได้รับ
 ความลำบากยากแค้นขาดคนพิทักษ์รักษา ลูกจะพลอยได้รับกรรมไป
 ด้วยโดยที่ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำของผู้ให้กำเนิดเลย สิ่งที่คุณคิด
 ว่าเป็นไปไม่ได้นั้นได้กลายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ขึ้นมาแล้ว...ทูนหัว
 ของริน ขอให้รินใช้คำเรียกคุณอย่างนี้อีกสักครั้งเดียว คุณคงไม่รู้
 หรือคะว่ารินน่าจะควรจะฆ่าตัวตายเสียมานานแล้ว แต่รินยังไม่ตาย
 รินคอยพบคุณเพื่อจะบอกให้คุณรู้ถึงเรื่องลูก คุณวิทย์ขาถึงแม่

การกระทำของคุณจะทำให้รีนไม่พอใจอย่างไรก็ดี รีนก็ยังรักคุณอยู่
รักอย่างที่ไม่หวังสิ่งใดจากคุณเลย (254-257)

วิทย์เชื่อเพราะเขารู้ดีว่า “หล่อน ไม่ใช่คนที่ชำนาญในการพูด แต่ความจริงที่รีนได้ผ่านมาแล้ว
สอนให้หล่อนพูดตามความรู้สึกอันซึ่งอยู่ในอก และคำพูดเหล่านี้เองทำให้หัวใจอันแข็งกร้าว
ของวิทย์ค่อนข้างอ่อนลง อ่อนลงจนกลายเป็นความเชื่อ สงสารและเห็นใจ” (256) เขากล่าวแก่
รีนด้วยท่าทียอมรับว่า “เอาเถอะรีนเป็นอันว่าเธอหมดภาระอันหนักแล้ว ฉันจะเป็นผู้รับหน้าที่
ฉันต่อไป” (258) เขาขอให้รีนพาไปพบลูกและเมื่อได้พบสัญชาตญาณของความเป็นพ่อทำให้
เขารู้ได้ทันทีว่าเด็กที่กำลังนอนหลับอยู่ตรงหน้าเขาคือ ลูกซึ่งมีสายเลือดของเขานั้นเอง

วิทย์รู้สึกหัวใจเต้นแรงเมื่อชะ โงกหน้าเข้ามาเห็นลูกตะลึงจ้อง
อยู่ที่ใบหน้าอันขาวเกลี้ยง หน้าผาก คิ้วงมุกปากและคางคล้ายกับ
ใบหน้าของเขาเอง ร่างอันแน่นน้อยแบบบางขาวสะอาดเด่นอยู่บน
ที่นอนสีแดง สายตาเลื่อนมาจับที่สร้อยคอ จำได้ถนัดว่าเป็นสร้อยที่เข
ให้รีนไว้เมื่อวันจากกันครั้งสุดท้าย มีอะไรอีกที่เขาจะสงสัยแคลงใจ
มีอะไรอีกที่จะทำให้เขาคิดว่ารีนหลอกลวงเขา นอกจากจะมั่นใจ
ทีเดียวว่าเด็กหญิงน้อยหน้าตาน่าเอ็นดูที่กำลังนอนหลับสนิทอยู่นี้คือ
เลือดของเขาแท้ๆก่อนหนึ่งซึ่งได้เกิดมาจนเติบโตโดยที่เขาไม่รู้เลย
(263)

วิทย์นั้นวันที่จะมาพบกับรีนอีกครั้งโดยสัญญาว่าจะรับลูกไปอยู่ด้วย แต่ต้อง
กลับไปทำความเข้าใจกับจิตราภรรยาของเขาเสียก่อน ในระหว่างนี้รีนมาอยู่กับลูกมากขึ้น
เหมือนจะเป็นนางบอกเหตุว่ารีนจะไม่ได้พบลูกอีก ประกอบกับอาการป่วยที่นับวันจะรุนแรง
มากขึ้นๆ รีนเองก็รู้ว่าวาระสุดท้ายของชีวิตใกล้เข้ามาทุกทีๆ ถึงวันนัดวิทย์มาพร้อมกับข่าวดี
และคำยืนยันว่าจะจัดการเข้าบ้านให้รีนอยู่ด้วย แต่รีนไม่ต้องการเพราะสิ่งที่รีนต้องการมีเพียง
อย่างเดียวคือ ให้วิทย์รับหนูน้อยไปเลี้ยงเท่านั้น ส่วนรีนจะขอใช้ชีวิตอยู่ตามประสาหญิงคนชั่ว
จนกว่าจะตายจากโลกนี้ไป การกระทำเช่นนี้ได้ทำให้เกิดความศรัทธาอันยิ่งใหญ่ขึ้นในใจของ
วิทย์ผู้ที่รีนรอคอยเรื่อยมา “หล่อนเป็นคนชั่วก็จริงแต่น้ำใจของหล่อนดีเกินที่จะเปรียบ

แต่อย่างไรก็ตามมันก็ยังเป็นความดีที่ยากที่จะเห็น ได้ถนัดชัดเจน โลกก็ยังคงปรักปรายอยู่ เสมอว่า รื่นเป็นหญิงคนชั่ว หญิงกำก้น และมีอาชีพทางค้าประเวณี” (287)

ถัดจากวันนัด 1 วันวิทย์มารับลูกที่บ้านยายเพื่อติดตามที่ได้ตกลงกับรินไว้ แต่ก่อนหน้านั้นริน ได้มาอยู่กับลูก จัดของให้ลูก อาบน้ำให้ลูก เล่นกับลูก และมองหน้าลูกเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว รื่นได้แต่คิดอย่างเศร้าใจว่า “ลูกแม่...ลูกไม่รู้จักที่จะมองหน้าแม่ให้เต็มตา ให้จำได้ว่าแม่ของลูกทุกๆคือใคร จากลูกแล้วแม่จะเหมือนถูกควักหัวใจออกจากร่าง”(289-290) เมื่อวิทย์มาถึงรินไม่ออกมาส่งลูกด้วย ได้แต่แอบฟังเสียงของวิทย์และเสียงของลูกที่กำลังจากไป “เสียงร้องของลูกทำให้รินผวาฟุบลง ไปกับพื้นครัว เสียงพลบถึงหัวใจ เสียงนั้นคล้ายกับจะดิโทษว่าแม่ไม่รักทูนหัวของแม่...เสียงนั้นดังก้องแล้วก็ค่อยๆเบาห่างออกไปทุกที ลูกรัก...ลูกจากแม่ไปแล้ว”(291) วิทย์ส่งยายเพื่อคิดว่าเขาจะมาพบรินในวันรุ่งขึ้นและขอให้รินมาพบเขาด้วย วินาทีที่วิทย์พาลูกจากไปลับตาที่เป็นวินาทีเดียวกันกับวาระเกือบสุดท้ายของชีวิตริน เมื่ออาการป่วยได้กำเริบขึ้นอย่างกะทันหันและดูเหมือนว่าจะเกินเยียวยา อาการของรินทรุดลงๆแต่ก็ผ่านคืนนั้นมาได้อย่างจวนเจียน กระทั่งเช้าวันรุ่งขึ้นวิทย์มาตามที่เขานัดไว้ แต่รินก็ไม่ยอมออกไปพบเขาอีกเช่นเดิมเพียงแต่สั่งให้บอกวิทย์ว่า “หล่อนไม่อยู่ หล่อนไม่อยากจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับหล่อนอีก” (294) คำสั่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นความสูงส่งของจิตใจที่ “แม้หล่อนจะชั่วแต่หัวใจของรินบริสุทธิ์และเด็ดเดี่ยวอย่างไม่เคยเห็นใครเหมือน”(294) จนกระทั่งเมื่อวิทย์กำลังจะกลับรินก็เสียชีวิต รินได้ตายไปจากทุกคน ตายไปจากความทุกข์ยากอันแสนหนักหนาที่เกินกว่าคนๆหนึ่งจะรับได้ แต่รินก็ตายไปอย่างมีความสุข เมื่อความรู้สึกสุดท้ายของเธอได้รับรู้ว่า คนที่เธอรอคอยมาทั้งชีวิตได้กลับมาหาเธอแล้วจริงๆ

รินกัดฟันทนกระเถิบมาจนใกล้ช่องม่านผ้าดอกแดงที่ขึงกันไว้ กลางห้อง แต่กลับฟุบพลี้อยลงอีกเพราะหมดแรง แล้วยื่นกายลุกขึ้นยืน มือซึ่งมีแต่หนังหุ้มกระดูกเอื้อมเกี่ยวผ้าม่านดอกไว้แน่น พง์สายตาอันพร่ามัวออกไปดูวิทย์ เห็นเขาถนัดตา ยอดชีวิตของริน...คุณมาหารินด้วยความสงสาร มือที่เหนียวม่านกำแน่นรั้งเข้าหาตัว รินยิ้มทั้งน้ำตา ยิ้มอย่างแสนสุข และเมื่อเห็นวิทย์ยับตัวออกจะเดินกลับ มือที่ดึงรั้งเหนียวม่านไว้ก็ค่อยคลายออกทีละน้อย ปล่อยให้เลื่อนตกลงมาตามตัว ใบหน้าอันขาวซีดแต่มีรอยยิ้มอย่างสุขใจ ค่อยก้มพิบอ่อนระทวยลงกับ

ชายม่าน...เสียงขมข้าวคัมหม์หล่นจากมือแม่เผือก ดังสนั่น แหลมและ สะเทือนสยองจับใจ เป็นสัญญาณแห่งความเศร้า เป็นสัญญาณซึ่งบอก ให้รู้ว่าดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของหญิงซึ่งโลกต้อนรับ ความดีของ หล่อนด้วยความอยุติธรรม ได้หลุดลอยพ้น ไปจากร่างที่น่าสงสาร นั้นแล้ว ไม่มีอะไรที่เหลืออยู่นอกจากกังวานแห่งเสียงกระซิบอย่าง แฝวเบาว่า อ้า...ความชั่วที่เลียดความดี (295-296)

รินตายไปโดยทิ้งความดีที่ได้สร้างไว้ เป็นอนุสรณ์ของความเด็ดเดี่ยวในการต่อสู้กับความ อยุติธรรม ถึงแม้ว่าเธอไม่มีทางเลือกใดนอกจากจะแปรความชั่วมาเลียดความดี ความดีของเธอ ก็มีผู้อ่านนั่นเองเป็นผู้รับรู้ วาทะ “ความชั่วที่เลียดความดี” เป็นความจงใจของผู้แต่งที่มุ่งจะ สะทอนใจผู้อ่านให้พินิจพิจารณาชีวิตของ “หญิงคนชั่ว” ให้ลึกไปกว่าที่มองเห็น

กล่าวโดยสรุป รินในนวนิยายเรื่องนี้คือ ตัวละครที่เป็นผู้ดำเนินเรื่อง ผ่านพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของรินที่มีกับตัวละครอื่น ตั้งแต่การตัดสินใจหนีออกจากบ้านโดยขาดสติยั้งคิดและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นต้นเหตุแห่งความโศกเศร้าของชีวิตที่ รินได้รับมาโดยตลอด รินต้องอดทนกับความผันผวนของชะตากรรมในทุกรูปแบบ แต่ทุกๆ ครั้งที่ต้องต่อสู้รินก็จะมีคำตอบให้ตัวเองเสมอว่ารินทำเพื่อใครและคำตอบเหล่านั้นก็จะ เป็นเสมือนกำลังใจให้รินมีพลังในการต่อสู้เสมอมาและเป็นการต่อสู้เพื่อความรักความเสียสละ อย่างจริงใจ จิตใจอันแข็งเกร่งของรินนี่เองที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอ นั่นคือ “ความดี ยังมีอยู่แม้ใน หมู่ของหญิงที่ได้ชื่อว่า โสเภณี” (2480 : คำนำ)

2.2 ลักษณะนิสัย

2.2.1 การเป็นผู้มีความเจียมตัว

ลักษณะนิสัยที่ดูจะเด่นชัดที่สุดของตัวละครตัวนี้นั่นคือ ความเจียมตัว ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้รินมีชีวิตที่ถูกตีตราจากสังคมว่า “ชั่ว” แล้วยังให้รินมีความรักกับวิทย์ ชายผู้มาจากตระกูลสูงศักดิ์ที่สังคมยกย่องนับถือ นอกจากนี้ยังให้รินเป็นผู้ซึ่งตระหนกอยู่ ตลอดเวลาว่าตัวเองเป็นคนชั้นต่ำ ความเจียมตัว จึงปรากฏอยู่ในทุกๆ พฤติกรรมและทุกๆ

ความคิดของเธออย่างเสมอต้นเสมอปลาย ดังเห็นได้จากคำรำพึงกับตนเองที่แสดงออกถึงความรักที่เธอมีต่อวิทย์อันเป็นความรักที่ไม่ต้องการให้คนที่รักต้องตกต่ำไปด้วย เช่น

ถ้ารินมิได้เป็นหญิงคนชั่ว มิได้อยู่ในที่ชั้นต่ำเช่นนี้ รินจะบอกกับคุณเดี๋ยวนี้อะไรว่า รินยินดีเป็นที่สุดที่ได้เห็นหน้าคุณ แต่รินมิได้รักคุณเพื่อจะให้สมใจตัวฝ่ายเดียว การที่จะให้สมปรารถนาของตัวตามประสาคนโง่ๆอย่างรินเข้าใจว่าไม่ใช่ความรัก เป็นการเอาเปรียบคนเรามีฐานะและเรื่องประจำตัวไม่เหมือนกัน คุณเป็นลูกผู้คมีเงิน มีเกียรติ มีชื่อเสียง คุณไม่ควรจะเหยียบย่างเข้ามาในที่นี้ นี่เป็นบ้านของหญิงคนชั่วและเขาเรียกกันว่าช่อง แม้แต่ตัวดิฉันเองก็ไม่ใช่หญิงที่คุณควรจะสมาคมคบหา รินเป็นหญิงคนชั่วนะคะคุณขา (28)

หรือ

...ที่คุณตกต่ำลงถึงเพียงนี้ ไม่ใช่เพราะคุณเลี้ยงคนชั่ว เลี้ยงรินไว้เป็นเมียหรืออย่างไรว่าแต่คุณเลยดิฉันเองก็ทนไม่ได้ ที่ทนไม่ได้ไม่ใช่เพราะอับอาย หญิงชั่วเช่นดิฉันชินต่อความอับอายเสียแล้ว แต่ถ้าเป็นขึ้นกับคุณดิฉันนี้แหละจะทนไม่ได้ทีเดียว คุณเป็นผู้ที่ดิฉันรักสุดรัก แล้วตัวเองจะกลายเป็นผู้ทรमानใจคุณทางอ้อมกระนั้นหรือ? ไม่ได้ ไม่ได้แน่ทีเดียว (35)

หรือ

คุณเป็นชายที่มิได้เหยียดหยามดูถูกหญิงคนชั่วเช่นรินโดยถือว่าเป็นเครื่องเล่นชั่วคราว คุณมีบางสิ่งในตัวที่ผิดกับชายอื่น คุณเห็นใจดิฉันกว่าใครๆ นี่แหละทำให้ดิฉันรักคุณ รักโดยที่ไม่หวังสิ่งใดตอบแทน รินนี้ได้ชื่อเป็นหญิงชั่ว แต่ถ้าเพื่อเกียรติยศและชื่อเสียง

ของคนที่รักแล้ว อย่าว่าแต่ความสุข ความปรารถนาของรินเลย
แม้จำเป็นจะทำไม่มีอะไรสักสิ่งทีรินจะสละไม่ได้ (36)

หรือ “คุณจะต้องเป็นของริน ถ้าหากรินจะมีใจเหมือนหญิงที่เห็นแก่ตัวบางคน วิทย์ขาพูนหัว
ของริน รินนี้เป็นหญิงที่โลกจืดหน้ากาชื่อว่าเป็นหญิงใจทราม หญิงชั่วซ้ำอุปลักษณะ ยากที่จะ
หวงแหนเหนียวรั้งคุณมาได้เป็นของตัวเองคนเดียวได้ เกียรติยศ ชื่อเสียงและคุณงามความดีของ
คุณต้องเป็นใหญ่กว่าความปรารถนาของริน”(39) เป็นต้น

แม้แต่เมื่อวิทย์จากไปอย่างไร้ร่องรอย รินก็มีได้เศร้าโศกจนถึงกับควบคุมตัวเอง
ไม่ได้ รินยังคงเฝ้ารอวิทย์เรื่อยมาด้วยความหวังว่า“ดูเหมือนว่าชีวิตของหล่อนจะอยู่ไปเพื่อจะดู
ความหวังครั้งสุดท้ายคือ หวังที่จะได้เห็นหน้าวิทย์เพื่อฝากฝังลูกน้อยเท่านั้น”(239) ในที่สุด
ความหวังของรินก็เป็นจริง แต่รินก็ยังคงเป็นรินที่มีความเจ็บตัวเป็นอุปนิสัยประจำตัว
ไม่เคยเปลี่ยน รินยืนยันหนักแน่นที่จะไม่ขอรับความช่วยเหลือจากวิทย์ซึ่งขณะนั้นได้แต่งงาน
มีครอบครัวแล้ว เพราะรินรู้ว่าตัวเธออาจเป็นสาเหตุของปัญหาในครอบครัววิทย์ได้ การเลือก
ของเธอเป็นการเสียสละเพื่อความรักโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว

ดิฉันไม่ เสียใจในสิ่งใดๆที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ได้สาปให้ดิฉัน
และคุณได้เปลี่ยนแปลงไปตั้งนั้น คุณก็ได้รับการศึกษาและรุ่งโรจน์ไป
ในทางของคุณ ส่วนดิฉันก็ต้องต่อสู้ไปในทางที่แสนยากแสนลำบาก
ของดิฉัน และการมาพบกันวันนี้ก็มิได้มีความประสงค์จะรื้อฟื้น
ความหลังขึ้นมาให้กระทบกระเทือนใจคุณ หรือเพื่อขอร้องให้คุณ
สงสารดิฉันเพื่อเห็นแก่ความเกี่ยวข้องระหว่างคุณกับดิฉัน หากเป็นแต่
จะบอกให้คุณทราบว่าดิฉันคอยคุณมานานแล้วเพื่อขอความช่วยเหลือ
บางอย่างจากคุณ ไม่ใช่สำหรับตัวดิฉันเองแต่สำหรับลูกของคุณที่เกิด
กับดิฉัน คุณวิทย์ละลูกของคุณ (253)...ดิฉันไม่มีประสงค์จะหลอกลวง
คุณเพื่อหวังประโยชน์อันใดสำหรับตัวดิฉันเลย ดิฉันเป็นหญิงคนชั่ว
ดิฉันต้องก้มหน้าสู้ไปในทางของคนชั่ว ไม่ต้องการจะให้เข้ามา
เกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยอ้างเอาลูกมาเป็น โฉบังหน้า หรือต้องการให้คุณ
รับเลี้ยง เมื่อคุณไม่รับรองในเรื่องลูก ดิฉันก็จะก้มหน้ากัดฟันเลี้ยงของ

ดิฉันต่อไปอีก จะกังวลอะไรถึงความลำบาก ในเมื่อดิฉันได้ตรากตรำทำงานหาเงินจนแทบสายตัวจะขาดมาแล้ว... แต่ดิฉันจะมีชีวิตอยู่นานพอที่จะเอาความชั่วร้ายของคุณไปอีกสักกี่วันก็เป็นสิ่งที่รู้ไม่ได้เพราะสังขารมนุษย์ย่อมไม่เที่ยงแท้ หวังแต่ว่าถ้าไม่มีดิฉันแล้วลูกจะได้รับ ความลำบากยากแค้นขาดคนพิทักษ์รักษา ลูกจะพลอยได้รับกรรมไปด้วยโดยที่ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำของผู้ให้กำเนิดเลย (255)

รินมิได้ทวงสิทธิ์ของการเป็นแม่ของลูกจากวิทย์ เพียงแต่ต้องการให้วิทย์เป็นผู้ดูแลลูกแทนเธอ ซึ่งขณะนั้นรินก็พอจะรู้ว่าคงมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน รินไม่เคยคิดโทษใครในความโหดร้ายแห่งชะตากรรมที่ได้รับ แต่กลับก้มหน้ายอมรับในความต่ำต้อยของตัวเองเสมอมา แม้กระทั่งเมื่อเธอกำลังจะสิ้นใจ รินก็ยังเป็นรินที่เจียมเนื้อเจียมตัวจนลมหายใจสุดท้าย รินไม่ยอมออกไปพบวิทย์ เพราะเธอเกรงว่าอาการของตนอาจทำให้วิทย์ทุกข์ใจและอาจต้องยุ่งยากใจที่ต้องแยกจากกัน รินยอมอยู่อย่างโดดเดี่ยว และตายไปอย่างรินผู้มีความเจียมตัว เป็นความดีประจำชีวิต

2.2.2 ความมั่นคงต่อความรัก

ความมั่นคงต่อความรักที่รินมีต่อวิทย์เป็นคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากชีวิตของเธอ แม้วิทย์ผู้เป็นที่รักและเป็นความหวังหนึ่งเดียวในชีวิตจะจากไปอย่างไร ร้องรอยโดยมิได้บอกลา แต่รินก็ยังคงเฝ้าคอยด้วยความหวังเรื่อยมา รินเชื่อเสมอว่าวิทย์ยังคงรักเธอและไม่มีวันผันแปรไปตามวันเวลาที่ผันผ่านดังที่รินเป็น ทุกครั้งที่รินคิดถึงวิทย์ รินมักจะคิดปลอบใจตัวเองเสมอว่า “การที่เขาไม่มาหลายวันอาจจะเป็นเพราะเขามัวยุ่งอยู่กับการหางาน ทำให้เป็นหลักแหล่ง เพื่อจะรับหล่อนไปมีความสุขตามประสาตัวเมียก็อาจจะเป็นได้” (102) แม้นานวันเข้าข่าวคราวของวิทย์จะเงียบหายไปทุกทีๆ แต่รินก็ยังคงยืนยันที่จะรอคอยวิทย์อยู่เสมอด้วยรักอันแสนมั่นคง แม้กระทั่งฉากสุดท้ายของชีวิต รินก็ยังคงมีความสุขที่ได้แอบมองวิทย์ที่เธอรัก ถือเป็นการสิ้นสุดของการรอคอยด้วยความรักอันมั่นคงของเธอ

“ลูก” เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รินยืนหยัดที่จะมีชีวิตอยู่เพื่อรอคอยการกลับมาของวิทย์ ในความเป็นจริงรินมีโอกาสในการที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์นี้ได้ด้วยการกำจัดลูกไปเสียตั้งแต่ยังอยู่ในท้อง อีกทั้งงานที่รินทำอยู่ก็ไม่เหมาะสมนัก

กับการตั้งครรภ์ แต่รีนเลือกที่จะไม่ทำอย่างนั้น รีนคิดเสมอว่า “แม่ไก่ที่คอยให้ความอบอุ่นแก่ลูกของมันตั้งแต่ยังเป็นฟองไข่ ปกป้องรักษาคอยจิกตีระวังระไวผู้ที่เข้าไปใกล้ชีวิตฉันใด รีนก็มีความรู้สึกที่จะถนอมกล่อมเกลี้ยงก๊อน โลกहितที่อยู่ในร่างกายหล่อนฉันนั้น”(109) รีนเชื่อเสมอว่าวันหนึ่งเธอจะมีโอกาสได้พบกับวิทย์ และเล่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นหลังการจากไปของเขาให้วิทย์ฟังโดยเฉพาะเรื่องลูก

2.2.3 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

กรณีเรื่องลูกนี้เองที่ทำให้มองเห็นว่ารีนมีลักษณะนิสัยอีกประการหนึ่งที่น่ายกย่องคือ ความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้ทำไว้ รีนเชื่อว่าลูกที่เกิดมาเป็นผลมาจากความรักที่เธอกับวิทย์มีต่อกัน และลูกย่อมไม่มีส่วนรู้เห็นในความผิดพลาดที่พ่อแม่สร้างขึ้น ด้วยเหตุนี้รีนจึงตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกให้ดีที่สุด รีนตระหนักอยู่เสมอว่ารีนเป็นหญิงที่สังคมตีตราว่าเป็นหญิงชั่ว ดังนั้นลูกของรีนจะต้องเป็นคนดีที่สังคมยกย่อง “ลูกน้อยของรีนเป็นหญิง จำเป็นจะต้องเอาใจใส่อบรมให้มากกว่าควร อย่างน้อยเลือดของพ่อก็มีอยู่แล้ว เป็นทุนสำรองของความคิด หล่อนไม่ต้องการจะให้ลูกหญิงของหล่อนเลวตามหล่อนไปด้วย เท่าที่ได้ชื่อว่าเป็นลูกของหญิงคนชั่วก็ทำให้จิตใจของเด็กชั่วพอลแล้ว”(145) รีนพยายามอย่างหนักในการต่อสู้กับความยากลำบาก แม้หลายครั้งที่ต้องจำใจจากลูกไปทำงานในที่ห่างไกลและใช้เวลานาน มิได้อยู่ถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูให้สมรัก แต่รีนก็มีกำลังใจเสมอในการต่อสู้กับทุกสิ่งเพราะรู้ว่าทุกๆ การต่อสู้ที่รีนได้ทำเพื่อลูกผู้เป็นดวงใจของเธอ ก่อนตายรีนมีโอกาสดังกล่าวได้พบกับวิทย์อีกครั้งและได้ฝากฝังลูกไว้ให้วิทย์เป็นผู้ดูแลต่อ นั่นหมายถึงการสิ้นสุดภาระหน้าที่ที่รีนรับผิดชอบแล้ว “ฉันต้องการจะให้คุณทราบว่าฉันได้ประทับประคองเลี้ยงลูกมาจนโตหมดกำลังและหน้าที่ของฉันแล้วต่อไปนี่ขอให้เป็นที่ของคุณที่จะอุ้มชูอุปถัมภ์ลูกต่อไป”(253-254) รีนได้แสดงความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ในฐานะของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ต้องคอยประคับประคองผลของความรักให้เติบโตขึ้นอย่างแข็งแกร่งแล้ว

2.2.4 ความอดทนต่อสู้กับชะตากรรม

ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของรีนคือ ความอดทน รีนเป็นผู้หญิงที่มีความอดทนสูงมาก ดูเหมือนว่าผู้ประพันธ์จงใจสร้างชีวิตรีนให้จำต้องอดทนอยู่เสมอ ตั้งแต่ความอดทนต่อความยากลำบากในการที่จำต้องยอมขายบริการทางเพศเพราะถูกล่อลวงมา “เมื่อหล่อนชั่วเข้ามาแล้วก็จำเป็นต้องก้มหน้าใช้กรรมไป ต่อไปนี้ก็ไม่มียะไรอีกนอกจาก

ยินยอมให้ป่าคาบแกบังคับจับใส่เข้าสู่ตลาดการทำมาหากินด้วยความขมขื่นและทรมาณใจ”
(80-81) อุดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยจากการงานในบ้านหลวงพงาดเชิงยุทธ

รินเข้ามาอยู่ได้อย่างเรียบร้อย ในฐานะสาวใช้คนหนึ่งที่มีหน้าที่
ซักผ้ารีดผ้า ช่วยแม่ครัวคู่กับ สะอาด เด็กสาวอีกคนหนึ่งซึ่งคอยรับใช้
คุณๆทั้งหมด กวาดบ้านถูบ้านเสร็จวันแรกๆรินเกือบจะเป็นบ้าเสียด้วย
ความรำคาญเหล่านี้ แต่เมื่อไม่มีที่ไหนอีกที่หล่อนจะไป จำจะต้อง
ก้มหน้าทำงานรับใช้เขาพอให้มีที่หย่อนตัวนอน มีข้าวกินไม่ต้อง
ระเหระร้อน (123)

แต่ความอดทนต่อความยากลำบากที่หนักหนาที่สุดคือ ความอดทนในการเลี้ยงดูลูกชนิดปาก
กัดตีนถีบ เริ่มแรกมีสมรคอยช่วยเหลือรินยังไม่ต้องเหนื่อยมากนัก รินมีหน้าที่เลี้ยงลูกและ
ทำงานบ้านเท่านั้น แต่เมื่อสมรเสียชีวิตไปแล้วภาระทั้งหมดจึงตกอยู่กับรินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
รินจำต้องกลับไปขายบริการทางเพศอีกครั้งเพื่อความอยู่รอดของตัวเองและลูกเท่านั้น ยังไม่พอ
รินยังต้องเผชิญกับการเอาเปรียบของบุคคลที่หวังประโยชน์จากเธอตลอดมา แม้กระทั่ง
ยายเฟียดและสามีที่โกงเงินค่านมเลี้ยงลูกน้อยเพื่อนำไปเป็นเงินในการเล่นพนันม้าแข่ง ทั่วๆที่
คนทั้งสองต่างก็รู้ว่าเงินที่รินได้มานั้นมีที่มาจากบริการทางเพศ รินเองถึงแม้จะรู้เรื่องนี้
อยู่เต็มอกแต่ก็ต้องจำทนเพราะไม่อยากจะให้ลูกต้องขาดคนเลี้ยงดู

ความอดทนต่อความน่าอับอายเมื่อถูกเกษรเจ้าของบ้านคุดำ สร้างความรู้สึก
เห็นใจ โดยเฉพาะเมื่อคำบริภาษนั้นปฏิเสธและประณามสิ่งที่รินยึดถือเป็นคุณค่า เช่น

...คิดถึงผัวระ...ถูกเขาทิ้งมาแล้วซิ มิน่าเล่าร้องไห้สะอึก
สะอื้นนัก จะมัวไปคิดถึงมันทำไมกับสัญชาติผู้ชาย อย่าไปหลงรักเขา
ข้างเดียวเลย ฉันอย่างนี้จะไม่ยอมรับรักผู้ชายคนไหนเป็นอันขาด แต่ถ้า
มีเงินมาให้แล้วจะ พาไปไหนอย่างไรได้ทั้งนั้น จะมีมันทำไมกัน
อายลูกกระจองอแง มีแล้วก็หาพอให้มันไม่ได้ แกเองก็เถอะรินถ้าฉัน
ไม่เกรงใจแม่หมอนฉันไม่จ้างแกไว้ให้เสียเงินเปล่าๆอู้อ้ออู้อ้อ

นำราคาขาย ทิ้งออกมา ถึงอย่างนั้น ชายหน้าแขกเขาไปใครมา งานก็
ไม่ทำให้สมกับค่าจ้าง คุณีเสือนี่บอกให้จัดตั้งแต่วันนี้ไม่จัด (131)

นอกจากนี้รินยังมีความอดทนต่อความทุกข์ทงใจที่ไม่ได้ครองรักกับวิทย์ ความอดทนของริน
เป็นเหตุให้เธอควบคุมตนเองไม่ให้พ่ายแพ้ต่อความต้องการครอบครอง ประกอบกับริน
ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างตัวเองกับวิทย์อยู่เสมอ ความรักของรินจึงเป็นความรักที่
ไม่เห็นแก่ตัว “ถ้ารินมิได้เป็นหญิงคนชั่ว มิได้อยู่ในที่ชั้นต่ำเช่นนี้ รินจะบอกกับคุณเดี๋ยวนี
แหละว่า รินยินดีเป็นที่สุดที่ได้เห็นหน้าคุณ แต่รินมิได้รักคุณเพื่อจะให้สมใจตัวฝ่ายเดียว การที่
จะให้สมปรารถนาของตัวตามปราศณโง่ๆอย่างรินเข้าใจว่าไม่ใช่ความรัก เป็น
การเอาเปรียบ” (28)

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้สร้างให้รินมีพัฒนาการทางนิสัยที่เปลี่ยนแปลงจาก
อ่อนแอเป็นแข็งแกร่ง แต่ประสบการณ์ที่ขมขื่นและยากแค้นก็ทำให้รินเข้าใจชีวิต

รินซึ่งเคยเป็นคนหัวอ่อนและยอมคนกลายเป็นคนที่แข็งแกร่ง
ไม่กลัวใคร ความลำบากตรากตรำจากงานอาชีพ ทำให้รูปร่างหน้าตาที่
เคยสวยงามของรินเสื่อมโทรมน่าสังเวชและทำให้รินมีสุขภาพที่ไม่ดี
การใช้ชีวิตอยู่กับความสกปรกโสภณทำให้รินเข้าใจชีวิตมากขึ้น
รินมองเห็นสภาพผู้ใหญ่ที่สอนไม่ให้ลูกหลานทำความชั่วแต่ตัวเอง
กลับทำเสียเอง รินพบว่าคนในชนบทมีความทะเยอทะยานใฝ่สูง
เช่นเดียวกับคนในเมือง ยิ่งไปกว่านั้นรินยังได้ตระหนักถึงความ
อยู่ดีธรรมของสังคมที่ยกย่องพวกผู้ดีและให้คุณค่าของฝ่ายชายมากกว่า
หญิง ความจริงที่รินประสบมาในชีวิตทำให้รินสามารถพุดจา
หยาบหัยนพวกผู้ดีและวิจารณ์บุคคลที่ทำความดีบังหน้าได้อย่างรุนแรง
(2527 : 81-82)

ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการพยายามต่อสู้กับชีวิตทั้งสิ้น
เพราะถ้ารินยังคงเป็นรินคนที่ ซื่อ จนอาจเรียกได้ว่า เซ่อ ดังเดิม รินก็ยังคงต้องถูกผู้ที่มุ่งหวังจะ
เข้ามาครอบงำผลประโยชน์จากเธอคอยฉ้อโกงอยู่ร่ำไป

2.2.5 การเป็นผู้รู้จักให้อภัย

ถึงแม้รินจะกลายเป็นคนที่แข็งแกร่งกว่าเดิม แต่นั่นก็เป็นไปเพราะความจำเป็นที่จะต้องอยู่รอดในสังคมแห่งการเอาใจเอาเปรียบ แท้จริงแล้วรินก็ยังคงเป็นผู้รู้จักให้อภัยอยู่เสมอ แม้กระทั่งกับคนที่ไม่น่าให้อภัยเลยอย่างวิชัย

รินมีโอกาสดูแลกับวิชัยต้นเหตุของความเลวร้ายทั้งหมดในชีวิตอีกครั้ง แต่ครั้งนี้วิชัยกลับมีสภาพเป็นผู้ร้ายฆ่าคนซึ่งกำลังถูกตำรวจจับอยู่

“อ้ายคนนี้นี่มันสำคัญนักยะ เขาว่ามันหากินในทางปอกลอกมานานแล้ว คนข้างนอกเขาได้ยินผู้หญิงร้องให้ช่วย ฟังประตูเข้าไปที่ไหนล่ะ มันกำลังเอาเม็ดโคนเชือดคอเมียของมันอยู่เชียวะ อี้! น่าเสียใจ! มันจะเอาเข็มขัดคนากยะ เมียไม่ยอมให้ มันเลยฆ่าเสีย เช่าห้องอยู่แถวศาลเจ้านี่เอง” รินขนลุกเกรียวไปทั้งตัวสกรรมกันเสียที วิชัยเป็นคนที่ยังต้องการจะลืมเสียให้สนิท หลอนไม่ได้คิดเกลียดชัง นอกจากขอห่างไกลไปร้อยโยชน์ อย่าให้ได้มาพบปะเห็นหน้ากันอีกเลย...(194)

แม้วิชัยจะเสมือนเป็นต้นเหตุของความเลวร้ายในชีวิตริน แต่รินก็ไม่ได้คิดแค้น โกรธเคืองวิชัย กลับคิดเสียว่าเป็นเพราะความรู้ไม่เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของผู้อื่นเสียมากกว่า รินได้แต่ปลงกับชีวิตและอโหสิกรรมให้กับวิชัย

กล่าวโดยสรุป ลักษณะนิสัยของตัวละครรินคือ ความใจเมตตา ความมั่นคงต่อความรักความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน การเป็นผู้มีความอดทน และการเป็นผู้รู้จักให้อภัย รินรู้ตัวเองอยู่เสมอว่าเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะด้อยค่า เป็นหญิงคนชู้ที่สังคมตีตรา และความชั่วนี้เองที่ทำให้ทายการยึดมั่นในความรัก ความมั่นคงดังกล่าวแสดงออกผ่านทางกริยาที่รับผิดชอบต่อลูกที่เกิดมาอย่างอดทนและไม่ยอมแพ้ต่อชะตากรรม รินต่อสู้กับความลำบากในทุกรูปแบบเพื่อหาเลี้ยงลูกสาวเลือดของวิชัยที่รินรัก แม้ความโหดร้ายของชีวิตอาจทำให้รินเปลี่ยนไปจากคนชื่อจอนอาจเรียกได้ว่าเธอเป็นคนแข็งแกร่งไม่ยอมใคร แต่เธอก็ยังคงมีความอ่อนโยนของจิตใจที่รู้จักการให้อภัยและอโหสิกรรมในสิ่งที่เธอถูกเอาเปรียบจากผู้ที่มุ่งหวังผลประโยชน์จากตัวเธอ การนำเสนอชีวิตของโสเภณีถือว่าการทำทนายความรู้สึกรู้สึกของคนในสังคมยุคนั้นมาก เพราะสังคมไทยยุคนั้น (ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2) เป็นสังคมที่

เครื่องคัดต่อบรรทัดฐานเชิงอุดมคติ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการรักษาวงศ์วงศ์ของ
 ผู้หญิง ทักษะของสังคมที่มีต่อโสเภณีจึงเป็นทักษะในเชิงลบอย่างรุนแรงโดยสังเกตได้จาก
 คำเรียกขานผู้ชายบริการทางเพศว่า หญิงคนชั่ว ซึ่งผู้แต่งได้นำมาเป็นชื่อของบทประพันธ์
 ด้วยเหตุนี้การนำเสนอคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สะท้อนออกมาจากทุกๆ ช่วงของชีวิต
 ตัวละครตัวนี้จึงเป็นการสะท้อนจิตใจอันแข็งแกร่งซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่ง
 ที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารว่า “ความคิด นั้นย่อมมีอยู่เสมอในหมู่ของผู้หญิงที่ได้ชื่อว่า โสเภณี”
 (2480 : คำนำ) และเป็นการย่อนถามทักษะของสังคมว่าชีวิตของเรานั้นเหมาะสมหรือไม่กับ
 การถูกเรียกขานว่าหญิงคนชั่ว

รอมมลิน

1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่องและแก่นเรื่อง

1.1 เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง

ผู้แต่งตั้งใจที่จะเขียนนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นเพื่อผู้หญิงดั่งเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์
 ในบทความ “ลลนนัดพบทมิฬยันตี” ที่กล่าวถึงแรงบันดาลใจของตนในการเขียนนวนิยายเรื่อง
 นี้ว่า

เรื่องรอมมลินนี้มีตัวละครส่วนใหญ่เป็นจริง คนให้สัมภาษณ์
 เขาบอกว่า เขียนดีๆ นะคะ อยากให้เขามีความรู้สึกว่าชีวิตของเขา
 อาจจะไปดี เราก็ต้องหล่อเลี้ยงความหวังของเขาด้วยการจบให้สวยๆ
 เรื่องรอมมลินก็มีแรงบันดาลใจ มันเกิดความสงสัยว่า เขา (โสเภณี)
 ทำอะไรกับชีวิตจริงๆ ของเขา ชีวิตจริงๆ ของเขาน่ะมันเป็นอย่างไร
 (วันสุข, 2518 : 64-66 อ้างถึงใน กัทรพร หงษ์ทอง, 2538 : 61)

ชีวิตของเหล่าโสเภณี(ในเรื่อง) ถูกถ่ายทอดโดยมีตัวละครเอกคือ “ทม” หรือ “ลันทม” เป็น
 ผู้เล่าเรื่องโดยตลอด ผู้อ่านจะสามารถมองเห็นชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องขายบริการ
 ทางเพศเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้อยู่รอด แม้ว่าอาชีพของเธอจะถูกสังคมตราให้ต้องมี
 “รอมมลิน” ที่ไม่มีวันลบเลือนไปจนชั่วชีวิตก็ตาม

ชีวิตของทมเริ่มต้นขึ้นที่บ้านเล็ก ๆ หลังหนึ่งซึ่งมีพ่อทำงานเป็นนายตรวจรถราง แม่เป็นแม่ค้าขายข้าวแกง และพี่สาวอีกคนชื่อทับทิม ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมใน ละแวกใกล้บ้าน ครอบครัวของทมมีฐานะปานกลางค่อนข้างไปทางยากจน รายรับที่ได้มาใน ส่วนของพ่อก็มักจะแปรไปเป็นสุรายาเมาเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนรายได้จากการขายข้าวแกงของแม่ ก็ไม่ค่อยจะสู้ดีนัก จึงเหลือเพียงรายได้จากทับทิมที่คอยประทับประคองครอบครัวอยู่ สภาพความเป็นอยู่จึงค่อนข้างอัตคัดพอสมควร ปัจจัยเหล่านี้มักจะเป็นสาเหตุให้พ่อกับแม่ ทะเลาะกันเสมอ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่ได้ทำให้ทมรู้สึกตัวตัวเองเป็นเด็กมีปัญหาเพราะลักษณะนิสัยที่มีวุฒิภาวะเกินวัยโดยมองทุกอย่างแบบปล่อยวาง

แม่ของทมหาบข้าวแกงเร่ขายไปตามแหล่งชุมชน รวมถึง “บ้านยายสน” สถาน บริการทางเพศชื่อดังในละแวกนั้นด้วย และที่นี้เองทมซึ่งติดตามแม่ไปขายข้าวแกงด้วยมี โอกาสได้พบกับพิศโสภณีนคนหนึ่งทมรักเสมอมา พิศมีชีวิตที่น่าสงสารเธอมีสามีที่มักจะ อาศัยเงินทองที่ได้มาจากการขายบริการทางเพศของเธอในการเลี้ยงชีพโดยไม่คิดจะประกอบ อาชีพด้วยตัวเอง พิศทำงานอยู่ที่บ้านยายสนได้พักหนึ่งก็ตัดสินใจกลับบ้าน แต่ก่อนไปพิศได้ มอบ “ว่านเพชรกลับ” เครื่องรางของขลังซึ่งเธอแขวนคอติดตัวมาตลอดให้กับทมเพื่อไว้คุ้มกาย

เมื่อทมโตขึ้นอาการป่วยของแม่ซึ่งมีมาโดยตลอดตั้งแต่ทมยังเป็นเด็กก็ปรากฏ ให้เห็นบ่อยขึ้น ทมต้องทำหน้าที่ขายข้าวแกงแทนแม่ ในระยะนี้เองที่ทมได้พบกับผู้ชายคนหนึ่งที่ ทมประทับใจ เขามีชื่อว่าชาญชัย เป็นตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งมาราชการที่กรุงเทพฯชั่วคราว ทมได้มีโอกาสสร้างความสนิทสนมกับชาญชัยมากขึ้นจนในที่สุดก็ได้เสียความบริสุทธิ์ให้กับ เขาทั้ง ๆ ที่ยังไม่แน่ใจเลยว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่เกิดขึ้นเรียกว่าความรักหรือไม่

ชาญชัยกลับไปประจำหน้าที่ที่ชายแดนแต่ทั้งคู่ก็ยังติดต่อกันทางจดหมายมา โดยตลอด ในขณะที่เดียวกันอาการป่วยของแม่ของทมจะยิ่งรุนแรงขึ้นทุกวัน จนกระทั่งเมื่อทม พาแม่ไปตรวจที่โรงพยาบาลและพบว่าแม่เป็นโรคมะเร็งในท่อน้ำดี โอกาสที่จะรอดมี น้อยมาก แต่ทมก็มั่นใจเสมอว่าแม่ต้องหาย ปัญหาเพียงประการเดียวก็คือ ทมจะหาเงินมารักษา แม่ได้อย่างไร

เคราะห์ร้ายของทมไม่ได้มีเพียงแค่การรับรู้ถึงความเจ็บป่วยอันรุนแรงของแม่ อย่างเดียว ยังมีข่าวร้ายจากชายแดนที่ชาญชัยทำงานอยู่อีกด้วย ทมตกใจมากเมื่อรู้ว่าเกิด อุบัติเหตุเครื่องบินตกและผู้โดยสารในเครื่องบินนั้นก็มีชาญชัยอยู่ด้วย

ในความคิดของทมหนทางเดียวที่สามารถหาเงินมาให้ได้โดยเร็วที่สุด คือ การขายบริการทางเพศ ครั้งแรกทมายังคงลังเลเล็กน้อยเนื่องจากยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานประเภทนี้ แต่พอนานเข้าทาก็เริ่มคุ้นเคย ทมสามารถเก็บเงินเก็บทองได้พอสมควรในเวลาอันรวดเร็วโดยไม่มีผู้ใดสงสัยเพราะในขณะเดียวกันทก็ยังขายข้าวแกงไปด้วย จนกระทั่งวันหนึ่งทพบกับสุริยันแฟนหนุ่มของทับทิมเข้าโดยบังเอิญขณะที่ลงมาจากห้องที่ขายบริการทางเพศ เขามาเพื่อรีดไถเงินจากทมโดยขู่ว่าจะนำเรื่องนี้ไปบอกกับทุกคนหากทมไม่จ่ายเงินให้เขา ด้วยความจำใจทมจึงต้องยินยอมจ่ายเงินให้ตามคำเรียกร้องและนี่เองเป็นจุดเริ่มต้นของการถูกรีดไถที่จะยังคงมีต่อไปอีกเรื่อย ๆ

แม่ของทมได้รับการผ่าตัดจนครบสามครั้งแต่อาการกลับไม่ดีขึ้นอย่างที่คาดการณ์ไว้ ผลการตรวจครั้งล่าสุดสรุปออกมาว่า แม่ของทมไม่มีวันหายจากโรคนี้อย่างเด็ดขาดหมอเพียงแต่ให้ยาเพื่อบรรเทาเท่านั้น ในระหว่างนี้เองทมได้มีโอกาสรู้จักกับแสงโสมเพื่อนโสเภณีคนหนึ่งที่มาได้กลายมาเป็นเพื่อนแท้ของทม

อาการป่วยของแม่ของทมกำเริบหนักขึ้นจนเกินเยียวยา สุดท้ายแม่ผู้เป็นความหวังของชีวิตก็ได้จากทมไปอย่างไม่มีวันกลับเหมือนคุณชาอุทัย ทมจัดการเรื่องงานศพแม่โดยไปขอกู้เงินจากยายสนตามคำแนะนำของแสงโสม แต่การกู้เงินครั้งนี้กลับกลายเป็นจุดพลิกผันสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตเมื่อทมต้องใช้ตัวเองเป็นหลักประกันตามความต้องการของยายสน นั่นหมายความว่าบัดนี้ทมได้กลายเป็นโสเภณีอย่างเต็มตัวแล้ว

ทมเข้ามาทำงานในสถานบริการทางเพศของยายสน โดยย้ายเข้ามาอยู่ที่นั่นเลย เนื่องจากความจำเป็นของลักษณะงาน ทมมีรายได้ค่อนข้างดีทีเดียวทั้งนี้เพราะเป็นคนใหม่ และเป็นคนสวยที่อยู่ในวัยสาว แยกที่ยายสนคัดเลือกให้ทมจึงล้วนแล้วแต่เป็นประเภท “กระเป๋านัก” ทั้งสิ้น เมื่อทมมีรายได้ดีก็มีวาทะที่จะถูกนายสุริยันแมงดาในคราบของพี่เขย รีดไถโดยตลอด สุริยันมักจะขมขื่นเรื่องพ่อของทมขึ้นมาอ้างเพื่อเป็นเหตุผลในการรีดไถเงินเพิ่ม ทมเองก็จำเป็นต้องให้เพราะถือว่าเป็นเงินที่ไว้ใช้ดูแลพ่อ เมื่อมีโอกาสทมก็จะแวะไปพบพ่อที่ทำงานอยู่เสมอ และทุกครั้งก็จะพยายามขุดเยียดเงินให้พ่อและกำชับว่าให้เก็บไว้ให้ดี ในขณะที่พ่อของทมก็ยังคงสำมะเลเทเมาเหมือนเคย แต่ช่วงเวลานี้เองกลับทำให้สองพ่อลูกเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น ทมรู้สึกได้ว่าตัวเองเหลือเพียงพ่อเท่านั้นจึงต้องดูแลให้ดีที่สุด ส่วนพ่อก็เริ่มรู้แล้วว่าทมเสียสละมากเพียงใดเพื่อให้ตนมีชีวิตอยู่

พ่อของทมล้มป่วยลงโดยหมอวินิจฉัยว่าเป็น โรคนิวโมเนียและมีอาการ
 อย่างอื่นแทรกซ้อนด้วย ในระหว่างนี้ทมและแสง โสมต้องคอยช่วยกันมากดูแลพ่อของทมเป็น
 ประจำ เพราะจะหวังพึ่งทับทมกับสามีนึงไม่ได้ หน้าที่ยังมีวามมีปากเสียงกับทมและแสง โสม
 อีก ด้วยเหตุนี้ทมจึงตัดสินใจพาพ่อไปรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล โดยจัดให้พ่ออยู่ห้องพิเศษ
 อย่างดี ซึ่งทมเป็นผู้จ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดจนพ่อก็มีอาการดีขึ้น

วันหนึ่งเกิดเหตุการณ์พลิกผันกับชีวิตทมอีกครั้งเมื่อตำรวจได้จับกุมเจ้าของ
 กิจการ และผู้ค้าประเวณีทุกคนในสถานบริการทางเพศของยายสน แต่ทมก็ถูกปล่อยตัวออกมา
 เพราะให้การอันเป็นประโยชน์แก่ตำรวจ เหตุการณ์นี้เองนับเป็น โอกาสเหมาะที่แสง โสม
 มองว่า ทมควรจะหนีออกจากที่นั่นแล้วไปหาหนทางในการประกอบอาชีพในที่อื่น ทมกับ
 แสง โสมย้ายมาอยู่ห้องเช่าเล็ก ๆ แห่งหนึ่งโดยยังไม่มียานพาหนะ ทมพยายามที่จะหางานทำโดยมี
 แสง โสมเป็นผู้ช่วยเหลือ ทั้งนี้เพราะทมยังมีพ่อที่ต้องใช้เงินในการรักษาอาการป่วยอยู่ ทมได้
 แต่ปลงว่าคงมีหนทางเดียวที่จะหาเงินทองจำนวนมากมาได้อย่างรวดเร็ว นั่นคือ การกลับไป
 เป็นโสเภณีอีกครั้ง

อยู่มาวันหนึ่งในขณะที่ทมและแสง โสมต่างพยายามหางานทำกันอยู่นั้นก็มีคน
 ของ “องค์กร” (องค์กรซึ่งทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขายบริการทางเพศ) มาหาที่บ้านและแจ้ง
 ข่าวว่าเจ้านายให้ไปพบในวันถัดไป ทั้งสองเดินทางมายังสำนักงานขององค์กรซึ่งตั้งขึ้นอย่าง
 ลับ ๆ ตามนัด และการมาครั้งนี้เองที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงกับชีวิตทมอีกครั้ง เจ้านายได้
 ยื่นข้อเสนอในการทำงานให้กับทม โดยต้องเข้าสังกัดสำนักซึ่งองค์กร ได้ตั้งขึ้นใหม่แต่มี
 ข้อแม้ว่าจะต้องไม่กลับไปขายบริการทางเพศในแบบเดิม ๆ อีก ทมตัดสินใจทำเพราะรู้ว่า
 นี่เป็น โอกาสดีที่จะได้เงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลพ่อโดยเร็วที่สุด

“บ้าน” ที่ทมกับแสง โสมถูกส่งไปอยู่เป็นสถานบริการทางเพศที่แตกต่างกับ
 บ้านยายสนอย่างสิ้นเชิง ที่นี่มีคุณเภาเป็นผู้ดูแล คุณเภามีลักษณะของความเป็นผู้ดีอยู่มาก
 จนทมอดที่จะแปลกใจไม่ได้ว่าคนอย่างคุณเภาอยู่ในที่แบบนี้ได้อย่างไร กระทั่งต่อมาจึงได้
 รู้ว่าคุณเภาเป็นลูกผู้ดีแต่เกรจนถูกพ่อแม่ตัดสายสัมพันธ์ ณ ที่นี่ทมกับแสง โสมถูกคุณเภา
 เกี่ยวเชิญในเรื่องกิริยามารยาทอย่างหนัก กว่าจะเริ่มงานได้ก็ใช้เวลาอยู่หลายสัปดาห์ทีเดียว
 ลูกค้าที่นี่เป็นลูกค้านระดับกับบ้านยายสน ส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีฐานะทางการเงินใน
 เกณฑ์ที่สามารถจ่ายค่าบริการในราคาสูง ด้วยเหตุนี้การต้อนรับและ “วิธีการ” ในการ
 ขายบริการทางเพศจึงต้องทำอย่างละเมียดละไมตามรสนิยมของผู้มาใช้บริการ

สิ่งที่ไม่คาดฝันในชีวิตผมเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อผมได้พบกับชายชู้คนที่เรารัก และบุชตลอดเวลา ผมคิดเสมอว่าเขาตายไปแล้วจากอุบัติเหตุเครื่องบินตก แต่การพบกันครั้งนี้ กลับสร้างความเข้าใจให้กับผมอย่างยิ่ง เมื่อคำพูดและกิริยาอาการของเขาบ่งบอกได้อย่างชัดเจน ว่าคำพูดต่าง ๆ นานาที่เขาได้ฝากไว้กับผมในครั้งก่อนนั้นเป็นเพียงคำหวานตามประสาผู้ชาย เจ้าชู้คนหนึ่งเท่านั้น ผมเสียใจมากและระงับความเศร้านั้นด้วยการดื่มเหล้าอย่างเอาเป็นเอาตาย แต่ในขณะที่ผมกำลังเสียใจอย่างมากมานี้ ผมกลับได้พบเพื่อนแท้คนหนึ่ง เขาชื่อคุณอุภัย ลูกค้าประจำซึ่งจะสนิทสนมกับคุณเกมามากเป็นพิเศษ ทุก ๆ ถ้อยคำลอบใจของคุณอุภัยทำให้ผมมีความหวังที่จะก้าวเดินต่อไป

ผมเป็นคนที่มีอุปนิสัยใฝ่รู้จึงมีโอกาสดูเรียนหนังสือกับคุณเกมโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเป็นอย่างดี ช่วงนี้ผมมีโอกาสดูไปเยี่ยมพ่อและถึงเห็นว่าควรย้ายพ่อไปอยู่ที่บ้านพักคนชราตามคำแนะนำของคุณอุภัย ผมมีโอกาสดูสอบวัดความรู้ ประกาศนียบัตรขั้นต้นตามที่คุณเกมจัดการไว้ให้โดยมีเพื่อน ๆ คอยเป็นกำลังใจ

ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้งอีกครั้ง เมื่อผมรู้ว่าคุณเกมตายเสพย์ดีอย่างรุนแรงเข้าโดยบังเอิญ ผม แสง โสม และคุณอุภัยต่างพยายามช่วยเหลือคุณเกมให้เลิกเสพยา จนดูเหมือนว่าอาการของคุณเกมจะดีขึ้นแต่ไม่นานนักคุณเกมก็กลับไปเป็นเหมือนเดิม จนกระทั่งคุณเกมถูกตำรวจจับได้ในขณะที่ออกไปซื้อและเสพยา เหตุการณ์นี้สร้างความวุ่นวายให้กับองค์กรและคนในบ้านมากทีเดียว ทุกคนถูกย้ายไปยังสาขาอื่น ๆ ยกเว้นผมกับ แสง โสม ต่อมาเจ้านายได้เรียกทั้งสองรวมทั้งคุณเกมเข้าพบ คุณเกมถูกทำโทษสถานเบา โดยห้ามยุ่งเกี่ยวกับกิจการขององค์กรอีก ทั้งนี้เพราะความดีที่เคยทำให้กับองค์กร ส่วนผมได้รับข้อเสนอให้เลื่อนเป็นหัวหน้าสาขาเพราะองค์กรเล็งเห็นว่าผมคุณสมบัติเหมาะสม โดยองค์กรยินดีจะให้นำตัวแสง โสม ไปอยู่ด้วย แต่แสง โสมกลับเลือกที่จะไปอยู่สาขาอื่น ด้วยเหตุผลบางประการ

ผมได้เป็นหัวหน้าสาขาคนใหม่ แต่ลักษณะของกิจการที่ทำไม่เหมือนกับบ้านที่มีคุณเกมเป็นผู้ดูแล เพราะกิจการนี้เป็นการเปิดร้านอาหารบังหน้าโดยมีธุรกิจบริการทางเพศแฝงอยู่ ช่วงเวลานี้เองที่ผมได้มีโอกาสรู้จักกับ “กรรม” ผู้ที่องค์กรส่งให้มาคอยดูแลกิจการดังกล่าว ซึ่งต่อมากลุ่มนี้เองได้กลายเป็นคนรักของผม

กิจการของผมทำรายได้ให้กับองค์กรได้มากทีเดียว และดูเหมือนว่าจะราบรื่นดี แม้จะมีเรื่องกวนใจอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นจากนายสุริยันซึ่งต่อมาก็ถูกองค์กรจัดการเสีย

ปัญหาจากทัพบทิมที่มาขอเงินทมิใช้อยู่เสมอ จนถึงกับขอเข้ามาทำงานด้วยแต่ทมิก็แก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี จนกระทั่งเกิดคู่แข่งที่ประกอบธุรกิจชนิดใหม่ขึ้นเพื่อแข่งขันกับธุรกิจขององค์กรโดยฝีมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่รวมตัวกันหลังจากเคยทำธุรกิจบริการทางเพศในลักษณะต่าง ๆ ธุรกิจประเภทนี้เรียกว่า “สถานออนเซ็น” หรือที่รู้จักกันในชื่อสถานอาบอบนวด

เมื่อทางองค์กรทราบเรื่องนี้เข้าก็มีการวางแผนที่จะส่งสายลับเข้าไปสืบรายละเอียดของกลุ่ม และบุคคลที่เหมาะสมที่จะรับหน้าที่ดังกล่าวคือทมิ ทมิเองก็ยินดีจะรับหน้าที่เพื่อตอบแทนบุญคุณขององค์กรด้วยเช่นกัน

กรรม ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลทมิในช่วงก่อนที่จะเริ่มดำเนินแผนการ เขาพาทมิไปอยู่ที่บ้านของเขาและ ณ ที่แห่งนี้เองที่ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างทั้งสองคน จนกลายเป็นความรักในที่สุด

ทมิถูกรับตัวไปอยู่ ณ สถานที่แห่งนั้นตามแผนการที่วางไว้ โดยทมิได้รายงานความเป็นไปของสถานบริการแห่งนี้ให้องค์กรทราบผ่านทางกรรม โดยตลอด จนกระทั่งถึงวันที่ตำรวจบุกเข้าหลายสถานบริการดังกล่าวซึ่งมีเบื้องหลังจากการแจ้งข้อมูลโดยองค์กร กรรมได้เข้ามาช่วยเหลือทมิโดยให้หนีไปตามทางที่เตรียมกันไว้ กรรมถูกตำรวจยิงบาดเจ็บสาหัสและพักรักษาตัวอยู่ในความควบคุมของตำรวจเพื่อรอการสืบสวน เขาให้การกับตำรวจโดยตลอดแต่ไม่มีการซัดทอดความผิดใด ๆ ให้กับองค์กรเลย ก่อนที่เขาจะสิ้นใจเขาได้ขอให้นักข่าวคนหนึ่งนำดอกกลั่นทมมาให้เป็นการส่งสารไปยังทมิว่า ทมิคือคนที่เขารักมากที่สุด

ทมิถูกส่งตัวไปยังบ้านแห่งหนึ่งและได้รับคำสั่งให้พักผ่อนสักระยะจนกว่าจะพร้อมที่จะทำงานต่อไป การตายของกรรมสร้างความโศรกเศร้าให้กับทมียิ่งนัก จนวันหนึ่งทมิได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่สถานซึ่งทมิเข้าไประลึกถึงความหลังครั้งเก่าที่มีกับกรรม เรื่องราวของเธอทำให้ทมิได้รู้ว่า ในโลกนี้ยังคงมีคนที่ยังใจและเศร้าโศรกไม่น้อยไปกว่าตัวเองอยู่ ทมิเริ่มมีกำลังใจและได้สติ ทมิคิดได้แล้วว่าตราบใดที่ยังมีลมหายใจเธอต้องมีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป

งานใหม่ที่องค์กรมอบหมายให้ทมิคือการเป็นโสเภณีแอบแฝงในลักษณะเพื่อนเที่ยวในไนท์คลับ ทมิได้พบปะผู้คนมากมายในหลาย ๆ แคว้น และก็เป็นการขยายโลกทัศน์รวมทั้งประสบการณ์ใหม่ๆ ให้ทมิอีกด้วย ทมิได้มีโอกาสพบคุณอุภัยเพื่อนเก่าที่ไม่ได้พบกันมานานมากอีกครั้ง อุภัยกลายเป็นเจ้าของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง

งานของทมคูเหมือนจะดำเนินไปด้วยดีทั้งในส่วนของรายได้ ความเป็นอยู่ และ ผู้คนที่มาใช้บริการ แต่แล้ววันหนึ่ง “องค์การ” ก็ถูกตำรวจบุกทะเลาะ ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับ องค์การถูกจับกุมทั้งหมดรวมทั้ง “นาย” และตัวทมเองด้วย ตำรวจพยายามสอบสวนทมอยู่ หลายวัน แต่ทมก็ปฏิเสธตลอด จนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อทมได้พบกับนายในห้องสอบสวนและ ได้ยินคำพูดจากปากนายว่า “หมดสิ้นกันแล้ว เธอเป็นอิสระแล้ว” (89) ทมจึงสารภาพทุกอย่าง ตามความจริง ศาลตัดสินให้รอลงอาญาในคดีของทมเป็นเวลา 5 ปี

ทมกับแสงโสมกลับมาอยู่รวมกันอีกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นคดี โดยในระหว่างที่ ทมถูกจับนั้นมีเพียงแสงโสมกับคุณอุทัยเท่านั้นที่เป็นเพื่อนแท้ในยามยาก ส่วนทับทิมกับพี่เขย ไม่เคยแม้แต่จะไปเยี่ยม มิหนำซ้ำทั้งคู่ยังจัดการเก็บข้าวของจากบ้านทมไปเสียเกือบหมดเพราะ มั่นใจว่าทมต้องถูกจองจำแน่ ทั้งยังเป็นผู้ให้การกับตำรวจและสื่อมวลชนเกี่ยวกับตัวทม ในช่วงที่กำลังหลบหนีก่อนถูกจับเสียอีก

เมื่อไม่มีองค์การทมและแสงโสมก็ไม่มีงานทำไปโดยปริยาย แสงโสมเป็นคน เริ่มออกไปทำงานก่อนซึ่งก็แน่นอนว่าต้องเป็นงานที่เคยทำมาก่อน นั่นคือการเป็นโสเภณี ส่วนทมนั้นตั้งใจว่าจะเลิกอาชีพนี้เสียที่แต่แล้วทมก็ไม่สามารถหนีพ้นงานประเภทนี้ไปได้ เมื่อมีเพื่อนเก่าจากไนท์คลับติดต่อให้เธอช่วยรับแขกให้โดยมีค่าตอบแทนในราคาสูง ตั้งแต่นั้นมาทมก็มีงานเข้ามาเสมอ แต่ก็เลือกเฉพาะลูกค้าที่สามารถจ่ายค่าตอบแทนในราคาสูง เท่านั้น

วันหนึ่งทมได้มีโอกาสพบกับภรรยาของ “นาย” ซึ่งถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ เธอมาหาทมเพื่อให้ช่วยตามหาลูกสาวคนโตที่หายออกจากบ้านไปตั้งแต่ “นาย” ถูกจับกุม ทมและแสงโสมรวมทั้งพรรคพวกที่เคยสังกัดอยู่กับ “องค์การ” ได้ช่วยกันตามหาจนกระทั่ง พบตัว แต่กลับพบว่าเธอถูกเอเยนต์คนหนึ่งนำมาติดต่อขายให้กับเจ้าของสถานบริการ แห่งหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่แจ้งข่าวเรื่องนี้ให้ทมทราบในราคา 6 พันบาท ทมร่วมมือกับคุณอุทัยและ พรรคพวกวางแผนการและช่วยเหลือเด็กคนนี้ออกมาได้สำเร็จ ต่อมาครอบครัวนี้ได้ไปตั้งร้าน ขายของพื้นเมืองอยู่ที่ จ.สงขลา โดยได้รับความช่วยเหลือจากคุณอุทัย ส่วน “นาย” ทราบภายหลังว่าเสียชีวิตในเรือนจำในเวลาต่อมา

ทมยังคงทำงานอย่างเก่าแต่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการไปเป็นลักษณะ ของ “คูเที่ยว” ซึ่งต้องใช้เวลาอยู่กับลูกค้าตามระยะเวลาที่ตกลงกับเอเยนต์แต่ครั้งก็ใช้เวลา หลายวัน โดยได้รับค่าตอบแทนในราคาสูงจนทมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นกว่าก่อน แต่แล้ว

ในขณะที่ชีวิตกำลังดีขึ้นตามลำดับนั้น พ่อของทมก็ต้องมาเสียชีวิตไปอีกคน ทม โศกเศร้าอยู่นานพอสมควร แต่ในระหว่างนี้เองกลับมีมิตรภาพจากคนใกล้ชิดตัวไม่ว่าจะเป็นแสงโสม ทับทิม และสามีซึ่งบัดนี้ได้กลับตัวหันมาเข้าใจทมมากขึ้น รวมทั้งคุณอุภัยผู้มอบความความรักห่วงใยให้แก่ทมเสมอมา แม้ภายหลังทมจะเป็นผู้ตัดความรักนั้นเสียด้วยเหตุผลของความไม่คู่ควร สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ทมกลับมามีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคแห่งชีวิตอีกครั้ง

ทมเริ่มงานของตัวเองอีกครั้งแต่ครั้งนี้ทมได้เปลี่ยนลักษณะของงานเสียใหม่โดยเป็น “เอเยนต์” ติดต่อลูกค้าเสียเอง ทมเริ่มต้นด้วยการรวบรวมเอเยนต์ทั้งหลายให้กลายมาเป็นสมัครพรรคพวกเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินธุรกิจจนกระทั่งทมมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่ววงการรวมทั้งในแวดวงสังคมชั้นสูงที่ยึดติดอยู่กับวัตถุนิยม บัดนี้ทมได้เข้าสังกัดอยู่ในสังคมดังกล่าวด้วยอำนาจเงินที่ทมมี

ทมมีโอกาสดูรู้จักกับ “คณิต” หรือที่คนในวงสังคมเรียกว่า “เสี่ยคณิต” คณิตเป็นพ่อค้าฝันรายใหญ่ที่ถูกออกหมายจับ แต่ที่ทำให้ทมประหลาดใจยิ่งนักก็คือทมได้รู้ว่าคณิตเป็นพี่ชายแท้ ๆ ของภรรยา ทมและคณิตมีโอกาสดูเรียนรู้นิสัยกันช่วงหนึ่ง รวมทั้งผ่านความทุกข์ยากในตอนที่ถูกจับมาด้วยกัน สิ่งเหล่านี้เองที่สร้างให้เกิดความรักขึ้นกับคนทั้งสอง ทมตัดสินใจเลิกอาชีพบริการทางเพศที่คิดเสมอว่าเป็นรอยมลทินประจำตัวเสียและตกลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันกับคณิตอย่างจริงจัง

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของ รอยมลทิน นั้นดำเนินไปตามฉากชีวิตของทม โดยตลอด ตั้งแต่ยังเป็นเด็กช่วยแม่ขายข้าวแกงหาบเร่ ต่อมาแม่ป่วยเป็นมะเร็งทมต้องขายข้าวแกงเอง มาพบรักกับชาญชัยและรู้ภายหลังว่าถูกหลอก ขณะเดียวกันก็ต้องส่งแม่เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล ความจำเป็นบีบบังคับให้ต้องตัดสินใจขายบริการทางเพศโดยเริ่มจากการขายแบบติดต่อลูกค้าด้วยตนเอง จากนั้นก็เปลี่ยนไปเป็นโสเภณีแบบมีสังกัดอยู่ประจำสถานบริการ ต่อมาทมได้ร่วมงานกับองค์กรทำให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพและได้พบรักกับภรรยา แต่ภรรยาที่ต้องมาเสียชีวิตเพราะช่วยเหลือทมในขณะเดียวกันองค์กรก็ถูกกวาดล้างทมจึงผันตัวเองไปเป็นผู้ประกอบการเสียเอง และได้พบกับคณิตเป็นพี่ชายแท้ ๆ ของภรรยาแล้วก็แต่งงานกันรวมทั้งเลิกอาชีพที่ผิดกฎหมายทั้งหมด

หากพิจารณาถึงพฤติกรรมของทมแล้วจะพบว่า จุดหักเหของการตัดสินใจขายบริการทางเพศด้วยความจำใจของทมคือ การที่ทมต้องหาเงินไปเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ซึ่งกำลังป่วยหนัก กระทั่งแม่เสียชีวิตทมก็ต้องไปเป็นโสเภณีประจำสำนักเพื่อปลดหนี้ที่ยืมมาใช้

ในงานศพแม่ เมื่อสถานบริการที่ทมสังกัดอยู่ถูกกวาดล้าง ทมมีโอกาสได้ร่วมงานกับองค์กร
 ทั้งที่ความจริงทมน่าจะตัดสินใจเลิกอาชีพนี้เสียแต่ทมกลับไม่ทำเช่นนั้นเพราะเห็นว่าเป็น
 หนทางที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวได้ กระทั่งองค์กรก็ถูกกวาดล้าง
 ไปอีก ทมยังคงยึดอาชีพเดิมโดยเปลี่ยนมาเป็นเจ้าของกิจการเสียเอง อย่างไรก็ตามพฤติกรรม
 ของทมอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกขัดแย้งว่า เหตุใดทมจึงไม่ยอมเลิกอาชีพนี้แล้วหันมา
 ประกอบอาชีพที่สังคมยอมรับ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมก็จะพบว่าความต้องการ
 ยกระดับความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ
 โดยตลอด แม้ทมเองจะรู้ว่าจะต้องถูกตีตราประทับให้เกิดรอยมลทินกับตัวเองตลอดชีวิต
 ก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจก็คือการใช้ชีวิตโดยความรอบคอบอยู่ตลอดเวลา และพยายาม
 ยกระดับชีวิตของตัวเองอยู่เสมอโดยเฉพาะ “การศึกษา” ซึ่งทำให้ทมมีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทัน
 ผู้อื่น เป็นการแสดงออกถึงการมีสติปัญญาของโสภณีที่สังคมมองว่าเป็นคนสิ้นคิด ด้วยภาพ
 แห่งความเฉลียวฉลาดของทม พฤติกรรมของทมดังกล่าวได้แสดงความสอดคล้องกับ
 แก่นเรื่องซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

1.2 แก่นเรื่อง

ดังที่ได้วิเคราะห์แล้วว่า รอยมลทิน มีโครงเรื่องที่สะท้อนให้เห็นความพยายาม
 ของโสภณีในแง่มุมที่รู้จักใช้ความคิดในการพัฒนาตนเอง ดังที่ ภัทรพร หงษ์ทอง (2538:62)
 กล่าวถึงตัวละครทมิฬอย่างน่าสนใจว่า “...แม้โสภณีจะถูกตีตราว่าเธอเป็นผู้หญิงไม่ดี ไม่มี
 ความสาวพรหมจรรย์ไม่ใช่สิ่งสำคัญในชีวิตของโสภณี แต่โสภณีอย่างทมิฬใน รอยมลทิน
 เป็นโสภณีที่มีสติปัญญา เรียกร้องความเป็นเพศหญิงซึ่งมีจิตมีใจ ไม่ใช่วัตถุ” ผู้แต่งได้สะท้อน
 ความเป็นผู้หญิงที่มีความคิดซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดว่าต้องเป็นหญิงชั้นสูงในสังคม แม้แต่
 โสภณีซึ่งสังคมมองว่าเป็นภาพลบของความเป็นหญิงก็สามารถเป็นเช่นนั้นได้ การวัดคุณค่า
 ของคนจึงควรวัดจากความคิดมากกว่าสิ่งที่เห็นอยู่ภายนอกเท่านั้น

อาจสรุปได้ว่า ทมยันตีต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่า สติปัญญาอันชาญฉลาดที่
 นำไปสู่การเอาตัวรอดและพัฒนาคุณภาพชีวิตอาจปรากฏอยู่ในชีวิตของใครก็ได้ ไม่ได้กำหนด
 อยู่กับบุคคลที่สังคมตัดสินว่าเพียบพร้อมเท่านั้น เป็นการเรียกร้องขอความเห็นใจให้คนใน
 สังคมรู้จักมองและตัดสินผู้อื่นจากความคิดมากกว่ารูปร่างภายนอก

2. ตัวละคร : ทม

2.1 บทบาท

ทมเป็นหญิงสาวที่มีแม่เป็นแม่ค้าขายข้าวแกง พ่อเป็นนายตรวจจราจร และพี่สาวทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมใกล้บ้าน สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวค่อนข้างอึดอัดเนื่องจากพ่อเป็นคนติดสุรา รายได้ของพ่อจึงหมดไปกับการซื้อหาเครื่องคองของมามารับประทาน ส่วนรายได้จากการขายข้าวแกงของแม่ก็มีไม่มากนักเพราะขายไม่ดีประกอบกับสุขภาพของแม่ก็ไม่ค่อยดีนัก ด้วยเหตุนี้จึงมีเพียงรายได้หลักจากพี่สาวคนโตเท่านั้น

เมื่อทมโตขึ้นทมต้องออกขายข้าวแกงแทนแม่เพราะอาการป่วยของแม่รุนแรงขึ้น ในช่วงเวลานี้ทมได้พบกับชายผู้เป็นรักครั้งแรกของทม ทมได้เสียความบริสุทธิ์ให้กับเขาอย่างเรียกกลับมาไม่ได้

คืนนั้นฉันแอบไปพบคุณชายชัชเขาจนได้ จนบัดนี้ฉันเคยสงสัยตัวเองว่า ถ้าหากฉันได้รู้ว่าการออกไปพบเขาราวนั้นจะทำให้ชีวิตภายนอกฉันเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงแล้ว ฉันจะออกไปไหนหนอ... อันที่จริงฉันควรจะวิ่งหนีเขาในขณะที่กำลังขายังมีอยู่...แต่...ฉันก็ไม่ได้ทำอย่างนั้น ถึงอย่างนั้น ฉันก็จำได้ว่าฉันไม่ได้เสียใจอะไรมากนัก (61)

ชายชัชกลับไปประจำการที่ชายแดนแต่กลับไปได้ไม่นานทมก็ได้รับข่าวร้ายว่าชายชัชประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตเนื่องจากเครื่องบินตก ทมได้แต่ทำใจเพราะในขณะเดียวกันทมก็ยังคงเผชิญกับข่าวร้ายอีกเรื่องหนึ่งเข้าโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้

ข่าวร้ายที่ว่าได้กลายมาเป็นจุดพลิกผันของชีวิตที่นำทมเข้าสู่เส้นทางการค้าประเวณี เมื่อแม่ของทมป่วยหนักต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลเป็นการด่วน ทางเดียวที่จะรักษาอาการของแม่ได้คือการผ่าตัดซึ่งต้องใช้เงินค่อนข้างมาก ทมไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการตัดสินใจขายบริการทางเพศ “ฉันเดิน ไปสู่ ณ ที่นั้น...แดนประหารชีวิตตัวเอง!และเป็นก้าวแรกที่จะพลิกอนาคตฉันอย่างสิ้นเชิง”(101) งานของทมดำเนินไปอย่างราบรื่น ทมมีเงินเก็บเพียงพอสำหรับค่าผ่าตัด แต่ทุกสิ่งก็ไม่เป็นไปตามคาดเมื่อการผ่าตัดไม่สามารถเอาชนะโรคร้ายได้และในที่สุดแม่ของทมก็เสียชีวิต เกิดปัญหาขึ้นกับทมอีกครั้งคือมีเงินใช้จ่ายในการ

ทำศพแม่ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ผมจึงต้องกู้ยืมเงินจากยายสนเจ้าของสถานบริการทางเพศ แห่งหนึ่งจากการแนะนำของแสงโสมเพื่อน โสภณีด้วยกัน โดยมีข้อตกลงว่าผมกับแสงโสม จะต้องมาเป็นโสภณีประจำสำนักของยายสนเพื่อเป็นการใช้หนี้ ผมไม่มีทางเลือกได้แต่ ก้มหน้ายอมรับโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ “ก๊าวนั่นเป็นก๊าวที่สองที่พาฉันไปสู่ชีวิตที่ต้องลอย ละล่องอยู่ในปลักแห่งความชั่ว รอยมลทินที่ประทับซ้ำแล้วซ้ำเล่า...แต่ฉันก็ไม่หวังอะไรอีกแล้ว ไม่มีจริงๆ...ถึงแม้จะยังมีพ่อ ฉันก็รู้ว่าพ่อไม่สนใจฉันนักหรอกถึงพิ่ทับทิมก็เถอะ...”(153)

ผมย้ายเข้ามาอยู่ที่สำนักของยายสนทำให้ผมมีเวลาพบพ่อน้อยลง แต่ก็มักจะหา โอกาสไปเยี่ยมพ่อย่อยๆ การที่ต้องอยู่ไกลกันนี้เองที่ทำให้ผมได้ค้นพบว่าพ่อคือบุคคลสำคัญ ที่สุดในชีวิตที่ยังเหลืออยู่

ถึงฉันจะเป็นยังไงพ่อซึ่งไม่เคยอาทรในตัวฉันเลยก็ยังรักฉัน!
พ่อบ้าได้ด้วยซ้ำไปว่าฉันเคยอยากได้อะไร...พ่อบ้าได้แม้กระทั่งยาม
หอบของไปส่งฉันที่ตลาดสมัยที่ฉันยังเป็นเด็ก! เงินที่ฉันให้คิดว่าพ่อบ้า
ได้เอาไปใช้สอย พ่อกลับบอกว่า...เก็บใส่กระป๋องไว้ได้หลายแล้ว...
สายเสียแล้ว...กว่าที่ฉันจะรู้ว่าพ่อรักฉัน...สายเสียแล้วว่าการที่จะเริ่ม
ตั้งต้นใหม่...ถ้าฉันรู้อย่างนี้เสียตั้งแต่แรก บางที...บางที...ฉันคงไม่เป็น
อย่างนี้ (188)

ผมตระหนักดีว่าไม่ว่าจะเหนื่อยยากเพียงใดผมก็จะดูแลพ่อดีที่สุด ต่อมาพ่อก็ล้มป่วยด้วย โรคนิวโมเนีย ผมตัดสินใจส่งพ่อเข้ารักษาที่โรงพยาบาลโดยจัดให้อยู่ห้องพิเศษอย่างดี จนพ่อบ้ามีอาการดีขึ้นทั้งนี้คงเพราะสภาพแวดล้อมที่ดีที่ส่งผลให้สภาพจิตใจและร่างกายดีขึ้นไปด้วย “...ฉันไม่ได้ให้พ่อบ้าอยู่อย่างอนาถา แต่ให้อยู่ขนาดวันละ 16 บาททีเดียว!... ถึงกระนั้นก็ต้อง นอนเตียงเรียงเป็นแถวแบบเดิม หากแต่ได้รับความเอาใจใส่ดีขึ้น...หลังจากพ่อบ้าได้รับการทำ ความสะอาดเนื้อตัวเปลี่ยนเสื้อผ้าแล้วก็ดูพ่อบ้าดีขึ้น...ถึงพ่อบ้าจะต้องนอนโรงพยาบาล แต่ก็คง มีความสุขดีกว่าอยู่ที่บ้าน” (209)

ความผันผวนของชีวิตเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อตำรวจบุกเข้าจับกุมเจ้าของกิจการและ ผู้ค้าประเวณีในสถานบริการของยายสน แต่สุดท้ายผมก็ถูกปล่อยตัวออกมาเพราะให้การ อันเป็นประโยชน์แก่รูปคดี ผมกับแสงโสมตัดสินใจหนีออกจากบ้านยายสนเพราะเห็นว่าเป็น

โอกาสเหมาะโดยออกมาเช่าบ้านอยู่กันสองคน ในขณะที่เดียวกันก็มองหาช่องทางในการประกอบอาชีพไปเรื่อยๆ

จุดพลิกผันของชีวิตทมเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อมีคนขององค์การมาแจ้งข่าวว่าให้ทมกับแสงโสมเข้าพบนายในวันรุ่งขึ้น นาย ยื่นข้อเสนอในการทำงานให้ทมกับแสงโสมโดยต้องเข้าสังกัดสำนักขององค์การและมีข้อแม้ว่าจะต้องไม่กลับไปขายบริการทางเพศในลักษณะเดิมอีก ทมตัดสินใจรับงานนี้เพราะเป็นทางเลือกที่ดีในการหาเงินมาเป็นค่ารักษาพ่อ โดยเร็วที่สุด “ฉันทอดอาลัยเสียแล้ว การภายหน้าจะเป็นอย่างไรก็สุดแล้วแต่ ฉันพยายามคิดเพียงแค่วันนี้หรือพรุ่งนี้เป็นพอ...ชีวิตฉันเริ่มแปรผัน ไปอีก ดูเหมือนจะยิ่งถลำลึกยิ่งขึ้น แสงสว่างแห่งชีวิตห่างหายไปทุกที” (228)

ทมกับแสงโสมถูกส่งไปยังสาขาขององค์การซึ่งมีคุณเกาเป็นผู้ดูแล ทั้งสองถูกคุณเกาจัดระเบียบมารยาทเสียใหม่จนเรียกได้ว่าพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือ งานของทมเป็นไปอย่างราบรื่นทั้งในส่วนของรายได้และความเป็นอยู่ วันหนึ่งสิ่งที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นกับทม เมื่อทมได้พบกับชายชู้คนที่ทมเชื่อเสมอว่าเขาตายจากทมไปแล้ว แต่การพบกันครั้งนี้กลับทำให้เกิดบทเรียนอันแสนเจ็บปวดที่ทมจะไม่มีวันลืมเลือนเพราะทมได้รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาได้ทำไว้กับร่างกายและจิตใจของทมนั้นเป็นเพียงสิ่งโกหกตามประสาผู้ชายเจ้าชู้เท่านั้น โดยเฉพาะคำพูดของเพื่อนที่มาใช้บริการพร้อมกับชายชู้ว่า “อ้อ แม่สาวน้อยร้อยชั่งของลื้อนะเธอเอะ ให้ตาย...เขียนจอมอหยาดเยี่ยม ตัวท่าหม้อแคง เวลาอ้าวแต่งตอบให้ที่ไรชั้นทุกที ไอ้ลื้อก็เผลอไปหลอกเด็ก...” (262) ทมเสียใจอย่างมากเพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา ทมคิดอยู่เสมอว่า “ไม่ว่าฉันจะอยู่ที่ใด หนใด ฉันเคยฝันเล่นๆว่า ป่านนี้ดวงวิญญาณดวงนั้น เขาคงติดตามมาอยู่ใกล้ๆฉัน แม้ เขา จะเสียใจต่อความประพฤติกของฉันเพียงไร แต่เขาเป็นวิญญาณ... เขาต้องรู้ว่าทำไมฉันถึงได้มาเป็นอย่างนี้...บางที...บางทีเขาอาจจะยกโทษให้ฉันก็ได้ เพราะ...ฉันอาจจะแบ่งปันร่างให้แก่ใครก็ได้ แต่ฉันไม่เคยแบ่งปันหัวใจให้ใครแม้แต่สักนิดเดียว” (270) แต่ในขณะที่ทมกำลังเสียใจอย่างมกานั้น ทมกลับได้พบกับเพื่อนแท้คนหนึ่ง เขาชื่ออุทัยเป็นลูกค้าประจำและเป็นเพื่อนสนิทของคุณเกา ด้วยคำพูดปลอบใจของอุทัยนี่เองที่เรียกสติทมกลับมา คึนนั่นทมเมามากและกลับไปพร้อมกับความเศร้าแต่ทมก็ได้เพื่อนใหม่ที่เข้าใจความรู้สึกของเธอได้เป็นอย่างดี รุ่งเช้าคุณเกาเรียกทมไปต่อว่าเป็นการใหญ่ และจากการสนทนากับคุณเกาครั้งนี้เองที่ทำให้ทมได้รู้ว่าการเป็นหญิงขายบริการทางเพศนั้น ไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือกผู้ร่วมเพศสัมพันธ์เพราะทุกคนที่ถูกเลือกมาให้เป็น งาน ทั้งสิ้น “จริงสิ...ผู้หญิงอย่างฉันมี

สิทธิ์จะเลือกผู้ชายเพียงจ่ายครบหรือไม่เท่านั้น ฉันจะจำไว้ให้ดีทีเดียว...ถ้าฉันพบ เขา อีก
ฉันจะถามเพียงว่าเขามี เงิน พอสำหรับซื้อตัวฉันเพียงชั่วคราวหรือชั่วนั้น!ฉันจะไม่ยอมให้เขา
ผ่านฉันไปฟรีๆเหมือนกับที่เคยผ่านมาแล้ว ฉันจะไม่ยอมไ้กับผู้ชายคนไหนอีก!” (282)
ทมมีโอกาสดูเรียนหนังสือกับคุณเภาโดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การเป็นอย่างดี ทมย้าย
พ่อไปอยู่ที่บ้านพักคนชราเพื่อให้พ่อไม่เหงา พ่อมีความสุขดีที่นั่นเพราะได้อยู่กับคนในวัย
ใกล้เคียงกันและได้ทำกิจกรรมที่ทำให้จิตใจผ่อนคลาย ทมมีโอกาสดูสอบวัดความรู้
ประกาศนียบัตรชั้นต้น โดยมีเพื่อน ๆ โสเภณีคอยเป็นกำลังใจให้

การเรียนของฉันเริ่มเห็นผลจริงจัง เมื่อคุณเภาจัดการให้ฉันไป
สอบเอาใบประกาศนียบัตรชั้นต้น ก่อนสอบฉันได้รับอนุญาตให้หยุด
งาน สองวัน ดูเหมือนว่าใครๆทั้งบ้านจะพลอยหายใจเป็น *สอบ* ไปกับ
ฉันด้วย พี่แสงโสมนั้นห่อมากกว่าใครๆคอยย่องมาดูฉันท่องหนังสือ
แล้วก็ย่องออกไป เคี้ยวๆก็มีหน้าอื่นๆ โผล่เข้ามาแล้วก็ผลุบไปอีก
ทุกคนพร้อมใจกันหาขนมส่งเสียแทบจะไม่ขาดระยะ จนขณะนี้ฉันก็
ยังไม่ลืมค่าของ *น้ำใจ* ที่ฉันเคยได้รับมาครั้งกระนั้น (336)

ทมตระหนักได้ดีว่าคนเหล่านี้แม้จะถูกตราหน้าจากสังคมว่า “ชั่ว” แต่พวกเขาก็ยังคงมีความ
งดงามของจิตใจปรากฏอยู่บางครั้งอาจดีกว่าคนทั่วไปที่สังคมยกย่องเสียอีก

ชะตาชีวิตของทมพลิกผันครั้งใหญ่อีกครั้ง เมื่อทมรู้ว่าคุณเภาติดยาเสพติดอย่าง
รุนแรง ทม แสงโสม และอุภัยต่างพยายามช่วยให้คุณเภา เลิกเสพยาแต่ก็ไม่สำเร็จ จนกระทั่ง
คุณเภาถูกตำรวจจับได้ในขณะที่ออกไปซื้อและเสพยา เหตุการณ์นี้สร้างความวุ่นวายให้กับ
องค์การและคนในบ้านมาก ทุกคนถูกย้ายไปยังสาขาอื่น ๆ คุณเภาถูกทำโทษสถานเบาโดย
ห้ามยุ่งเกี่ยวกับกิจการขององค์การอีกทั้งนี้เพราะความดีที่เคยทำไว้ ส่วนทมได้เลื่อนเป็น
หัวหน้าสาขาเพราะมีคุณสมบัติเหมาะสม ทมตัดสินใจรับงานนี้อย่างไม่ลังเลเพราะ

ถ้าฉันเลือกไปประจำที่ สาขา ก็คงมีสภาพอะไรไม่แตกต่างกว่าที่
เคยผ่านมาแล้ว และอาจจะโยกย้ายเรื่อยๆจาก *บ้าน* โนนไปสู่ *บ้าน* นี้
ไม่มีที่สิ้นสุด ลงท้ายค่าตัวของฉันก็จะลดลงทุกทีๆ...จนบั้นปลายฉัน

อาจจะต้อง ไปประจำอยู่ในที่ที่ราคาถูกที่สุดก็ได้คือราคาค่าตัวมีค่าเพียง
แค่บู่หรือสองมวน! งานใหม่ถึงแม้จะต้องเสี่ยงต่อตำรวจ มีงานมากมาย
กำกวมที่จะต้องทำงานเวลาเป็นของตัวเองไม่ได้ยกแต่ก่อน
รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อองค์กรแต่ก็ยังมีอิสระในการทำงานและ
ข้อสำคัญคือ หัวหน้าสาขาไม่ต้องรับแขกด้วยตนเอง! (384)

กิจการที่ทมเป็นผู้บริหารนี้เป็นธุรกิจชนิดใหม่โดยเปิดร้านอาหารบังก้าธุรกิจ
บริการทางเพศที่แอบแฝงอยู่ ทมมีโอกาสรู้จักกับ “กรรม” คนขององค์กรที่ส่งมาดูแลความ
ปลอดภัยให้กับทม ซึ่งต่อมารณนี่เองที่กลายเป็นผู้สร้างความทรงจำอันล้ำค่าให้กับทมอย่าง
มีรูปลิ่ม

กิจการของทมราบรื่นดี จนกระทั่ง ได้เกิดธุรกิจใหม่ขึ้นเพื่อแข่งขันกับธุรกิจของ
องค์กรเรียกว่า “สถานออนเซ็น” หรือที่รู้จักกันในชื่อสถานอาบอบนวด เมื่อองค์กรทราบ
เรื่องนี้เข้าก็มีการวางแผนที่จะส่งสายลับเข้าไปสืบรายละเอียดของกลุ่มคู่แข่ง โดยบุคคลที่เหมาะสม
ที่จะรับหน้าที่นี้มากที่สุดคือทม ทมลังเลอยู่ครู่หนึ่งเพราะ “ฉันสับสนอยู่ในระหว่างคำว่าตกลง
หรือไม่...ฉันรู้ดีทีเดียวว่านอกจากภัยสองด้านที่กล่าวมาแล้ว(เสี่ยงต่อการรับความช่วยเหลือจาก
ฝ่ายที่เข้าสังกัดใหม่หากโดนตำรวจจับและหากถูกจับได้ว่าเป็นสายให้องค์กรก็จะได้รับโทษ
สถานหนัก) ฉันยังมีปัญหาอีกด้านที่ นาย คงลิ้มเสียชีวิตคือ...ฉันต้องออกปฏิบัติงานแบบเก่า
อย่างที่ฉันเคยทำมาแล้วและว่างวัน ไปเสียนานในระยะนี้” (427) แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจทำเพราะ
ค่าตอบแทนที่มีราคาสูงรวมทั้งเพื่อตอบแทนบุญคุณขององค์กร

ก่อนที่จะเริ่มแผนการ กรรมพาทมไปพักอยู่ที่บ้านของเขาเพื่อความปลอดภัย
และที่แห่งนี้เองที่ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างคนสองคนซึ่งต่างก็เคยมีชีวิตที่ผิดพลาดมา
โดยเฉพาะเรื่องความรัก กรรมเริ่มรู้สึกว่าเขาได้พบกับคนที่เขารอคอยมานานแสนนาน ทมเอง
ก็เช่นกัน เพราะหลังจากที่ผิดหวังครั้งใหญ่จากชายชัยผู้หลอกลวง ทมก็ไม่เคยคิดที่จะรักใคร
อีกเลยจนกระทั่งครั้งนี้ “ชั่วระยะสั้นๆนั้นเป็นระยะที่ยังฝังใจฉันต่อมาอีกช้านาน เพราะเป็น
ระยะที่ฉัน ได้รู้ว่าความสุขที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ฉันเกือบลิ้มไปว่าฉันถูกส่งตัวมาอยู่ที่นี้
ชั่วคราวด้วยสาเหตุอะไร? ฉันสมมุติว่าตัวเองเป็นคู่สามีภรรยาที่แต่งงานใหม่ๆ บ้านนี้เป็น
เรือนหอของเรา...” (455)

ทมถูกรับตัวไปตามแผนการที่วางไว้ และได้รายงานความเป็นไปของสถาน
บริการแห่งนี้ให้องค์การทราบโดยตลอด จนกระทั่งถึงวันที่ตำรวจบุกเข้าทลายสถานบริการ
ดังกล่าวโดยการแจ้งขององค์การ ในขณะที่ทมกำลังจะถูกจับกรรมได้เข้ามาช่วยเหลือทม
จนถูกตำรวจยิงบาดเจ็บสาหัสพักรักษาตัวอยู่ในความควบคุมของตำรวจ เขาให้การรับสารภาพ
กับตำรวจโดยตลอดแต่ไม่มีการชดเชยความผิดใด ๆ ให้กับองค์การเลย ก่อนที่เขาจะเสียชีวิต
เขาได้ขอให้นักข่าวคนหนึ่งนำดอกกลิ่นทมมาให้เป็นการส่งสารไปยังทมว่าเธอคือคนที่เขารัก

หนังสือพิมพ์ลงข่าวเกรียวกราวโดยตั้งฉายาให้เขาว่าสุภาพบุรุษ
วายร้าย เพราะ...แน่ละ...หน้าตาและกิริยามารยาทของเขาไม่น่าจะมา
เป็นมือเพชรฆาตอย่างนี้ กรรมสิ้นใจในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ในมือ
ของเขากำดอกกลิ่นทมดอกเดียวไว้แน่นสีหน้าสงบ...เป็นสุข...เขาได้ใช้
หนังสือพิมพ์แทนปากของเขาส่งข่าวมาถึงฉันแล้วว่า...ในวาระสุดท้าย
ของชีวิต เขาไม่มีใครอื่นนอกจากฉัน...ฉันคนเดียวเท่านั้น...ฉันคน
เดียวที่เขารักมากที่สุด! (471)

ความตายของกรรมสร้างกรรม โศรกเศร้าให้กับทมยิ่งนัก ทมเหมือนคนหมดอาลัย

ฉันไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าจะมีใครจัดการกับศพเขาอย่างไร
ปานจะนี้...เขาคนนอน โดดเดี่ยวอยู่คนเดียว ไม่มีกลิ่นธูปควันเทียน...
ไม่มีช่อกุหลาบ...มีแต่ดอกกลิ่นทมที่เหี่ยวแห้งโรยราเพียงดอกเดียวที่เขา
กำไว้ในมือ ลาก่อนกรรม...ความอดกลั้นของฉันทลายลงในวูบนั้นเอง
น้ำตาที่แห้งผากมาตลอดอาทิตย์พรูออกมา...ฉันซบหน้าลงร้องไห้
เหมือนใจจะขาด สะอื้นจนสุดหัวใจ...(475-476)

วันหนึ่งทมได้พบกับผู้หญิงคนหนึ่งที่สุดานแห่งหนึ่ง เรื่องราวของเธอทำให้ทมได้ค้นพบว่า
ยังคงมีคนที่ประสบกับการสูญเสียไม่น้อยไปกว่าอยู่ ทมคิดได้ว่าตราบไคที่ยังมีลมหายใจเธอ
ต้องมีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป

คำพูดของเธอเปรียบเสมือนจะปลุกให้ฉันตื่นขึ้น โดยเร็ว ยามมี
ชีวิตอยู่ก็ตื่นรนไป ยามตายจะไม่มีอะไรเหลืออยู่เลย ถูกแล้ว...ฉันยังมี
ชีวิตอยู่ ฉันยังต้องตื่นรนอีกหลายอย่างเพื่อจุดหมายปลายทางแห่งชีวิต
ที่ฉันตั้งใจไว้...ฉันแยกจากเธอมาอย่างกระปรี้กระเปร่า...ฉันยังมีงาน
อีกมากเหลือเกิน トラบใดที่ฉันยังไม่ตายฉันจะไม่ยอมแพ้แก่สิ่งใดเป็น
อันขาด...ชีวิตยังไม่สิ้นต้องตื่นไป! (480)

ทม ได้งานใหม่เป็นงานในไนท์คลับ ที่นั่นทม ได้พบปะผู้คนมากมายที่สร้าง
ประสบการณ์ใหม่ๆให้กับทม ทมได้พบอีกครั้ง อุกฤษกลายเป็นเจ้าของวงดนตรีชื่อดังและมี
เพลงเด่นที่สร้างชื่อเสียงให้กับเขาคือ เพลงวันหน้า ซึ่งเดิมทีนั่นทมเป็นคนแรกที่ได้ฟังสมัยที่
ยังอยู่บ้านที่มีคุณเภาเป็นผู้ดูแล

วันหนึ่งสิ่งที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อ “องค์กร” ถูกตำรวจบุกทลาย
ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรถูกจับกุมหมดรวมทั้ง “นาย” และตัวทมเองด้วย ตำรวจพยายาม
สอบสวนทมอยู่หลายวันแต่ทมิปฏิเสธตลอด จนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อทมได้พบกับนายในห้อง
สอบสวน และได้ยินคำพูดจากปากนายว่า “หมดสิ้นกันแล้ว เธอเป็นอิสระแล้ว” (89) ทมจึง
สารภาพทุกอย่างตามความจริง

ฉันใช้เวลาถึง 3 ชั่วโมงกว่าๆในการพูด...พูด...พูดไม่หยุดยั้ง
ประวัติความเป็นมาทั้งหมดหลังไหลออกมาจุกสายน้ำ ไม่มีตอนไหนที่
จะต้องหยุดคิด ไม่มีตอนไหนที่จะต้องระลึบทบทวนความจำ
รวมทั้งหมดที่ผ่านมาแล้วประทับใจอย่างไม่มีลืมเลือน...ขณะที่เริ่ม
ให้การ ฉันรู้สึกคล้ายกับว่าตัวเองนั่งอยู่บนรถยนต์ที่กำลังวิ่งไปบน
ถนนอันยาวเหยียดอย่างรวดเร็ว ภาพที่ผ่านไปสองข้างทางก็คืออดีตที่
กำลังวิ่งหนีฉันไปนั่นเอง... (90-91)

โดยเฉพาะในตอนที่ได้ถึงเรื่องของกรรมนั้น ทมรู้สึกได้อย่างมั่นใจแล้วว่าเธอรักกรรม
“ฉันยังจำคำมั่นสัญญาใน คินันัน ได้อย่างแม่นยำ...ฉันจะบอกเธอเกี่ยวกับกรรม...ฉันจะบอก
เธอเดี๋ยวนี้...ฉันไม่มีใครอีกแล้วนอกจากเธอ? แม้ฉันจะเป็นดอกถิ่นทมที่ถูกเขาปลิดก้านจาก

ต้นมาคมแล้วก็โยนทิ้งให้ลูกกลีฝุ่นหมองมัวอยู่ข้างถนน แต่เธอก็เป็นผู้หยิบขึ้นมาเป่าฝุ่น ละอองถนนมรกตประคองไว้” (92) ศาสตราจารย์ให้รอลงอาญาในคดีของทมเป็นเวลา 5 ปี นั้นหมายถึงการกลับมาอีสรภาพอีกครั้งของทม

ทมกับแสงโสมกลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นคดี แต่เมื่อไม่มี องค์กร ทมและแสงโสมก็ไม่มีงานทำ แสงโสมเป็นคนเริ่มออกไปทำงานก่อนซึ่งก็แน่นอนว่า ต้องเป็นงานที่ไม่ยุ่งยากและได้เงินมาโดยสะดวกนั่นคือการเป็นโสเภณี ส่วนทมนั้นตั้งใจไว้ว่า จะเลิกอาชีพนี้เสียแต่ก็ไม่สามารถทำได้ เมื่อมีเพื่อนจากไนท์คลับติดต่อให้ทมช่วยรับแขกให้ โดยมีค่าตอบแทนในราคาสูง ตั้งแต่นั้นมาทมก็มีงานเข้ามาเรื่อย ๆ แต่ก็เลือกเฉพาะลูกค้าที่มี กำลังในการจ่ายสูง “แขก ที่บรรดา นายหน้า ส่งมาจึงมักเป็นพวกกระเป๋านักๆทั้งสิ้น ฉันเริ่ม เปลี่ยนแปลงตัวเองเสียใหม่โดยตัด *แขก* ที่มีฐานะต่ำหรือปานกลางออก” (131)

วันหนึ่งทมได้มีโอกาสพบกับภรรยาของ “นาย” เธอมาหาทมเพื่อให้ทมช่วย ตามหาลูกสาวคนโตที่หายออกจากบ้าน ไปตั้งแต่ “นาย” ถูกจับกุม ทมและแสงโสมรวมทั้ง พรรคพวก ได้ช่วยกันตามหาจนกระทั่งพบตัว เธอถูกเอเย่นต์คนหนึ่งนำมาขายให้กับสายของ ทมซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการ ทมช่วยเหลือเด็กคนนี้ออกมาได้สำเร็จ ต่อมาครอบครัวนี้ได้ไป ตั้งร้านขายของพื้นเมืองอยู่ที่ จ.สงขลา

ปัจจุบัน...เธอเป็นเจ้าของร้านขายของพื้นเมืองที่จังหวัดสงขลา... เด็กทั้งสองคนนั้นถูกส่งไปเรียนที่ป็นัง แกเคยเขียนจดหมายและส่ง รูปถ่ายมาให้ฉัน ระยะเวลาหลายคนโตสวยขึ้นจนผิดตาแต่ดวงตาแก ยังคงเศร้าๆมีรอยจذจรำลึกไม่รู้สร้างชา ผิดกับคนน้องที่ดูร่าเริง แจ่มใส โลกทั้งโลกเป็นของแก...อดีตได้ค่อยๆเลื่อนไปแล้วสำหรับ สามชีวิตนั้น ทิ้งไว้แต่ร่องรอยเจ็บช้ำขมขื่นที่เวลาจะค่อยๆช่วย ประสานให้จนกระทั่งบรรเทาไปเอง ฉันได้แต่เอาใจช่วยภาวนาให้เด็ก สองคนนั้นจงมีความสุขในชีวิต อย่าได้ต้องมาผจญกับสิ่งที่ผ่านมาแล้ว อีกเลย! (180)

ทมเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขายบริการไปเป็นลักษณะของ “คู่เที่ยว” ซึ่งต้องใช้ เวลาอยู่กับลูกค้าตามระยะเวลาที่ตกลงกับเอเย่นต์แต่ละครั้งก็ใช้เวลาหลายวัน

หน้าที่ของพวกเราเริ่มเมื่อการประชุมยุติลง โดยมากหลังจากนั้นแล้ว ผู้ที่เข้าร่วมประชุมมักอยู่หาความสำราญต่อประมาณสามวันก่อนเดินทางกลับ สมัยก่อนการ *รับรอง* กระทำเพียงแค่อยกกองกันไป *บ้าน* ใดบ้านหนึ่ง สนุกกันให้เต็มที่แล้วก็กลับไปที่พัก แต่การกระทำเช่นนั้นมิใช่อยากตั้งแต่ทุกคนมีตำแหน่งหน้าที่อันจะนำมาเสี่ยงต่อเสียงซุบซิบนินทาไม่ได้และถ้าหากไปมีเรื่องกับ *จ้าวถิ่น* เข้าผลเสียหายย่อมมีมากขึ้น การ *เหมา* พวกเราไป *ทำงาน* เสียเลยจึงสะดวกกว่านั่นเองที่ชอบเพราะรายได้เป็นกอบเป็นกำ เราได้ค่าตัวครบบริบูรณ์ ในขณะที่ผู้ว่าจ้างต้องจ่ายค่าที่พักค่าอาหารและอื่นๆตลอด บางครั้งบางครั้งเรายังได้รางวัลจากลูกค้าเป็นจำนวนที่น่าพอใจไม่น้อย (223-224)

ในระหว่างนี้ทมได้พบปะกับลูกค้ามากมายในหลากหลายอาชีพและได้ คั้นพบชีวิตในแง่มุมใหม่ ๆ มากขึ้น เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับทมในการมองชีวิตอย่างเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นรวมทั้งการมีฐานะความเป็นอยู่ที่มั่นคงกว่าก่อนตามลำดับ แต่แล้วความผิดหวังก็เกิดขึ้นอีกครั้งจนได้เมื่อพ่อเสียชีวิต “ฉันไม่อยากเชื่อว่าพ่อตายแล้วจริงๆ ฉันอยากให้ใครๆ ช่วยปฏิเสธคำถามนี้ อย่างน้อยก็เพื่อจะปลอบใจตัวเองว่าพ่อยังอยู่ พ่อยังนอนอยู่ที่เตียงนั้น ในห้องนั้น!...ใครจะรู้ किนี้พ่ออาจจะฟื้นขึ้นมาก็ได้ พ่อไม่ได้เป็นอะไรหนักหนาสักนิดอาจจะอยู่ต่อไปได้หลายปี เชียวละ ถึงแม้จะพิการก็เถอะ ถ้าหาก...พ่อจะไม่ได้ล้มฟาดลงมา?” (292) ทม โศกเศร้าอยู่นานพอสมควรเพราะรู้สึกว่ทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้องกับตัวเองล้วนแล้วแต่จากเธอไปเมื่อกำลังมีความสุขทั้งสิ้น แต่ด้วยมิตรภาพจากคนใกล้ชิดตัวไม่ว่าจะเป็นแสง โสภผู้ไม่เคยทอดทิ้ง ทบ ทิม และสามิซึ่งบัดนี้เข้าใจและเห็นใจทมมากขึ้น รวมทั้งคุณอุภัยผู้มอบความรักอย่างจริงจังให้แก่ทมเสมอมา สิ่งเหล่านี้เองทำให้ทมกลับมาขึ้นหัดต่อผู้อีกครั้งอย่างมีกำลังใจ

ทมเริ่มงานของตัวเองอีกครั้งแต่ครั้งนี้ทมเป็น “เอเยนต์” คอยติดต่อลูกค้าเอง โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมเอเยนต์ทั้งหลายมาเป็นสมัครพรรคพวกเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินธุรกิจจนกระทั่งทมมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่ววงการ

ฐานะการทำงานของฉันเริ่มมั่นคงขึ้น โดยเฉพาะชื่อเสียงในด้านบริการ ของฉันเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง พี่แสงโสมทำงานแทนฉันในด้านต้อนรับ ลูกค้า ได้อย่างดีเยี่ยม เด็กๆ ทุกคนได้รับคำตอบแทนอย่างยุติธรรม บางครั้งหากใครมีข้อเค็ดื้อรื้อนอย่างไร เราเคยช่วยเหลือโดยไม่หักค่าใช้จ่ายสักแดงเดียว หลายคนจึงอยากจะทำงานให้ฉันนัก โทรศัพท์ของฉันส่วนมากเด็กๆจะว่างเสมอ ลูกค้าจึงนิยมมาที่ฉันมากกว่าที่อื่นๆ (346)

ไม่เฉพาะในวงการธุรกิจบริการทางเพศเท่านั้นแต่ในสังคมชั้นสูงที่นับถือคนจากฐานะทางเศรษฐกิจก็ยิ่งให้การยอมรับผมเพราะศรัทธาในอำนาจเงินที่ผมมี “ระยะนี้ฉันจึงมีเวลาพอที่จะเป็นตัวของตัวเอง ไม่ว่าจะไปเสริมสวยหรือว่าออกงานสังคมก็ไม่ยากอะไรนักหนาหากว่ามีเงินพอที่จะซื้อบัตร *การกุศล* ได้ละละ 800-1,000 บาทได้ ฉันใช้ชีวิตของฉันให้คุ้มกับความใฝ่ฝันที่มีมาตลอดเวลา” (347)

ผมมีโอกาสได้รู้จักกับ “คณิต” พ่อค้าฝันรายใหญ่ ผมได้รู้ว่าคณิตเป็นพี่ชายแท้ ๆ ของกรรม ผมและคณิตมีโอกาสได้เรียนรู้นิสัยกันช่วงหนึ่ง รวมทั้งผ่านความทุกข์ยากซึ่งนำไปสู่ความเห็นอกเห็นใจอย่างจริงใจกันในตอนที่คณิตถูกจับมาด้วยกัน สิ่งเหล่านี้เองที่สร้างให้เกิดความรักขึ้นกับคนทั้งสอง ผมตัดสินใจเลิกอาชีพบริการทางเพศและตกลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันกับคณิตอย่างจริงจัง เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่และเป็นการลบรอยมลทินที่ติดตัวเรามา นานเสียที

ฉันขึ้นเครื่องบินเป็นคนสุดท้ายพลางหันกลับมาอีกครั้งก่อนที่ประตูเครื่องบินจะปิด สุดสายตาฉันเป็นทางโล่งกว้าง บนเส้นทางนั้นภาพหลายภาพผุดขึ้นมา ภาพของแม่ ภาพของพ่อ ภาพพี่พิศ ภาพคุณเอก อดีตอันเลือนราง กลับเข้ามาสู่ความทรงจำ อดีตที่กำลังจะยุติลงเดี๋ยวนี้! อดีตที่ร้าวรานเป็นรอยมลทินติดตัวฉันตลอดมา รอยมลทินที่ฉันจะต้องใช้เวลาอันยาวนานชำระล้างให้หมด เพื่อว่าฉันจะสามารถยืนหยัดได้อย่างภาคภูมิใจ...บันทึกฉบับนี้ฉันจะเก็บไว้เพื่อว่าหากฉันมีลูก ฉันจะให้ลูกดูว่าแม่แก่ผ่านอะไรมาบ้างแล้ว...ชีวิตของฉันเหมือน

นิยาย แต่มีฉันเพียงตัวเดียวในนวนิยายที่รอดมาได้ด้วยดี...คุณคณิต
จับมือนั้นบีบเบาๆมือเล็กๆไหวนๆของพีทัทิม พีแสง โสมโบกอยู่ใหวๆ
ฉันกุมว่านเพชรกลีบของพีพิศไว้แน่น ฉันรู้ว่าฉันจะต้องกลับมา
กลับมาอย่างไร้รอยมลทิน! (493-494)

กล่าวโดยสรุป ทมยันตีได้สร้างให้ทมเป็นตัวละครที่เป็นผู้ดำเนินเรื่อง โดยถ่ายทอดผ่านพฤติกรรมของทมและปฏิสัมพันธ์ที่ทมมีกับตัวละครอื่น โดยตลอด ความจำเป็นจากสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ทมตัดสินใจเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ และการตัดสินใจครั้งนี้เองที่ทำให้เกิดรอยมลทินแก่ชีวิตทมอย่างไม่วันลบเลือน แต่ทมิไม่ได้ย่อท้อกับความพลิกผันของชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทมพยายามต่อสู้กับทุกสิ่งทุกอย่างโดยอาศัยความคิดที่ผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ประกอบกับการช่วยเหลือจากคนรอบข้างที่มองเห็นในความดีของทม โสมณิอย่างทมทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นว่า ผู้หญิงที่สังคมตราประทับให้เป็นด้านชั่วของความเป็นหญิงก็สามารถมีชีวิตที่ดีได้ในที่สุด หากรู้จักใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตา สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอว่าแท้จริงแล้วคุณค่าของความเป็นมนุษย์นั้นวัดได้จากความคิดและพฤติกรรม มิใช่สิ่งที่เป็นเพียงเปลือกนอก

2.2 ลักษณะนิสัย

2.2.1 การแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ

ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุดของทมนั่นคือ ความฉลาดรอบคอบในการแก้ไขปัญหา ผู้ประพันธ์ได้สร้างจุดหักเหสำคัญของชีวิตทมอันเป็นการก้าวสู่ระบบการค้าประเวณีแบบจำใจไปสู่การยึดเป็นอาชีพและเป็นเจ้าของกิจการ ชีวิตของทมเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งแล้วครั้งเล่าจาก “ฉันเดินไปสู่ ณ ที่นั้น.....แดนประหารชีวิตตัวเอง! และเป็นก้าวแรกที่จะพลิกอนาคตฉันอย่างสิ้นเชิง” (101) เป็นการเริ่มต้นด้วยการเป็น นางบังงา จากนั้น “... เป็นก้าวที่สองที่พาฉันไปสู่ชีวิตที่ต้องลอยละล่องอยู่ในปลักแห่งความชั่วรอยมลทินที่ประทับซ้ำแล้วซ้ำเล่า” (153) นั่นคือ การเป็น โสมณิประจำสำนักซึ่งเรียกได้ว่า ทมิได้กลายเป็น โสมณิอาชีพอย่างเต็มตัวมิใช่ชั่วคราว (ในลักษณะของงานอดิเรก) เหมือนเมื่อก่อน จากนั้น “ชีวิตฉันเริ่มผันแปรไปอีก ดูเหมือนจะยิ่งถลาลึกยิ่งขึ้น แสงสว่างแห่งชีวิตห่างหายไปทุกที” (228)

ทมเข้าสังกัด “องค์กร” ในที่สุด ต่อมาชีวิตของทมก็ผันแปรอีกหลายครั้งไม่ว่าจะเป็นการเลื่อนไปเป็นผู้ประกอบการที่สังกัดองค์กร การเป็นสายสืบในองค์กรในสถานอาบอบนวด การทำงานในทึคลับ จนกระทั่งมาเป็นเจ้าของกิจการและตัดสินใจเลิกอาชีพบริการทางเพศในที่สุด ทุกๆความเปลี่ยนแปลงในชีวิตของทมจะถูกแก้ไขให้ผ่านไปด้วยดีจากความรอบคอบ อันเกิดจากการเรียนรู้ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาทุกครั้ง การตัดสินใจเข้าร่วมกับ “องค์กร” ซึ่งมีผลตอบแทนในระดับสูงขึ้นเป็นการตัดสินใจที่รอบคอบพอสมควร ทั้งนี้หากลองพิจารณาถึงภูมิหลังทางการศึกษาของทมก็จะพบว่า ทมเป็นผู้มีการศึกษาน้อย เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน ทางเลือกในการประกอบอาชีพจึงมีไม่มากนัก ภาระการรับผิดชอบครอบครัวหลังจากแม่ตายก็ดูจะเป็นของทมเสียเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับตัวเองก็เคยผ่านอาชีพขายบริการทางเพศมาแล้ว รวมทั้งสิ่งที่ทางองค์กรเสนอให้ก็เป็นค่าตอบแทนที่น่าพึงพอใจ ทางเลือกนี้จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดกับชีวิตทมในตอนนั้น ต่อมาเมื่อเกิดปัญหากับคุณเภา ทมก็ถูกองค์กรเสนอให้เป็นผู้ประกอบการในสังกัดแทน ทมไม่ลังเลในการตัดสินใจแม้แต่น้อยเพราะ

ถ้าฉันเลือกไปประจำที่ สาขา ก็คงมีสภาพอะไรไม่แตกต่างกว่าที่เคยผ่านมาแล้ว และอาจโยกย้ายเรื่อยๆไปจาก บ้าน โนน ไปสู่ บ้านนี้ ไม่มีที่สิ้นสุด ลงท้ายค่าตัวของฉันก็จะลดลงทุกๆ...จนบั้นปลายฉันอาจจะต้อง ไปประจำอยู่ในที่ที่ราคาถูกที่สุดก็ได้คือราคาค่าตัวมีค่าเพียงแค่บุหรี่ปี่สองมวน! งานใหม่ถึงแม้จะต้องเสี่ยงต่อตำรวจ มีงานมากมาย กายกองที่จะต้องทำงานหาเวลาเป็นของตัวเองไม่ได้เช่นแต่ก่อน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อองค์กรแต่ก็ยังมึอิสระในการทำงานและข้อสำคัญคือ หัวหน้าสาขาไม่ต้องรับแขกด้วยตนเอง! (384)

แม้อาชีพนี้จะเป็นอาชีพที่สังคมรังเกียจแต่ความก้าวหน้าในด้านอาชีพย่อมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพชีวิตในทางที่ดีขึ้นและด้วยเหตุผลของการที่ไม่ต้อง “รับแขก” ด้วยตัวเองนั้นก็เพียงพอจะทำให้ทมตัดสินใจทำ จากจุดนี้เองที่ทำให้เรามองเห็นว่าทมยังมีความละเอียดในการร่วมหลับนอนกับผู้ชายอื่นซึ่งไม่ใช่คู่ครองอันเป็นสิ่งที่สังคมมองว่าเป็นเส้น

ขนานของผู้ประกอบอาชีพ โสเภณี การตัดสินใจเสี่ยงของทมจึงมีน้ำหนักของเหตุผลที่หักลบกันได้อย่างชัดเจน

การตัดสินใจครั้งที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของชีวิตมากที่สุดคือ การเข้าไปสืบเรื่องราวภายในสถานบริการอาบ อบ นวด ซึ่งเป็นคู่แข่งขององค์การในธุรกิจบริการทางเพศ โดยปลอมเข้าไปเป็นหญิงบริการ แต่ด้วยเหตุผลของความจำเป็นที่จะต้องนำเงินมาใช้ในการรักษาพยาบาลพ่อที่อาการไม่สู้ดีนัก ทมซึ่งอยู่ในสถานการณ์ “หลังพิงผา” จึงต้องทำอย่างนั้น เพราะมีค่าตอบแทนที่สูงกว่าเก่ามากทีเดียว จากนั้นเมื่อองค์การล่มสลายในตอนที่ทมหันมาเป็นผู้ประกอบการเองนั้น ทมก็ได้แสดงความแยบยลในชั้นเชิงทางธุรกิจออกมาให้ประจักษ์หลายอย่าง ตั้งแต่การรวบรวมเอเย่นต์รายเล็กรายใหญ่เพื่อเป็นการเปิดตัวและฝากเนื้อฝากตัวกับคนเหล่านั้น ในส่วนของการบริการทมก็ให้การบริการที่สร้างความประทับใจให้ลูกค้าเป็นอย่างดี “ฐานะการงานของฉันเริ่มมั่นคงขึ้น โดยเฉพาะชื่อเสียงในด้าน บริการ ของฉันเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ที่แสวงโสมทำงานแทนฉันในด้านต้อนรับลูกค้าได้อย่างดีเยี่ยม” (346) ทมมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่วทั้งวงการ สุดท้ายเมื่อทมตัดสินใจเลิกอาชีพในแวดวงธุรกิจบริการทางเพศตามคำแนะนำของคณิตคนรักของเธอ ทมได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วว่าถึงเวลาที่เธอจะต้องตัดสินใจเลิกอาชีพดังกล่าวเพราะขณะนั้นทมกับคณิตได้แต่งงานกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นั่นแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมกันสร้างครอบครัวในอนาคตซึ่งไม่เหมาะสมนักหากทมยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว รวมทั้งความเสี่ยงต่อการถูกจับเพราะอาชีพดังกล่าวมิใช่อาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่อย่างใด

ความฉลาดรอบคอบในการแก้ไขปัญหาของทมก็ปรากฏชัดเจนอีกเมื่อทมต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรมถึง 3 ครั้ง ครั้งแรกที่ทมถูกตำรวจจับจากการเข้ากวาดล้างสถานบริการทางเพศของยายสน ทมได้ให้การอันเป็นประโยชน์ต่อตำรวจและเป็นประโยชน์แก่ตัวเองจนกระทั่งถูกปล่อยตัว ต่อมาเมื่อถูกจับจากการกวาดล้างองค์การ ทมก็สามารถตอบโต้กับข้อซักถามของตำรวจได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าพนักงานสอบสวนจะใช้เล่ห์กลในการซักถามอย่างไรก็ตาม จนขนาดเจ้าพนักงานสอบสวนยังเอ่ยปากว่า “คุณนี่ฉลาดมาก สมกับที่อุตส่าห์ไปสอบไปเรียนกับเขา” (84) ถึงแม้ภายหลังทมจะยอมรับสารภาพทุกอย่างเพราะคำอนุญาตของ “นาย” ก็ตาม และในตอนสุดท้ายที่ทมถูกเชิญไปให้การในกรณีที่คณิตถูกจับกุม ทมก็ใช้วิจารณญาณในการตอบคำถามได้เป็นอย่างดีจนกระทั่งคณิตพ้นจากความผิด การแก้ปัญหาทุก ๆ ครั้งของทมเป็นผลจากการใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ ส่งผลให้เกิดผลดี

แก่ตัวผมและผู้เกี่ยวข้อง สะท้อนให้เห็นถึงการมี “สติ” ไม่กระวนกระวายกับความพลิกผันของชีวิต อาจจะพูดได้เลยว่าชีวิตผมพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจากจุดต่ำสุด เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจขายบริการทางเพศจนกระทั่งเลิกอาชีพนี้ด้วยการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและมีสภาพชีวิตที่ดี สิ่งเหล่านี้จึงเป็นบทพิสูจน์ว่าชีวิตมนุษย์ดีขึ้นได้หากรู้จักใช้ชีวิตอย่างมีสติ เหมือนอย่างที่ผมเป็น

2.2.2 การเป็นผู้มีความใฝ่รู้

การแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบและมีวิจรรย์ญาณย่อมจะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผมเป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยอีกอย่างซึ่งต่างไปจากภาพของโสเภณีที่สังคมมองนั่นคือ การเป็นผู้มีความใฝ่รู้ ผมมีความสนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัยเด็กของผมไม่ได้สัมผัสกับระบบการศึกษาดังที่เด็กในวัยนั้นควรได้รับมากนัก เพียงแค่ได้รับการหัดเขียนและอ่านหนังสือจากแม่เท่านั้น “ไม่ได้เรียนค่ะ นี่แม่เคยจับมือสอนให้พออ่านออกเขียนได้” (494) ผมจึงอยากที่จะศึกษาเล่าเรียนในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ ผมโชคดีที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือกับคุณเภา และจากคำพูดของคุณเภาที่ว่า “ถ้าเธอรักดีฉันจะสอนให้” คุณเหมือนจะเป็นการจุดประกายแห่งการเรียนรู้ของผมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด “การเรียนของฉันรุดหน้าไปเป็นอย่างดี ความรู้ของฉันเหมือนกระแสน้ำพุ่งไปโดยไม่หยุดยั้ง ยิ่งเรียนยิ่งอ่าน โลกนี้ก็ดูเหมือนจะกว้างออกไป...กว้างออกไป หนังสือของคุณเภาถูกฉันรื้อค้นออกมาอ่านจนเกือบหมด” (335) ทั้งนี้ผมเองก็ได้รับการสนับสนุนจากทั้งองค์การคุณเภารวมทั้งเพื่อนโสเภณีภายในบ้านเป็นอย่างดี

การเรียนของฉันเริ่มเห็นผลจริงจัง เมื่อคุณเภาจัดการให้ฉันไปสอบเอาใบประกาศนียบัตรชั้นต้น ก่อนสอบฉันได้รับอนุญาตให้หยุดงานสองวัน คุณเหมือนว่าใครๆทั้งบ้านจะพลอยหายใจเป็นสอบไปกับฉันด้วย พี่แสงโสมนั้นเห่อมากกว่าใครๆคอยย่อมาดูฉันท่องหนังสือ แล้วก็ย่องออกไป เคี้ยวก็มีหน้าอื่นๆ โผล่เข้ามาแล้วก็ผลุบไปอีก ทุกคนพร้อมใจกันหาขนมส่งเสียแทบจะไม่ขาดระยะ จนขณะนี้ฉันก็ยังไม่ลืมค่าน้ำใจ ที่ฉันเคยได้รับมาครั้งกระนั้น (336)

นอกจากความรู้ในโลกหนังสือแล้ว ทมยังจัดได้ว่าเป็นผู้มีความใฝ่รู้ในเรื่องชีวิตอย่างยิ่ง ประสบการณ์ของผู้คนมากมายหลายชีวิตที่ผ่านเข้ามาในชีวิตทม เช่น นายตำรวจยศผู้กอง คนหนึ่งที่ผิดพลาด ในการมีชีวิตครอบครัวซึ่งฝ่ายหญิงมีความเป็นผู้นำมากกว่า ชีวิตของ นายตำรวจผู้นี้ทำให้ทมมองเห็นหนทางในการแก้ไขปัญหาคู่ชีวิตโดยใช้หลักจิตวิทยา เพราะทมรู้ว่า “ผู้ชายนั้นมีความภาคภูมิใจอยู่อย่างเดียวคือ...เขาได้เป็นผู้นำของครอบครัว และเป็นที่พึ่งพิงของลูก เมีย ผู้ชายจะทนไม่ได้หากเขาจะต้องเป็นผู้ตาม” (16) หรือทนายความ คนหนึ่งที่มาใช้บริการของทม ผู้สอนให้ทมได้รู้ว่า “มนุษย์เรานั้นมีความร้ายกาจ ซึ่งไหวชิงพริบ กันต่าง ๆ นานา จนบางครั้งเราเองก็คิดไม่ถึง” (312) เป็นต้น ล้วนแล้วแต่สร้างให้เกิด ประสบการณ์อันล้ำค่า ทมรู้จักคิด แยกแยะ และหาผลสรุปของสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัย ประสบการณ์เหล่านี้ การรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมของผู้ที่หวังกอบโกยผลประโยชน์จากตัวเธอและ การแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาดเกิดขึ้นได้เพราะทมรู้จักที่จะนำประสบการณ์ชีวิต รวมทั้ง ประสบการณ์จากการเรียนมาใช้วิเคราะห์หาทางออกทั้งสิ้น

2.2.3 การไม่ยอมจำนนต่อความผันผวนของชะตากรรม

สิ่งหนึ่งที่สะท้อนออกมาจากการพัฒนาชีวิตไปสู่แนวทางที่ดีขึ้นของทม นั่นคือ ความพยายามในการต่อสู้กับความผันผวนเปลี่ยนแปลงของชะตาชีวิตอย่างไม่ยอมแพ้ การต่อสู้ของทมปรากฏชัดเจนเมื่อเธอต้องจำยอมขายบริการทางเพศอันเป็นการละทิ้งศักดิ์ศรี ของความเป็นหญิงเสียเพื่อนำเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ที่กำลังป่วยหนัก ต่อมาเมื่อแม่ตาย ทมก็ต้องยอมมาเป็นโสเภณีประจำสำนักของยายสนเพื่อใช้หนี้ที่กู้จากยายสนมาทำศพแม่ นั่นหมายถึงการเข้ามาสู่เส้นทางของการค้าประเวณีอย่างเต็มตัว ทมพยายามต่อสู้กับชะตากรรม ที่ตนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อย่างหนัก นอกจากจะต้องต่อสู้กับความละเอียดในการร่วมหลับนอน กับชายอื่นที่ไม่ใช่คนรัก ทมยังต้องต่อสู้กับความรังเกียจจากสังคมและการถูกเอารัดเอาเปรียบ จากผู้ที่ต้องการผลประโยชน์จากเธอแต่ทมก็จำเป็นต้องทำเพราะเหตุผลดังกล่าว

ต่อมาเมื่อทมเข้ามาอยู่บ้าน (สาขาองค์การ) ที่มีคุณเภาเป็นผู้ดูแล แม้ชีวิตของทม จะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น รายได้ที่ได้ก็มาจากการทำงานและสภาพชีวิตดีขึ้นเป็นลำดับแต่ทมก็ ยังคงต้องต่อสู้กับความละเอียดดังกล่าวอยู่ดี สังคมอาจมองว่าผู้หญิงในอาชีพอย่างทมเป็นคนที่มี จิตใจแข็งกระด้าง ชินชากับการทำงาน และหมดความละเอียดในความเป็นหญิง แต่โสเภณี อย่างทมไม่ได้เป็นเช่นนั้น ในใจของทมพยายามเรียกร้องคุณค่าของความเป็นหญิงซึ่งมีจิตใจ ไม่ใช้วัตถุอยู่เสมอ “ฉันอยากให้พวกผู้ชายเขาหัดพูดอย่างอื่นกันมั่ง อะ ไรก็ได้ที่ทำให้พวกเรา

รู้สึกเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง ไม่ใช่แค่วัตถุรองรับอารมณ์ของเขาเท่านั้น” (288) ต่อมาเมื่อทมได้เป็นหัวหน้าสาขาเธอก็ยังคงต้องต่อสู้กับการถูกเอารัดเอาเปรียบรอบกายอยู่เป็นนิจ

ทมพยายามใช้ความอดทนและหาหนทางแก้ปัญหาจนกระทั่งทุกอย่างคล่องไปด้วยดีเสมอ

แม้กระทั่งในตอนที่ทมมีความรัก ผู้แต่งก็ดูเหมือนจะจงใจให้ความรักอันแสนหอมหวานนั้นอยู่กับทมได้เพียงชั่วคราว “กรรม” ชายที่ทมรักและหวังจะฝากอนาคตไว้กับเขาต้องมาจบชีวิตด้วยภาระหน้าที่ สภาพจิตใจทมในขณะนั้นยำแย่เต็มทีแต่ทมก็ต่อสู้กับความโหดร้ายเหล่านั้นมาได้ด้วยความอดทนจนกระทั่งชีวิตเริ่มดีขึ้นตามลำดับ แต่แล้วพ่อผู้เป็นดวงใจหนึ่งเดียวที่เหลืออยู่ก็มาตายจากทมไปอีกคน ทมท้อแท้และสิ้นหวังพลางคิดว่าทุก ๆ คนที่ทมรักต่างก็มาตายจากเธอไปกันจนหมด แต่ด้วยความรักความปรารถนาดีจากคนรอบข้างที่มีให้ก็กลับทำให้ทมยืนหยัดขึ้นอีกครั้ง ในที่สุดชีวิตก็ไม่ได้ร้ายไปเสียหมดเมื่อทมได้พบกับ “คณิต” ทั้งสองตั้งใจที่จะสร้างอนาคตด้วยกัน ทมตัดสินใจเลิกอาชีพในธุรกิจบริการทางเพศแล้วหันมาประกอบอาชีพสุจริต นับเป็นก้าวต่อไปที่ยังรอการต่อสู้อยู่อีกมาก เราไม่รู้ว่าจะจบของชีวิตทมเป็นอย่างไร แต่เรารู้ว่าทมได้รับผลตอบแทนของการต่อสู้กับความพลิกผันของชีวิตด้วยจิตใจอันแข็งแกร่งแล้ว

2.2.4 การเป็นผู้มีความทะเยอทะยานในการยกระดับคุณภาพชีวิต

เมื่อเราพูดถึงการประสบความสำเร็จในชีวิตทม โดยพิจารณาถึงภูมิหลังเป็นส่วนประกอบ ลักษณะนิสัยอีกประการหนึ่งปรากฏออกมาจากตัวละครตัวนี้นั่นคือ ทมเป็นผู้มีความทะเยอทะยานในการยกระดับคุณภาพชีวิต แม้ทมจะประกอบอาชีพที่สังคมมีทัศนคติว่าปราศจากคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในทัศนคติของทมกลับแตกต่างกัน ทมเชื่อว่าการทำงานที่ได้รับผลตอบแทนสูงจะสามารถยกระดับชีวิตของเธอและครอบครัวได้ ทมพยายามไต่เต้าจากการเป็นโสเภณีประจำสำนักไปสู่โสเภณีประจำบ้านซึ่งมีระดับของผู้มาใช้บริการที่มีรายได้สูงกว่า ต่อมาเป็นหัวหน้าสาขาและพัฒนาเรื่อยไปจนเป็นเจ้าของกิจการและเลิกอาชีพนี้โดยหันมาประกอบอาชีพสุจริตในที่สุด ทมพยายามพัฒนาตัวเองอยู่เสมอทั้งในด้านสติปัญญาและเศรษฐกิจ ทมเชื่อมั่นว่าผู้คนในสังคมต่างนับถือกันที่องค์ประกอบทางสังคมและเศรษฐกิจทั้งสิ้น ไม่เว้นแม้กระทั่งตัวเธอที่มีอาชีพโสเภณี

ระยะนี้ฉันจึงมีเวลาพอที่จะเป็นตัวของตัวเอง ไม่ว่าจะไป
เสริมสวยหรือว่าออกงานสังคมก็ไม่ยากอะไรนักหนาหากว่ามีเงิน

พอที่จะซื้อบัตร การกุศล โตะละ 800-1,000 บาทได้ ฉันใช้ชีวิตของฉัน ให้คุ้มกับความใฝ่ฝันที่มีมาตลอดเวลา ฉันยังจำความรู้สึกของตัวเองได้ ที่เคยชะเง้อดูคนแต่งตัวสวยๆ นั่งรถยนต์ผ่านไป ฉันเคยมาดหมายไว้ในใจว่า...สักวันหนึ่งเถอะ...เมื่อ วันนั้น มาถึง...ฉันจะไม่รีรอเลยที่จะทำอย่างที่คุณคิด! ฉันมีความสุขทุกครั้งที่ได้แต่งตัวด้วยชุดสวย ราคาแพงแล้ว ซึ่งครั้งหนึ่งฉันไม่เคยมีโอกาสแม้จะแตะด้วยปลายนิ้ว (347)

2.2.5 ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข

นอกจากนี้ลักษณะนิสัยดังกล่าวซึ่งล้วนแต่เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับตัวผมแล้วนั้น ผมยังมีลักษณะนิสัยที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับผู้อื่นอีกด้วย ผมเป็นผู้ที่มีจิตใจงดงามปรารถนาที่จะเห็นผู้อื่นมีความสุขอยู่เสมอทั้งนี้อาจเป็นเพราะผมระลึกอยู่เสมอว่าตัวเองเป็นผู้มีชีวิตที่ผิดพลาดเป็นรอยมลทินประทับอยู่กับร่างกายและจิตใจมาโดยตลอด ผมจึงมีความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์โดยไม่คิดหาเรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องของตน หากมีโอกาสผมยินดีที่จะช่วยเหลืออย่างเต็มใจอยู่เสมอ เช่น การช่วยเหลือตำรวจคนหนึ่งซึ่งเป็นลูกค้าที่มาใช้บริการของผมที่ไนท์คลับ ให้กลับมาเข้าใจกับภรรยาซึ่งมีปัญหาเรื่องชีวิตครอบครัว การระดมพรรคพวกออกตามหาและช่วยเหลือลูกสาวของ “นาย” ที่หนีออกจากบ้านหลังจากนายถูกจับกุม การตัดเดือนเด็กผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งมาสมัครงานที่ไนท์คลับ ให้เห็นผลเสียของการมาขายบริการทางเพศจนในที่สุดเธอก็เปลี่ยนใจความปรารถนาดีและช่วยเหลือคุณเภาซึ่งคิดยาเสพติดอย่างเต็มกำลังความสามารถแม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความปรารถนาดีที่ผมมีต่อผู้อื่นเสมอ ผู้แต่งใจจะใช้ภาพของผมเพื่อตอบโต้มุมมองของสังคมที่มองบุคคลในอาชีพโสเภณีว่า “ชั่ว” และ “เห็นแก่ตัว” ตามคำสัญญาที่ให้กับเหล่าโสเภณีที่ผู้แต่งไปขอสัมภาษณ์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและเป็นแรงบันดาลใจในการประพันธ์ดังที่ผู้แต่งให้สัมภาษณ์ไว้ในบทความ “ลลนนัดพบผมยันตี” ว่า

เรื่องรอยมลทินนี้มีตัวละครส่วนใหญ่เป็นจริง คนให้สัมภาษณ์เขาบอกว่า เขียนดี ๆ นะคะ อยากให้เขามีความรู้สึกว่าชีวิตของเขาอาจจะไปดี เราก็ต้องหล่อเลี้ยงความหวังของเขาด้วยการจบให้สวยๆ

เรื่องรอยมลทินก็มีแรงบันดาลใจ มันเกิดความสงสัยว่า เขา (โสเภณี) ทำอะไรกับชีวิตจริงๆของเขา ชีวิตจริงๆของเขาน่ะมันเป็นอย่างไร (วันสุข, 2518 : 64-66 อ้างถึงใน กัทรพร หงษ์ทอง, 2538 : 61)

2.2.6 การรู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

ทมมีลักษณะนิสัยอีกประการหนึ่งที่สัมพันธ์กับความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ นั่นคือ การรู้จักให้อภัย กรณีที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดนั่นคือ การอภัยให้ทับทิมกับนายสุริยันมา โดยตลอด ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองคนต่างเป็นผู้มุ่งหวังผลประโยชน์จากตัวทมเสมอมา โดยเฉพาะนายสุริยันที่คอยรีดไถเงินจากการขายบริการของทมอยู่เสมอ แม้ทั้งคู่จะทำร้ายจิตใจทมบ่อยครั้ง แต่ทมซึ่งเป็นผู้รับรู้อาการลำบากในการใช้ชีวิตของทั้งสองคนมาโดยตลอดก็ยังให้อภัยและยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือให้ทั้งสองคนมีชีวิตที่ดี สิ่งนี้เองทำให้ทมสามารถ “ผูกใจ” ทั้งคู่ให้มีความจงรักภักดีต่อทมตลอดมา

2.2.7 ความกตัญญูทดแทน

สังคมอาจมองว่าทมตัดสินใจเลือกทางผิด และอาจเกิดคำถามต่อไปว่า ยังคงมีอาชีพ อีกมากมายที่ทำให้เหตุใดทมจึงไม่เลือกอาชีพเหล่านั้น หากพิจารณาทั้งภูมิหลังทางการศึกษาและสภาพครอบครัวของทมดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นก็น่าจะเพียงพอต่อการตอบคำถามดังกล่าว เพราะขณะนั้นแม้ทมจะมีทางเลือกอีกทางคือการขายข้าวแกงดังที่ทำอยู่แต่เพียงแต่การขายข้าวแกงคงไม่เพียงพอกับการนำมาซึ่งเงินที่ใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลของแม่เป็นแน่ จะหันไปประกอบอาชีพอื่นเสริมก็คงทำไม่ได้เพราะไม่มีความรู้ ทางออกทางเดียวที่จะให้ได้เงินมากพอและเร็วที่สุดก็คือ การขายบริการทางเพศดังที่ทมตัดสินใจ หรืออีกตอนหนึ่งที่ทมตัดสินใจเข้าสังกัดสถานบริการทางเพศของยายสน ก็เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการหาเงินไปทำศพแม่เช่นกัน ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจของทมจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่คน ๆ หนึ่งซึ่งอยู่ในภาวะบีบคั้นดังกล่าวพอจะทำได้ และนั่นคือการแสดงออกถึงการเป็นผู้มีความกตัญญูทดแทนที่ ทมตัดสินใจเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศเพราะต้องการนำเงินไปเป็นค่ารักษาพยาบาลแม่ที่กำลังป่วยหนัก ต่อมาเมื่อแม่ตายทมก็ยอมเข้าไปเป็นโสเภณีประจำสำนักของยายสนเพื่อใช้หนี้ที่กู้จากยายสนไปทำศพแม่ทมยอมที่จะให้สังคมประณามเธอว่าเป็นผู้หญิงเลว ผู้หญิงชั่ว เป็นภาพลบของความเป็นหญิง ทั้ง ๆ ที่เธอก็จำเป็นต้องยอมทำเพื่อแสดงความกตัญญูทดแทนแม่ผู้มีพระคุณของเธอ ต่อมาเมื่อพ่อล้มป่วยลงอีกคนทมก็ยังเป็นผู้เดียวที่รับภาระในการหา

คำรักษาพยาบาลพร้อมทั้งจัดแจงเรื่องที่พักอาศัยให้กับพ่อเป็นอย่างดี แม้ทมิจะต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้นแต่ทมิก็ไม่เคยท้อเพราะทมิระลึกอยู่เสมอว่า พ่อเป็นผู้มีพระคุณสูงสุดเสมอกับแม่ผู้ให้ชีวิต การที่ได้เห็นความสุขของพ่อย่อมเป็นความสุขสูงสุดของตัวเธอแม้จะต้องแลกมาด้วยความเหนื่อยยากเพียงใดก็ตาม

นอกจากความกตัญญูทมิที่มีต่อพ่อแม่ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกทุกคนควรปฏิบัติแล้ว ทมิยังคงเป็นผู้มีความกตัญญูทมิที่มีต่อผู้มีพระคุณอื่น ๆ เสมอไม่ว่าจะเป็น “องค์กร” ที่ช่วยเหลือเธอในยามไร้ที่พึ่งพิง ทมิไม่ลังเลที่จะช่วยงานขององค์กรอย่างเต็มกำลังความสามารถ แม้จะเสี่ยงต่ออันตรายมากมายก็ตาม แม้กระทั่งเมื่อองค์กรล่มสลายทมิยังคงให้ความช่วยเหลือลูกสาวของ “นาย” ที่กำลังเผชิญชะตากรรมอันโหดร้ายจากมิถุนาชีพด้วยความเต็มใจเพราะเชื่อเสมอว่า “นาย” คือผู้หนึ่งที่มีบุญคุณกับเธอและทำให้เธอมีชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีคุณเภาที่ทมิพยายามช่วยเหลืออยู่เสมอตั้งแต่การให้เลิกยาเสพติดหรือแม้กระทั่งในตอนที่คุณเภาถูกขับออกจากองค์กรแล้วก็ตาม เพราะทมิระลึกอยู่เสมอว่า คุณเภาคือผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เธอและทำให้เธอเป็นผู้รู้เท่าทันผู้อื่น แสงโสมเป็นอีกคนหนึ่งที่มีพระคุณกับทมิอย่างยิ่ง แสงโสมเป็นทั้งผู้ให้ความช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อคิดในการใช้ชีวิตและเป็นผู้ให้กำลังใจในยามขาดแคลน อาจเรียกได้ว่าเป็นแม่อีกคนหนึ่งของทมิเลยทีเดียว การตอบแทนพระคุณต่อแสงโสมอาจไม่เด่นชัดมากนักแต่การที่ทมิไม่เคยทอดทิ้งแสงโสมเลยทั้งในยามทุกข์และยามสุข ก็น่าจะเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความกตัญญูรู้คุณที่ทมิมีต่อเพื่อน โสเภณีคนนี้ได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป ลักษณะนิสัยของตัวละครทมิแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ๆ นั่นคือ ด้านแรกเป็นลักษณะนิสัยที่เป็นคุณแก่ตัวเองได้แก่ ความฉลาดรอบคอบในการแก้ปัญหา ผู้ตั้งใจสร้างปัญหาให้ทมิต้องแก้ไขแทบตลอดทั้งเรื่อง แต่ทุกครั้งทมิสามารถใช้วิจรรณญาณในการแก้ไขได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะประการนี้เป็นลักษณะนิสัยที่เด่นชัดที่สุด ดังเห็นได้จากความสัมพันธ์กับแก่นเรื่องที่ผู้แต่งพยายามที่จะถ่ายทอดชีวิตของ โสเภณีในแง่มุมของผู้ซึ่งรู้จักใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง ทมิยินดีสร้างตัวละครตัวนี้ขึ้นเพื่อเรียกร้องให้สังคมหันมองโสเภณีเสียใหม่ ทั้งนี้เพราะคนในสังคมยุคนั้น (ช่วงสงครามเวียดนาม) มักจะมองว่าโสเภณีเป็นอาชีพของคนโง่ที่ต้องขายร่างกายเพื่อเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะในช่วงที่ทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยซึ่งพบว่ามิจำนวนมาก โสเภณีมากขึ้น นอกจากนี้ทมิยังได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความใฝ่รู้อย่างยิ่ง ทั้งความรู้จากในตำราเรียนและความรู้จากชีวิตจริง และความรู้เหล่านี้

เองทำให้ทมิโลกทัศน์และมุมมองที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ ลักษณะนิสัยประการต่อมาคือ ความพยายามในการต่อสู้กับชะตาชีวิตที่เลวร้ายอย่างไม่ยอมแพ้ ทมิต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จนดูเหมือนว่าผู้ตั้งใจที่จะให้ทุกครั้งที่มีความสุขก็จะต้องมีเรื่องเศร้ามาทำลายความสุขนั้นเสีย แต่ทุกครั้งก็สร้างให้ทมิสามารถฝ่าฟันมาได้ ทั้งนี้ก็เพราะต้องการแสดงการไม่ยอมแพ้ต่อความผันผวนของชีวิต อันเป็นลักษณะนิสัยพื้นฐานที่คนในสังคมควรเอาเยี่ยงอย่าง โดยถ่ายทอดมาจากชีวิตที่สังคมมีทัศนคติในเชิงรังเกียจอย่างโศกณิ ลักษณะนิสัยเหล่านี้ทำให้ทมิเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต จากจุดต่ำสุดนั่นคือการเป็น โสเภณีด้วยความจำยอมไปถึงการมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่มั่นคง สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพชีวิตอันเป็นลักษณะนิสัยอีกประการหนึ่งของทมิ

ด้านที่สองเป็นลักษณะนิสัยที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับผู้อื่น ได้แก่ ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์โดยไม่คิดว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องของตน รวมทั้งการเป็นผู้รู้จักการให้อภัย และเป็นผู้มีความกตัญญู ลักษณะนิสัยทั้ง 3 ประการนี้เป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดบารมีแก่ตัวทมิ ทำให้ผู้อื่นเกิดความนับถือและจงรักภักดีอย่างจริงใจ เราจะสังเกตได้ว่ารอบกายทมิมีผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอดทั้งนี้เพราะคนเหล่านั้นต่างก็ศรัทธาในคุณงามความดีที่ทมิได้สร้างไว้แก่พวกเขา เป็นการถ่ายทอดให้เห็นถึงความดีที่ปรากฏอยู่ในจิตใจของโสเภณีที่สังคมมองว่าเป็นความเสื่อมเสียของความเป็นผู้หญิง

เลื่อมสลบลาย

1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่องและแก่นเรื่อง

1.1 เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง

เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้แสดงให้เห็นการสวนทางกันของชีวิตของตัวละคร 2 ตัว คือ พาไล กับ ปิ่นปัก พาไลเป็นเด็กกำพร้าที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจากพ่อแม่บุญธรรมตระกูล “วิบูลยา” ซึ่งจัดว่าเป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงในแวดวงสังคมชั้นสูง จุดหักเหสำคัญที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของชีวิตพาไลจากหน้ามือเป็นหลังมือ คือ การตัดสินใจหนีออกจากบ้านด้วยอารมณ์เพียงชั่ววูบเพราะรู้ความจริงว่า เธอไม่ใช่ลูกที่แท้จริงของพ่อแม่ (เมื่ออายุเพียง 16 ปี) เป็นจุดเริ่มของการใช้ชีวิตเสเพล พาไลยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหลายคนเพียงเพราะต้องการเงินที่สามารถบันดาลความสุขสบายให้แก่เธอ ชีวิตส่วนใหญ่ของพาไล

มักหมกไปกับการท่องเที่ยวไปยังสถานบันเทิงในยามค่ำคืน พร้อม ๆ กับผู้ชายที่ “เลี้ยงดูปู่เสือ” เธอในขณะนั้นหรือไม่ก็เพื่อตระเวนหาผู้อุปการะเลี้ยงดูในยามขาดแคลน

เมื่อพาไลมีอายุมากขึ้น เธอเริ่มคิดถึงการมีชีวิตคู่และมีครอบครัว พาไลปรารถนาและพยายามเรียกร้องสิ่งนี้จากผู้ชายทุกคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิต แต่ดูเหมือนว่าผู้ชายเหล่านั้นกลับไม่ต้องการเช่นนั้น ไม่เว้นแม้แต่ เนตร ผู้ชายที่พาไลมั่นใจว่าจะเป็นคนที่เธอจะใช้ชีวิตคู่ด้วย พาไลขอให้เนตรแต่งงานกับเธอ แต่เนตรกลับไม่สนใจเพราะเห็นเธอเป็นเพียงโสเภณี แม้ขณะนั้นพาไลจะตั้งครรรภ์อยู่เขาก็ยังให้พาไลไปทำแท้งเสียเพื่อจะแก้ปัญหา พาไลทำตามที่เขาต้องการแต่ก็ตัดสินใจยุติการคบหากับเขา พาไลเสียใจมากแต่เธอยังโชคดีที่มีเพื่อนสนิทที่มิมกับฝนคอยดูแลและปลอบใจ พาไลได้แต่ฝันอยากจะมีครอบครัวและคนที่รักเธออย่างจริงใจ

เมื่อไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู พาไลจำต้องประกอบอาชีพเองทั้งที่ไม่เคยทำงานใด ๆ มาก่อนเลย พาไลขอให้สามีของมิมซึ่งก็มีฐานะเป็นผู้อุปการะมิมเช่นกันช่วยหางานให้โดยเป็นพนักงานในโรงแรมแห่งหนึ่งของเพื่อนสามีมิม ในระหว่างนี้ก็ยังคงมีผู้ต้องการมาอุปการะเลี้ยงดูพาไลอยู่เสมอทั้งนี้เพราะพาไลเป็นคนที่รูปร่างหน้าตาดี บุคลิกดี ประกอบกับกิริยามารยาทที่มีเสน่ห์เข้ายวนใจเพศตรงข้าม แต่พาไลก็ไม่ได้สนใจเพราะตั้งใจจะเลิกใช้ชีวิตแบบเดิม ๆ โดยหันมามุ่งมั่นในการทำงานเพื่อยกระดับชีวิตของตัวเองและเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่ของสังคมที่ตีตราเธอว่าเป็นผู้หญิงขายตัว แม้จะต้องอดทนต่อการดูถูกเหยียดหยามจากสังคมรอบข้างอยู่ตลอดเวลาก็ตาม

ในขณะที่ “ปิ่นปัก” หญิงสาววัยเดียวกับพาไล ผู้มีความมั่นใจในตัวเองสูงทั้งนี้เพราะเธอเพียบพร้อมทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ ปิ่นปักจบการศึกษาจากต่างประเทศโดยเป็นนักเรียนทุนของรัฐบาล เธอจึงค่อนข้างหยิ่งทะนงในศักดิ์ศรีของการเป็นผู้ทรงความรู้โดยหาว่าไม่จริง ๆ ที่เธอกำลังจะเผชิญนั้นช่างแตกต่างกับทฤษฎีในตำราเรียนอย่างสิ้นเชิง

ปิ่นปักแต่งงานกับ “ศก” นักธุรกิจหนุ่มลูกชายมหาเศรษฐีของเมืองไทย งานแต่งงานของทั้งคู่ถูกจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่จนใครต่อใครต่างพากันอิจฉา และมองว่าปิ่นปักกับศกเป็นคู่ที่เหมาะสมกันเป็นอย่างยิ่ง เพราะต่างก็เป็นบุคคลที่สังคมกำลังจับตามองเช่นกัน แต่ทุกอย่างกลับพลิกผันจากหน้ามือเป็นหลังมือ ชีวิตคู่ที่ปิ่นปักวาดฝันไว้ว่าจะมีความสุขกลับพังทลายลง เพราะศกเป็นผู้ชายที่มีนิสัยเห็นแก่ตัว ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อแต่งงานกันได้ไม่นานศกก็มีภรรยาออกกฎหมายอีกหลายคน โดยอาศัยอำนาจเงินในการ

ชื่อหาผู้หญิงเหล่านั้นมาสนองความต้องการ ปีนปึกยอมรับกับสถานการณ์นี้ไม่ได้สุดท้ายเธอกับศกก็ต้องหย่าร้างกันไป

ตลอดเวลาที่ปีนปึกใช้ชีวิตคู่ร่วมกับศกนั้น ศกไม่ได้สนใจเธอเลยเขามักจะทอดทิ้งให้เธออ้างว้างอยู่เสมอ มีหน้าซำยังคบหากับผู้หญิงอีกหลายคนโดยไม่เกรงใจปีนปึกสักนิดแม้แต่ขณะที่เธอตั้งครรถ์อยู่ที่ตาม ด้วยเหตุนี้ปีนปึกจึงไม่ค่อยมีความผูกพันกับลูกมากนักเพราะใจเอาแต่โกรธแค้นสามี เมื่อคลอดลูกแล้วปีนปึกก็ไม่สนใจลูกเท่าที่ควรโดยให้เป็นธุระของแม่บ้านและพยาบาลที่จ้างมาเลี้ยงดู เธอคิดอยู่ตลอดเวลาว่าต้องการไปให้พ้นจากบ้านของศก ปีนปึกใช้ชีวิตเสเพลด้วยความคิดที่ว่าเธอจะไม่สนใจปฏิภริยาของสังคมอย่างเด็ดขาดขอเพียงให้เธอมีความสุขเป็นพอ เป็นการแสดงนัยของอารมณ์ที่ต้องการประชดสามีที่ไม่เคยแสดงออกถึงความรักกับเธอเลย

ในขณะที่ชีวิตของปีนปึกตกต่ำลงเรื่อย ๆ ชีวิตของพาไลก็กลับดำเนินไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะกำลังใจจากคน ๆ หนึ่งที่ไม่เคยรังเกียจและซ้ำเติมอดีตที่ผิดพลาดของพาไล เขาคือนครินทร์ หนุ่มนักเรียนนอกผู้มีทัศนคติในการตัดสินความเป็นมนุษย์จากจิตใจมากกว่าสถานภาพ

เมื่อนครินทร์กลับมาเมืองไทย เขาย้ายมาอยู่ห้องเดิมของปีนปึกซึ่งอยู่ตรงข้ามกับห้องของพาไล ทั้งนครินทร์และพาไลต่างก็แอบสนใจกันแต่ยังไม่มีโอกาสได้รู้จักกัน ทั้งนี้เพราะบุคคลรอบข้างนครินทร์ต่างบอกเล่าเรื่องราวของพาไลรวมทั้งแสดงความคิดเห็นในเชิงลบให้เขาฟังอยู่เสมอ โดยเฉพาะพ่อกับแม่ของนครินทร์ซึ่งจะรังเกียจพาไลยิ่งนัก

สุดท้ายทั้งคู่ก็มีโอกาสได้รู้จักกัน นครินทร์รู้จักพาไลมากขึ้นจากรื่องราวที่เธอเล่าให้ฟังอย่างละเอียด นครินทร์เข้าใจถึงปัจจัยเบื้องหลังที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในชีวิตของพาไล เขาเข้าใจพาไลและพร้อมจะเป็นกำลังใจให้พาไลต่อสู้ชีวิต ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เริ่มเปลี่ยนจากเพื่อนรู้ใจมาเป็นการคบหากันในลักษณะของคนรัก นครินทร์รักพาไลเพราะเธอไม่เคยเรียกร่องสิ่งใดเลยจากเขาอันเป็นความแตกต่างจากคำบอกเล่าของผู้อื่นที่มีต่อพาไล

การคบหากับนครินทร์ทำให้ชีวิตของพาไลเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เธอเริ่มคิดถึงการสร้างครอบครัวกับเขา แต่ถึงกระนั้นความรักของทั้งคู่ก็ยังคงถูกกีดกันจากพ่อและแม่ของนครินทร์ ซึ่งมีทัศนคติในเชิงลบอย่างสูงต่อการดำเนินชีวิตในอดีตของพาไล นครินทร์กับพาไลไม่เคยโกรธในพฤติกรรมของพ่อและแม่เพราะรู้ว่าทั้งคู่เป็นห่วงนครินทร์อย่างจริงใจ พาไลพยายามอดทนและขวนขวายที่จะทำให้ครอบครัวของนครินทร์ยอมรับ

จนในที่สุดความดีก็เอาชนะอิทธิอันแรงกล้าได้สำเร็จ นครินทร์ตัดสินใจจดทะเบียนสมรสกับ พาไลและพาเธอไปใช้ชีวิตที่ต่างประเทศด้วยกันอย่างมีความสุข

ส่วนชีวิตของปิ่นปิกนั้นก็กลับยิ่งตกต่ำลงเรื่อย ๆ หลังการหย่าร้างกับสามีเธอพบรักกับเพรียว ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ของทั้งคู่แนบแน่นถึงขนาดอยู่กินกันแต่ก็เป็นไปอย่างลับ ๆ ทั้งนี้เพราะแม่ของเพรียวมีทัศนคติในทางลบต่อหญิงหม้ายลูกคิดอย่างปิ่นปิก พฤติกรรมนี้สร้างความหนักใจให้กับพ่อแม่และนครินทร์อย่างมาก เพราะปิ่นปิกเอาแต่เที่ยวเตร่ไม่สนใจลูก แต่ก็ไม่อาจจะแก้ไขปัญหาได้เพราะปิ่นปิกยืนยันที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระ โดยแหวกออกจากกฎระเบียบทั้งปวงที่เคยยึดถือ จนกระทั่งสุดท้ายเธอก็ต้องเลิกกับเพรียว เพราะไม่อาจทนแรงกดดันจากแม่ของเพรียวได้

ต่อมาปิ่นปิกก็พบรักกับระพี นักธุรกิจรายใหญ่วัยกลางคน และก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่มีการคบหากันของทั้งคู่นำมาซึ่งความเดือดเนื้อร้อนใจของพ่อแม่และนครินทร์ ทั้งนี้เพราะระพีนั้นมีภรรยาและลูกแล้ว สถานภาพของปิ่นปิกในขณะนี้จึงเป็นไปได้แค่ภรรยาอกกฎหมายหรือที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “เมียน้อย” ปิ่นปิกพยายามที่จะหักห้ามใจและพยายามเลิกกับระพีเพื่อเป็นการตัดปัญหาแต่เธอก็ทำไม่สำเร็จเพราะเธอรักเขา ด้วยเหตุนี้ปิ่นปิกจึงจำต้องทนอยู่กับการเป็นเมียน้อยทั้งที่ไม่อยากเป็น

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของ เลื่อมสลับลาย นั้นเป็นการแสดงการสวนทางในการใช้ชีวิตของพาไลกับปิ่นปิก ผู้หญิงสองคนที่มีความแตกต่างกันแทบทุกอย่าง ชีวิตของพาไลเริ่มจากการเป็นผู้หญิงเสเพลเพราะหนีออกจากบ้าน พาไลมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายหลายคนเพราะต้องการประชดชีวิต แต่ต่อมาเธอกลับพบว่าสิ่งนี้ไม่ใช่ความสุขที่เธอต้องการ พาไลอยากมีคนที่รักเธออย่างจริงใจและต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่นกับคนที่รักเธอ พาไลหันมาประกอบอาชีพสุจริตกระทั่งมาพบกับนครินทร์ผู้ที่คอยให้กำลังใจเธอ สุดท้ายด้วยความมานะอดทนพาไลก็สามารถมีชีวิตตามที่หวังไว้รวมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคมในที่สุด

ส่วนชีวิตของปิ่นปิกนั้นเพียบพร้อมแทบทุกอย่าง ปิ่นปิกเป็นผู้มีวิชาความรู้โดยจบการศึกษาจากต่างประเทศ มีหน้าที่การงานที่มั่นคง รวมทั้งมีครอบครัวที่อบอุ่น ต่อมาเมื่อปิ่นปิกแต่งงาน เธอก็แต่งงานกับศกนักรักหนุ่มชื่อดังจนใครต่อใครต่างพากันอิจฉาในความเลอเลิศของชีวิต แต่ทุกอย่างไม่ได้เป็นไปอย่างที่ทุกคนคาด เมื่อศกไม่เคยสนใจการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับปิ่นปิกเลย รวมทั้งการคบหากับหญิงสาวหลายคนอย่างออกนอกหน้า สุดท้ายทั้งคู่ก็ต้องหย่าร้างกันไป ปิ่นปิกประชดชีวิตด้วยการคบหากับผู้ชายอื่น แต่ก็ไม่มีการยอมรับเธอเป็น

ภรรยาอย่างออกนอกหน้า เนื่องจากผู้ชายทั้งสองคนที่คบหานั้นต่างก็มีปัญหาที่ไม่สามารถยกย่องปีนปึกให้เป็นภรรยาได้ โดยคนแรกมีแม่ที่รังเกียจการเป็นหญิงหม้ายลูกติดของปีนปึก ส่วนอีกคนก็มีครอบครัวแล้ว สุดท้ายปีนปึกผู้เลอเลิศก็ต้องกลายมาเป็นภรรยานอกกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า “เมียน้อย” ในที่สุด

พาโลมีชีวิตที่มีคุณค่าได้เพราะกำลังใจจากนครินทร์ นครินทร์มองพาโลอย่างเข้าใจในปัจจัยเบื้องหลังที่ทำให้ชีวิตเธอเป็นเช่นนั้น นครินทร์ตัดสินใจคุณค่าพาโลจากปัจจุบันและอนาคตโดยไม่ยึดติดอยู่กับชีวิตในอดีต ส่วนชีวิตของปีนปึกนั้นมีจุดหักเหอยู่ที่ความล้มเหลวในชีวิตคู่ ทุกอย่างจบสิ้นลงเพราะทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชายอย่างสกปรกที่มองผู้หญิงว่าเป็นเพียงเครื่องสนองความต้องการทางเพศเท่านั้น และเมื่อผู้หญิงคนใด “เสียตัว” ให้แล้ว เขาก็พร้อมที่จะสลัดหนีไปหากเกิดความเบื่อหน่าย ชีวิตของปีนปึกค่อย ๆ ตกต่ำลงทั้งในด้านพลังกาย พลังใจ และศีลธรรม สุดท้ายชีวิตของเธอก็ไม่แตกต่างกับชีวิตในอดีตของพาโลมากนัก

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของตัวละครทั้งคู่พบว่า ตัวละครทั้งคู่มีจุดร่วมของการดำเนินชีวิตไปสู่ทางที่ตกต่ำเหมือนกันนั่นคือ การประชดชีวิต แต่พาโลสามารถแก้ไขความผิดพลาดนั้นได้ด้วยสติและกำลังใจจากนครินทร์ เป็นการเปรียบเทียบสองชีวิตที่มีบทสรุปแตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง จากต่ำสุดไปสู่การประสบความสำเร็จและจากการประสบความสำเร็จไปยังจุดตกต่ำอย่างเหลือเชื่อ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่แก่นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอตามที่ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไป

1.2 แก่นเรื่อง

ดังที่ได้วิเคราะห์แล้วว่าโครงเรื่อง **เลื่อมสลับลาย** เป็นการเปรียบเทียบชีวิตของพาโลกับปีนปึกที่สวนทางกันโดยสิ้นเชิง กฤษณา อโศกสิน สร้างตัวละครทั้งคู่ซึ่งเป็น “ผู้หญิงไทยในสังคมซึ่งกำลังอยู่ในภาวะแปรผันกับวัตถุและวัฒนธรรมใหม่ ๆ ผู้ล้วนมีบางสิ่งบางอย่าง บางแง่มุมแอบซ่อนไว้ลึกลับ และ กฤษณา อโศกสินเป็นผู้เปิดด้านที่แอบซ่อนนี้ออกให้ผู้อ่านได้รับรู้” (ไพลิน รุ่งรัตน์, 2532 :79) เพื่อนำเสนอความเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่อาจเกิดขึ้นกับใครก็ได้ และเมื่อใดก็ตามที่ขาดสติจนกลายเป็นความประมาทชีวิตก็จะตกต่ำลง โดยที่บางครั้งก็ไม่คาดคิดมาก่อนเลยทีเดียว

อาจสรุปได้ว่ากฤษณา อโศกสิน ต้องการแสดงให้เห็นว่า ความผิดพลาดในอดีตเป็นสิ่งที่น่าเห็นใจและควรให้ออกโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขโดยนำเอาความผิดพลาดนั้น

มาเป็นบทเรียนให้เกิดสติและความรอบคอบในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังได้สอดแทรก การเรียกร้องให้สังคมตระหนักถึงการตัดสินใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าที่อยู่ภายในจิตใจ ไม่ใช่สิ่งที่เป็นเพียง “เปลือกนอก”

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ตัวละครพาไล ซึ่งเป็นตัวละครเอกที่เป็น โสเภณี ของนวนิยายเรื่องเลื่อมสลบลาย ทั้งในด้านบทบาท ลักษณะนิสัย ซึ่งแสดงความสัมพันธ์กับ แก่นเรื่องตามลำดับ

2. ตัวละคร : พาไล

2.1 บทบาท

พาไลเป็นหญิงสาวผู้มีชีวิตเสเพลเริ่มจากการตัดสินใจหนีออกจากบ้านด้วย อารมณ์เพียงชั่ววูบในขณะที่มีอายุเพียง 16 ปี เพราะได้รับรู้ว่าตนเองไม่ได้เป็นลูกที่สืบสายเลือด มาจากพ่อแม่ผู้อุปการะแต่เป็นลูกที่ถูกขอมมาเลี้ยง พาไลยอมมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชาย หลายคนเพราะต้องการประชดชีวิตที่มีปมด้อยจากเรื่องดังกล่าว และเพื่อเป็นการทดแทน ความรักความอบอุ่นที่ตัวเองขาดมาโดยตลอด วิถีชีวิตของพาไลจึงเวียนว่ายอยู่ในสถานบันเทิง ที่มีผู้คนไปเที่ยวเพื่อแสวงหาความสำเร็จซึ่งก็รวมไปถึงความต้องการทางเพศ ในกลุ่มคน เหล่านั้นก็มีผู้ที่พร้อมจะจ่ายเงินทองเพื่อแลกกับความสุขทางเพศด้วยความยินดี

เกือบสิบปีมาแล้วสิที่หล่อนมีชีวิตซ้ำซากเช่นนี้ ผู้ชายผ่านเข้ามา คนแล้วคนเล่า แล้วท้ายที่สุดก็จากไป บางคนให้เงินหล่อนมาก ให้รด ใให้ของกำนัลมีราคา แต่ส่วนมากก็มักจะมีปัญหา หากว่าร่วมชีวิตกับ เขาอย่างจริงจัง ปัญหาต่างๆก็คือลูกเมียของเขาเหล่านั้น ถ้าไม่มีเมียก็ มีแม่ ผู้หญิงพวกนี้จะตามรังควานอย่างน่าปวดหัวเป็นที่สุด บังเอิญอีก เหมือนกันที่หล่อนไม่รักใคร่จริงถึงขนาดจะเอาตัวเข้าสู่กับผู้หญิง กระจายเลือดพวกนั้น แล้วหล่อนก็เป็นแม่พวงมาลัยทองลอยชาย ต่อไป เหมือนผีเสื้อกลางคืน ตกค่ำก็แต่งตัวเพริศ ไม่ว่าเสื้อ กางเกง เข็มขัด รองเท้า ล้วนแล้วชั้นหนึ่ง รถก็เปลี่ยนบ่อย ถ้าช่วงไหนพบเสียก็ สบายไปพักใหญ่ เสียพวกนั้นจะเลี้ยงดูหล่อน อิ่มหมีพิมัน เปลี่ยน

รถให้จ่ายเงินเดือนเป็นเรื่องเป็นราวอย่างงาม พอที่เสียจะไม่ต้องเสี่ยงไปเที่ยวซึ่งบางทีเจ็บตัวกลับมา ส่วนหล่อนเองก็บรมสุขขึ้น มีโอกาสไปจับจ่ายใช้สอยแถวฮ่องกง สิงคโปร์ ปะเหมาะเคราะห์ดีก็ได้ไป ย่ำปารีส ลอนดอน (28-29)

เมื่อพาไลอายุมากขึ้นเธอเริ่มคิดได้ว่าเธอควรมีคนรักที่จริงจังและร่วมกันสร้างครอบครัวที่อบอุ่นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่พาไลปรารถนาตลอดมา แต่ก็ดูเหมือนว่าผู้ชายทุกคนที่มีความสัมพันธ์กับเธอจะไม่พร้อมตามความต้องการดังกล่าว ทั้งนี้เพราะปัญหาหลายๆ อย่างอันเกิดจากสถานภาพของผู้ชายเหล่านั้น รวมทั้งวิถีชีวิตของตัวเองพาไลเองด้วย

ผู้ชายผ่านเข้ามาคนแล้วคนเล่า แล้วท้ายที่สุดก็จากไป บางคนให้เงินหล่อนมาก ให้รถ ให้ของกำนัลมีราคา แต่ส่วนมากก็มักจะมีปัญหาหากว่าร่วมชีวิตกับเขาอย่างจริงจัง ปัญหาต่างๆ ก็คือลูกเมียของเขาเหล่านั้น ถ้าไม่มีเมียก็มีแม่ ผู้หญิงพวกนี้จะตามรั้งความอย่างน่าปวดหัวเป็นที่สุด... (28) ผู้ชายทุกคนที่ผ่านหล่อนไปแล้วนั้น แม้จะเคยรักและหลงใหลหล่อนเพียงใด หากส่วนลึกในใจเขาก็เลื้อยแฝงไปด้วยความคูหึ่ม ความคูหึ่มนี้จะสงบอยู่ในที่ทางของมัน เฉพาะระยะแรกๆ พักหนึ่ง แต่เมื่อชินชานานเข้า ผู้ชายทุกคนย่อมรู้ว่าผู้หญิงที่อนเคียงข้างตนอยู่ในบางชั่วโมงนั้นคือใครกัน (746)

พาไลเริ่มคิดได้ว่าเธอไม่เคยประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง เพราะเอาแต่เที่ยวเตร่ มีความสัมพันธ์กับผู้ชายหลายๆ คนเมื่อพบว่าตั้งครรภ์ก็จัดการทำแท้งเพื่อแก้ปัญหา พาไลหวนกลับมานึกถึงพฤติกรรมของตัวเองก็ได้แต่สลดใจ

ตำนานบางอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลยตลอดเวลาหลายปีที่หล่อนปล่อยตัวปล่อยใจให้ระเริงไปตามอารมณ์ปรารถนานั้น แล่นวูบเข้ามาแผ่ซ่านอยู่ในมวลความรู้สึก พาไลนึกประหลาดใจที่หล่อนก้าวขึ้นมาบนเตียงนี้อย่างหน้าตาเฉยมากมายหลายทีเพื่อให้หมอบทำพิธีขบไล่

ก่อนเลือดซึ่งมีส่วนผสมระหว่างเลือดของผู้ชายคนหนึ่งกับเลือด
 หล่อนให้ทะลักออกมาก่อนที่มันจะเติบโตเกินไป ตลอดด้วยสาวของ
 หล่อนนั้น ถ้าไม่ก้าวขึ้นเตียง ขึ้นขาหยั่งให้หมอตรวจภายในรีดลูก
 ก็ปล่อยให้มือชายทั้งปอดทั้งเปิดเสื้อผ้าที่ปกปิดเนื้อตัวออกจนจบลงที่
 ความเปลือยเปล่าครั้งนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่รู้กี่สิบกี่ร้อยครั้ง จนดูราว
 กับว่าชีวิตหล่อนนั้นเกิดมาเพื่อกามกริชาโดยเฉพาะ มิได้มีคุณค่า
 อื่นใดสอดใส่ไว้ในตนเอง การงานอย่างใดก็ไม่เคยลงมือทำเป็นชิ้น
 เป็นอัน ในลมหายใจนั้นมีอยู่ไม่ถ้อย่าง หาเสื้อผ้าอย่างหุ้มาห่อหุ้มให้
 เจริญตาแล้วออกเที่ยวเตร่ไปเหมือนผีเสื้อที่โอบยบินอยู่ระหว่างดอกไม้
 ดอกเงินที่ได้จากการปรนเปรอของผู้ชายก็ใช้จ่ายหมดเปลืองไปใน
 ความดิบ ๆ สุก ๆ แห่งอารยธรรมห้องปรับอากาศ จนกลายเป็นสิ่ง
 เสพย์ติดที่ขาดไม่ได้ (52)

ด้วยเหตุนี้พาโลจึงตัดสินใจยุติวิถีชีวิตอันเหลวไหลนั้นเสีย เธอตั้งปณิธานว่าจากนี้ไปเธอจะ
 หางานทำและมุ่งมั่นกับการทำงาน เพื่อยกระดับชีวิตและเพื่อลบล้างทัศนคติของสังคมที่
 ประณามว่าเป็นผู้หญิงขายตัว เธอจึงไปขอความช่วยเหลือจากสามีของมีมและได้ทำงานเป็น
 พนักงานในโรงแรมแห่งหนึ่ง แต่ด้วยอดีตที่ไม่สามารถลบล้างได้ ภาพพจน์ของพาโลใน
 มุมมองของผู้ที่รู้เรื่องราวของเธอก็ยังคงเป็น ไปในเชิงลบอยู่เสมอ พาโลอาจท้อแท้บ้างแต่ก็ไม่
 เคยคิดจะยอมแพ้ เธอตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะไม่หันกลับไปมีชีวิตแบบเดิมอีกแม้จะต้องอดทน
 ต่อการดูถูกเหยียดหยามจากสังคมอยู่ตลอดเวลาก็ตาม

หล่อนอยากรู้เหมือนกันว่า ความอดกลั้นข่มใจของตัวเองจะ
 ยืนยาวไปได้สักแค่ไหน จะลองสู้กับอุปสรรคทางใจคู่สักพัก
 เพื่อความหวังในอนาคต ซึ่งแม้หล่อนจะยังไม่รู้เลยว่ามันจะเรื่องจริง
 เพียงใด แต่พาโลก็ตั้งใจเด็ดเดี่ยวแล้วว่า จะลอง คงไม่น่าท้อแท้
 สักเท่าไรหรอก ในเมื่อเป็นการลองไปสู่ความดีหรือมิฉะนั้นก็อนาคตที่
 ดึกว่า (236)

ต่อมาเมื่อนครินทร์กลับมาเมืองไทยก็ได้มีโอกาสรู้จักกับพาไล นครินทร์รู้จักพาไลมากขึ้นจากเรื่องราวที่เธอเล่าให้ฟังโดยปราศจากการปิดบัง เรื่องราวของเธอกลับทำให้ทัศนคติของพาไลที่มีต่อพาไลในเชิงลบอันเกิดจากการกระตุ้นจากบุคคลรอบข้างอยู่ตลอดเวลาเริ่มเปลี่ยนไป เขามองพาไลอย่างผู้ที่เข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเพราะมองเห็นปัจจัยเบื้องหลังที่ทำให้ชีวิตพาไลเป็นไปในทางที่เสื่อมเสีย พฤติกรรมและคำพูดของเขาต่อพาไลจึงเป็นไปในลักษณะของการให้กำลังใจ

ผมไม่ชอบซ้ำเติมคนที่ผิดพลาด คนเราสามารถผิดพลาดด้วยกันได้ทุกคน ตามแต่จังหวะชีวิตจะหมุนไป บางทีเหตุผลก็เอาชนะอารมณ์ไม่ได้ ผมว่าเพราะคนเราถูกสร้างขึ้นมาจากธาตุที่แตกต่างกัน ใครที่ใช้อารมณ์ที่สุดก็เหมือนจะโศกเศร้าที่สุด จริงไหมคุณ คนที่กระทบหนาวก็หนาว กระทบร้อนก็ร้อน เป็นคนโศกเศร้า ผมว่านะ (443)

ความสัมพันธ์ของทั้งคู่เริ่มเปลี่ยนจากเพื่อนรู้ใจมาเป็นการคบหากันในลักษณะของคนรัก ความรักของทั้งคู่เป็นไปในลักษณะให้กำลังใจกัน พาไลมีกำลังใจในการต่อสู้กับความลำบากในการดำเนินชีวิตรวมทั้งปฏิบัติกิจวัตรในเชิงรับกิจของสังคมเพราะมีนครินทร์เป็นแรงใจสำคัญ

ผู้หญิงที่ใช้เตียงสำหรับเลี้ยงชีพอีกมากมายที่ไม่อาจหลุดจากเตียงได้เช่นหล่อน เพราะไม่มีกำลังใจเข้มแข็งพอและไม่มีผู้ชายชูปชีวิต แต่หล่อนมีโอกาสหลุดออกมาเนื่องจากความมุ่งมั่นอันแรงกล้า และเนื่องมาจากความรักนับถือในผู้ชายที่ดิงามคนหนึ่ง พาไลพึงรู้ว่าคนเรานั้นถ้ามีหลักชัยอันดิงาม รออยู่ปลายทางบ้างแล้ว กำลังใจที่จะเป็นคนดียอมทวิตรีคุณขึ้นเองโดยไม่ต้องเกี่ยวเงื่อนไข (661)

นครินทร์เริ่มรักพาไลมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะพาไลไม่เคยเรียกร้องสิ่งใดจากตัวเขา ดังเช่นที่เคยทำกับผู้ชายคนอื่น

คุณรินทร์คะ ฉันขอร้อง...อย่าเป็นทุกข์ ไม่ต้องคิดมาก ทำใจให้
สบายนะคะ ปลอดภัย สดชื่น ไม่ต้องกลัวว่าฉันจะ...อ้อ...ผูกมัด
อะไรคุณรินทร์ เราไม่มีอะไรผูกมัดหรือผูกพันกันทุกประการ
คุณรินทร์เข้าใจไหมคะ ฉันบอกแล้วว่า ฉันเพียงแต่รักและชื่นชมคุณ
เท่านั้น ฉันมีสิทธิ์ที่จะทำยังงี้กับคุณนี่คะ ก็ยอมฟังแต่เลวหรือดีก็
ขัดขวางความพอใจของฉันไม่ได้ (561-562)

ความผูกพันของทั้งคู่ได้แปรเปลี่ยนเป็นความรักที่ไม่ใช่ความรักอันรวดเร็ว ร้อนแรง และ
รีบเร่งอย่างหนุ่มสาวทั่วไป แต่ความรักของทั้งคู่เป็นความรักที่จริงจังอันมีความปรารถนาให้
คนที่รักมีความสุขเป็นที่ตั้ง

ชีวิตของพาไลดีขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่คบหากับนครินทร์ พาไลดำเนินชีวิตใน
แต่ละวันอย่างมีคุณค่า ทั้งสองเริ่มคิดถึงการมีครอบครัวร่วมกันแต่กระนั้นก็ต้องเก็บไว้ในใจ
ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ของนครินทร์มีทัศนคติในเชิงลบกับอดีตของพาไลจนแทบจะมิอาจปลงได้
“ทั้งพ่อทั้งแม่ไม่ได้หวังเห็นรินทร์มาลงเอยกับผู้หญิงชนิดนี้นะรินทร์ แล้วถึงจะไม่ลงเอย แค่ลูก
บอกว่าเป็นเพื่อนกับมัน พ่อก็หวาดวิตกไปถึงไหน ๆ แล้ว รินทร์เอ๊ย ลูกอุส่าห์ข้ามน้ำ ข้ามทะเล
ไปเอาดีกรีเมืองนอกเมืองนา มาได้ทุนสารพัดทุน แล้วใจคอจะมาเสวนากับ...เอาเถอะ ลูกว่ามัน
ไม่ใช่ชีวิตแต่การใช้ชีวิตของมันนะ...สังคมของคนด้อยกว่ามันได้ไหม” (420) ทัศนคติในแง่ลบ
ดังกล่าวนี้เองที่เป็นเสมือนกำแพงคอยกีดกันความรักของทั้งคู่ นครินทร์และพาไลต่างก็ใช้
ความพยายามอย่างเต็มที่ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังกล่าว สุดท้ายเมื่อทุกอย่างยังไม่มีผลเป็น
รูปธรรม นครินทร์จึงใช้วิธีการขอทุนไปเรียนต่อต่างประเทศซึ่งเป็นความต้องการของพ่อแม่
มานานแล้ว โดยมีเงื่อนไขว่าจะพาพาไลไปอยู่ด้วยและจะจดทะเบียนสมรสก่อน แรก ๆ พ่อแม่
นครินทร์ก็ดูจะไม่เห็นด้วยนัก แต่เมื่อเห็นว่าไม่อาจห้ามได้แล้วประกอบกับการรู้จักสร้าง
ความสัมพันธ์ของพาไลก็ทำให้ทั้งคู่เริ่มโอนอ่อนผ่อนตาม นครินทร์และพาไลใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน
ที่ต่างประเทศอย่างมีความสุข เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้หญิงคนหนึ่งที่ตั้งใจจะมีทัศนคติใน
ด้านลบต่อการดำเนินชีวิตในอดีตของเธอ “ณ บัดนี้ พาไลไม่ดูขอกซ้ำเหมือนที่เคยเป็นมาแต่
หนหลังอีกแล้ว รวากับว่าความปีติยินดีในชีวิตที่จมอยู่ใต้น้ำได้ผลุดโผล่ขึ้นมาสู่อากาศ
ใหม่เอี่ยม ได้เห็นแสงแดดอันส่องประกายเรืองรอง ได้หวัง และได้เดินทางไปสู่ความหวังนั้น
สามารถกลบรอยเศร้าในอดีตได้หมดสิ้น” (786)

กล่าวโดยสรุป บทบาทของพาไลในนวนิยายเรื่องนี้คือ ตัวละครผู้เป็นตัวแทนของชีวิตด้านมืดที่ถูกนำมาเปรียบเทียบกับด้านสว่างคือปีนปึก พาไลเริ่มต้นจากความตกต่ำอย่างสุดขีดของความเป็นผู้หญิงและความเป็นแม่นั่นคือการถูกคนรักทอดทิ้งในขณะที่กำลังตั้งครรถ์จึงต้องทำแท้งเพื่อแก้ปัญหา ไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นจนกระทั่งมีชีวิตคู่ที่มีความสุข สะท้อนให้เห็นว่าความผิดพลาดในอดีตเป็นสิ่งที่ไม่ได้แก้ไขได้โดยใช้สติและการเรียนรู้จากความผิดพลาดนั้น สอดคล้องกับแก่นเรื่องดังที่ได้กล่าวแล้ว แต่กระนั้นชีวิตของพาไลคงจะดีขึ้นไม่ได้หรือหากเป็นไปได้ก็คงยากเต็มทีหากปราศจากผู้ที่เข้าใจและรักเธออย่างแท้จริง นครินทร์จึงเป็นตัวละครสำคัญเสมือนตัวแทนของการเรียกร้องให้สังคมรู้จักการตัดสินใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันจากคุณค่าของจิตใจ โดยไม่มีองค์ประกอบอื่นมาเป็นตัวแปรผัน

2.2 ลักษณะนิสัย

เมื่อพิจารณาชีวิตของพาไลพบว่า ลักษณะนิสัยของพาไลเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเนื่องจากการถูกเนรเทศทอดทิ้งหลังจากที่เธอตั้งครรถ์ประกอบกับความต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่นกับคนที่รัก พาไลกลายเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ อดทน มุ่งมั่นและขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะนิสัยที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในอดีต (ดังที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึง) ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของพาไลจึงทำได้เพียงศึกษาชีวิตในปัจจุบัน

(ตามเรื่อง) เท่านั้น ทั้งนี้เพราะชีวิตในอดีตก่อนหน้าที่จะเกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงเพียงเล็กน้อย

2.2.1 ความต้องการความรัก ความอบอุ่น

เดิมทีพาไลเป็นเด็กกำพร้ามีพ่อแม่บุญธรรมให้การอุปการะ โดยปกปิดความจริงไม่ให้เธอรู้ แต่เมื่อความจริงเปิดเผยพาไลยอมรับสิ่งเหล่านั้นไม่ได้จนต้องหนีออกจากบ้าน หลังจากนั้นเธอก็มีชีวิตเสเพลมาโดยตลอด จากจุดนั้นพาไลประชดชีวิตด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคน แต่แท้ที่จริงแล้วเธอต้องการใครสักคนหนึ่งที่รักและเข้าใจเธออย่างจริงใจ ปมด้อยในเรื่องการไม่มีครอบครัวเป็นประเด็นที่ส่งผลให้เกิดการถวิลหาความรักความอบอุ่นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะพาไลบอกตัวเองอยู่เสมอว่าเธอคือผู้ขาดแคลนความรัก ความต้องการในจุดนี้เองทำให้เกิดความทะเยอทะยานที่จะมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง

2.2.2 การเป็นผู้มีความใฝ่ดี

ลักษณะนิสัยที่ดูจะเด่นชัดที่สุดของฟาโลคือความทะเยอทะยาน (ใฝ่ดี) เมื่อฟาโลมีความทะเยอทะยานที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในชีวิต เธอจึงจำเป็นต้องมีความอดทน อันเป็นลักษณะนิสัยประการต่อมาซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตดังเห็นได้จากการไม่พยายามที่จะอดทนกับบรรดาผู้ชายที่เคยมีความสัมพันธ์ในอดีต ต่างจากตอนที่คบหากับนครินทร์ ทั้งๆที่ฟาโลถูกสังคมนมองว่าเป็นผู้สร้างเสนียดจัญไรให้กับชีวิตของนครินทร์ ชีวิตที่เหลวไหลในอดีตย่อมทำให้เกิดทัศนคติในด้านลบจากสังคมต่อเธออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเธอต้องการเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นก็จำเป็นต้องอดทนกับความรังเกียจจากผู้คนรอบข้างให้ได้ แต่ทั้งนี้เพราะฟาโลมีกำลังใจที่ดีจากนครินทร์เป็นแรงผลักดันอยู่ เธอจึงพยายามต่อสู้กับอุปสรรคทุกอย่างแม้จะผิดหวังและท้อแท้ในหลาย ๆ ครั้ง แต่ทุกครั้งที่มีนครินทร์เธอจะมุ่งไปข้างหน้าจนกระทั่งประสบความสำเร็จในที่สุด

2.2.3 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

นอกจากลักษณะนิสัยดังกล่าวแล้ว ฟาโลยังมีคุณลักษณะประจำตัวอีกประการหนึ่ง อันเป็นเสน่ห์มัดใจผู้ที่มีความสัมพันธ์ด้วยให้เกิดความประทับใจในคำพูดและการกระทำของเธอ นั่นคือการสร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ทำให้ฟาโลสามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ตลอดมา (ตั้งแต่ตัดสินใจออกจากบ้านพ่อแม่บุญธรรม) เธอใช้สิ่งทีคนทั่วไปเรียกว่า มารยาทหญิง ในการคบหากับผู้ชายหลายคนที่มีข้อแม้ว่าจะต้องเป็นผู้อุปถัมภ์เลี้ยงดูเธอเป็นอย่างดี ประกอบกับฟาโลเป็นผู้ที่มีรูปโฉมเป็นทรพย์อยู่แล้ว จึงไม่เป็นการยากนักหากเธอจะเลือกใครมาเป็นผู้อุปการะ แต่เมื่อฟาโลเกิดความต้องการที่จะสร้างครอบครัวกับนครินทร์เพราะเห็นคุณค่าของนครินทร์ ฟาโลก็รู้จักที่จะใช้การผูกใจนครินทร์โดยปราศจากการผูกมัดด้านอื่น จนกระทั่งนครินทร์เกิดความรัก แม้แต่พ่อแม่ของนครินทร์ซึ่งเป็นผู้ที่แสดงความรังเกียจฟาโลอย่างออกนอกหน้าก็ยังต้องพ่ายแพ้ให้กับการสร้างความสัมพันธ์ของเธอ อาจกล่าวได้ว่าฟาโลเป็นตัวละครที่สามารถเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างชาญฉลาดโดยอาศัยการสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่เป็นคุณลักษณะของตัวเอง

2.2.4 การเป็นผู้มีความกตัญญู

ภูมิหลังของฟาโลเป็นเด็กกำพร้าที่พ่อแม่บุญธรรมขอมมาเลี้ยง แต่ด้วยความอิทธิพลของญาติพี่น้องของพ่อแม่บุญธรรม ฟาโลต้องหนีออกจากบ้านเพราะรับไม่ได้กับความจริงที่เพิ่งประจักษ์ จากนั้นมาฟาโลก็ประชดชีวิตด้วยการพาตัวเองไปสู่ทางตกต่ำและ

ไม่เคยกลับไปหาพ่อแม่บุญธรรมอีกเลย แต่ถึงกระนั้นพาลก็ยังคงคิดโดยตลอดว่าหากมีความสำเร็จในชีวิตก็จะกลับไปเยี่ยมพ่อแม่บุญธรรมสักครั้ง ดังคำพูดของพาลที่กล่าวถึงความมุ่งหวังของตน

“พาลไทมายมันมานานแล้วว่า... วันใดที่พาลพ้นทุกข์ พาลจะกลับไปกราบเขา ขอขอบคุณที่เขาเลี้ยงดูให้การศึกษา ให้ความอบอุ่นกับพาลมาถึงสิบห้าปี แต่ถ้าชีวิตพาลยังต้องหลบซ่อนลำบากยากเข็ญ ก็จะไม่พาตัวไปพบเขา ทำให้เขาขายหน้า ทำให้ญาติพี่น้องเขาเยาะเย้ยเป็นอันขาด” (788)

พาลไม่เคยคิดถึงโทษทั้งสองคนเลย เพียงแต่ยังไม่พร้อมที่จะกลับไปอย่างภาคภูมิใจ สิ่งนี้เป็น การบ่งบอกให้ผู้อ่านได้เห็นว่า พาลเป็นผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณคน แม้ลักษณะนิสัยประการนี้ จะไม่เด่นชัดนักเพราะยังไม่ได้แสดงออกเป็นพฤติกรรม แต่การมีใจระลึกถึงบุญคุณของผู้ที่ให้การเลี้ยงดูก็จัดว่าเป็นความกตัญญูแล้ว

กล่าวโดยสรุปลักษณะนิสัยของพาลที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้แบ่งได้เป็นสองช่วงคือลักษณะนิสัยเดิมตั้งแต่ตัดสินใจหนีออกจากบ้านพ่อแม่บุญธรรมและยังคงปรากฏอยู่ตลอดมานั้นคือ การรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนเพื่อเอาตัวรอด และลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นหลังจากจุดหักเหในเรื่องความรัก (ดังกล่าว) นั่นคือ การเป็นผู้มีความทะเยอทะยานอดทน ขยันขันแข็งเพื่อต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตและมีครอบครัวที่อบอุ่น รวมทั้งมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะนิสัยเหล่านี้ได้สะท้อนออกมาจากการดำเนินชีวิตของพาล โดยตลอด เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งใช้ชีวิตสวนทางกับความเป็นกุลสตรีที่ต้องรักษาพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัด จนสังคมประณามเธอว่าเป็น *โสเภณี* แต่ในที่สุดผู้หญิงคนนี้มีสติในการพลิกฟื้นชีวิตให้กลับมาเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับได้ ต่างจากผู้หญิงที่สังคมยกย่องแต่กลับขาดสติยังคิดในการดำเนินชีวิต ฤชณา อโศกสิน สร้างพาลขึ้นเพื่อให้กำลังใจคนในสังคมทุนนิยมที่ต้องมีชีวิตอยู่ท่ามกลางการแข่งขันเพื่อไปถึงจุดหมาย หลายคนต้องพบกับความผิดหวังจากการต่อสู้กับชะตากรรมจนแทบหมดกำลังใจ ชีวิตของพาลจึงเป็นการให้กำลังใจบุคคลที่เคยผิดพลาดในการดำเนินชีวิตให้มีความรอบคอบในการแก้ไขความล้มเหลวที่เกิดขึ้นให้กลายเป็นความสำเร็จ และเตือนสติผู้คนทั่วไปให้ดำเนินชีวิตด้วยความ

ไม่ประมาท นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่เราสังเกตได้คือ สังคมยุคนี้ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของผู้หญิงน้อยลงแต่ก็ไม่ถึงกับไม่ให้ความสำคัญเลย โดยเห็นได้จากการยอมรับพาไลและให้โอกาสปรับปรุงตัวของนักรักรับและครอบครัว แตกต่างจาก รื่น ใน หญิงคนชั่ว ที่ไม่มีโอกาสได้รับการยอมรับและพิจารณาความดีเลยเพราะสังคมยุคนั้นให้ความสำคัญกับการรักษาวงศ์วานตัวของผู้หญิงมาก

หลงไฟ

1. เนื้อเรื่อง โคร่งเรื่องและแก่นเรื่อง

1.1 เนื้อเรื่อง โคร่งเรื่อง

เนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้กล่าวถึงชีวิตของตัวละครตัวหนึ่งคือ ก้านแก้ว หญิงสาวผู้มีความทะเยอทะยาน ชำร่ายความทะเยอทะยานของเธอถูกรอบงำด้วยอำนาจแห่งวบริโภคนิยม จนกลายเป็นสาเหตุของความตกต่ำอย่างถึงที่สุดในชีวิตลูกผู้หญิง ชีวิตของก้านแก้วเริ่มต้นจากการเป็นสาวชนบทที่เข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ แม้ฐานะทางบ้านจะยากจนแต่ก้านแก้วก็ อุตสาหะเรียนจนจบปริญญาตรีเพื่อยกระดับชีวิตตัวเองให้ดีขึ้น หลังจากเรียนจบก็ได้เข้าทำงานในบริษัทแห่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามทัศนคติในการใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ้งเฟ้อของเธอ ทำให้ก้านแก้วรู้สึกว่าร่ายได้ดังกล่าวนั้นไม่เพียงพอที่จะสนองตอบความต้องการของเธอได้ ก้านแก้วจึงตัดสินใจขายบริการทางเพศอย่างลับๆ เพราะเป็นอาชีพที่เธอเห็นว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับเธอในอัตราสูงและได้รับมาง่าย โดยมีรูปแบบการให้บริการประเภทนางทางโทรศัพท์และมีนายหน้าติดต่อลูกค้าให้

ก้านแก้วใช้ชีวิตในลักษณะนี้เรื่อยมาจนกระทั่งเริ่มรู้สึกว่า เธอควรที่จะหาผู้ชายที่มีฐานะดีพอที่จะเป็นที่พึ่งสำหรับเธอได้ เพราะอายุที่มากขึ้นทุกวันย่อมเป็นอุปสรรคต่ออาชีพขายบริการทางเพศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จริงๆแล้วก้านแก้วมีชายหนุ่มสองรายที่รักเธอและต้องการที่จะสร้างครอบครัวกับเธอ ชายคนแรกคือ กุญชร เพื่อนชายที่เรียนจบมาด้วยกัน กุญชรประกอบอาชีพข้าราชการครูชั้นผู้น้อย ทำงานอยู่ในชนบทแห่งหนึ่ง ข้อนี้เองเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ก้านแก้วไม่อาจฝืนใจรับรักกุญชรได้ แต่กระนั้นเธอก็ยังคงให้ความหวังกับกุญชรมาโดยตลอดในลักษณะของการหลอกใช้ ชายอีกคนหนึ่งคืออาวุธ หัวหน้างานในหน่วยงานที่ก้านแก้วสังกัด ก้านแก้วเกือบที่จะตกลงปลงใจกับอาวุธแล้วแต่ก็มีประเด็นที่ทำให้ก้านแก้วรู้สึกว่าอาวุธยังไม่ใช่คนที่เธอต้องการนั่นคือ การที่อาวุธมีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูแม่ พี่สะใภ้

และหลานๆ ดังนั้นจึงอาจไม่ก้าวหน้าในการสร้างครอบครัวด้วยกัน แต่กระนั้นก้านแก้วก็ยังคงให้ความหวังกับเขาเช่นเดียวกับกฤษณา ด้วยการ ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด เพราะเธอสามารถหลอกเอาเงินเขาได้ยามที่เธอไม่มีลูกค้ามาซื้อบริการ หรือในเวลาที่ยึดสนเงินทอง

กระทั่งวันหนึ่งก้านแก้วมีโอกาสได้พบกับ โชน นาคาชายหนุ่มหน้าตาดี มีชื่อเสียงในสังคมชั้นสูงฐานะลูกชายนักธุรกิจระดับแนวหน้าของประเทศ ก้านแก้วพยายามใช้มารยาทหญิงในการทำความรู้จักกับ โชน ประกอบกับ โชนเองก็มีนิสัยเจ้าชู้คบหากับผู้หญิงหลายคน และก้านแก้วก็เป็นที่ต้องตาต้องใจของโชนอย่างมากด้วยความสวยและความสวยของเธอ ก้านแก้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้แต่งงานกับเขาเพราะเขาคือคนที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะทำให้ความฝันของเธอเป็นความจริง

การคบหากันของทั้งคู่ดูเหมือนจะดำเนินไปได้ด้วยดี ทั้งคู่ต่างพอใจในสิ่งที่ได้รับ โชนพอใจกับความสัมพันธ์ทางเพศที่ก้านแก้วหยิบยื่นให้ ก้านแก้วเองก็พอใจที่ได้คบหากับโชนอย่างเปิดเผยทั้งนี้เพราะความเป็นคนมีชื่อเสียงของเขา แต่แล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่เป็นไปอย่างที่เธอคิดจนเรียกได้ว่ากลับจากหน้ามือเป็นหลังมือ เนื่องจาก โชน ไม่ได้ทำงานเป็นหลักแหล่ง เขายังต้องใช้จ่ายเงินที่ขอมมาจากพ่อแม่ อีกทั้ง โชนยังมีนิสัยเอาแต่ใจตัวเองเป็นอย่างมาก เมื่อข่าวการคบหากันของทั้งคู่เริ่มแพร่สะพัดไปทั่วในแวดวงสังคม พ่อและแม่ของโชนก็เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก เพราะสืบทราบมาว่าเบื้องหลังของก้านแก้วเป็นหญิงขายบริการทางเพศ ด้วยเหตุนี้พ่อและแม่ของ โชน จึงใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดคือการตัดค่าใช้จ่ายรายเดือนของโชนเสียหลังจากที่ห้ามปรามแล้วแต่ก็ไม่เชื่อฟัง เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ โชนจึงต้องพึ่งพาก้านแก้วโดยตลอด ภรรยาหนักจึงตกอยู่กับเธออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถึงกระนั้น โชนก็ยังคงใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือยตามความเคยชิน นานวันเข้าก้านแก้วก็เริ่มรู้สึกถึงความยากลำบากที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากเธอจะไม่ได้ในสิ่งที่คาดหวังจากตัวโชนแล้ว เธอยังต้องเลี้ยงดูเขาโดยต้องกลับไปขายบริการทางเพศอีกครั้ง ในที่สุดเธอก็ตัดสินใจเลิกคบหากับโชนซึ่งมารู้ภายหลังว่าอาชีพพิเศษของเธอคือโสเภณีและบู่จะใช้อิทธิพลบังคับให้เธอถูกไล่ออก ก้านแก้วตัดสินใจลาออกจากงานเนื่องจากความอับอายเพื่อนร่วมงาน

เมื่อก้านแก้วไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพสุจริต อีกทั้งการหางานทำใหม่ก็คงไม่อาจตอบสนองความต้องการในการบริโภคของเธอได้ ก้านแก้วจึงตัดสินใจยึดอาชีพขายบริการทางเพศเป็นอาชีพหลัก นานวันเข้าเธอก็ยิ่งถดถอยมากยิ่งขึ้น ชำร่วยเธอยังต้องพจญกับบุคคลผู้หวังฉกฉวยผลประโยชน์จากการขายร่างกายของเธออีก เจียว คัทสัน เป็นชื่อของ

คนๆ นั้นที่รู้จักกันในวงการค้าบริการทางเพศในฐานะ แมงดา ก้านแก้ว ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างหนักจากการจัดคิวลูกค้าของเจิว และเมื่อใดก็ตามที่เธอถูกจับได้ว่า โกงผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะถูกทำร้ายร่างกายอย่างหนัก ก้านแก้วพยายามหลบหนีแต่ถูกจับได้ และถูกเจิวทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง จนกระทั่งเธอได้รับความช่วยเหลือจากลูกค้าคนหนึ่งที่มาใช้บริการ ก้านแก้วตัดสินใจหนีไปต่างประเทศเพราะคิดว่าที่นั่นมี เอียน จาโคบี ลูกค้าที่เธอเคยให้บริการ จะช่วยเหลือเธอได้และหวังจะเริ่มต้นชีวิตใหม่กับคนๆ นั้น

แต่ความหวังของก้านแก้วก็ไม่ได้เป็นอย่างที่คาดไว้ เมื่อเธอได้พบว่าแท้จริงแล้ว เอียน จาโคบี คนที่เป็นความหวังสุดท้ายในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ก็มีอาชีพเช่นเดียวกับเจิว ดัทสัน แต่เป็นถึงระดับโลกโดยทำการค้าโสเภณีข้ามชาติ ก้านแก้วต้องทนทุกข์ทรมานมากกว่าเดิมอีกหลายเท่าจากการถูกทำร้ายร่างกายเมื่อขจัดขึ้น

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของ หลงไฟ นั้นเป็นการนำเสนอความตกต่ำของชีวิตอันเกิดจากความทะเยอทะยานเพื่อไปให้ถึงความต้องการที่ถูกครอบงำด้วยกระแสแห่งบริโภคนิยมของก้านแก้ว ตั้งแต่การขายบริการทางเพศอย่างลับๆ โดยประกอบอาชีพอื่นอยู่ด้วย เพราะรสนิยมที่ฟุ้งเฟ้อโดยมองว่าเงินเดือนประจำไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ต่อมาเมื่อได้พบกับ โชน นาคา ลูกชายเศรษฐีนักธุรกิจ ชายหนุ่มที่เธอหวังจะแต่งงานด้วย ก้านแก้วก็พร้อมจะสลัดทั้งกัญชรและอาวุธผู้รักเธออย่างจริงจังแต่มีฐานะยากจนกว่า แต่แล้วความหวังทุกอย่างก็กลับต้องพังทลายเมื่อ โชนไม่ได้เป็นอย่างที่หวัง สุดท้ายก้านแก้วก็ต้องยึดการขายบริการทางเพศเป็นอาชีพหลักหลังจากลาออกจากที่ทำงานเนื่องจากความอับอายและไม่อาจจะกลับไปประกอบอาชีพสุจริตได้อีกเพราะมีค่าตอบแทนน้อยกว่าความต้องการในการบริโภค นอกจากนี้เธอยังต้องผจญกับเจิว ดัทสัน ผู้ที่เข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์จากการทำงานของเธอ ซ้ำยังต้องถูกทรมานอย่างหนักเมื่อถูกจับได้ว่าโกง สุดท้ายก้านแก้วก็ตัดสินใจหนีไปต่างประเทศเพราะเชื่อว่าเอียน จาโคบี ลูกค้าที่เคยมาใช้บริการของเธอจะช่วยเธอตั้งต้นชีวิตใหม่ได้ แต่เธอก็รู้ว่าคิดผิดเมื่อพบว่าตกเป็นเหยื่อการค้าโสเภณีข้ามชาติโดยไม่ได้พบเอียนที่หลอกจนเธอตายใจ

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของก้านแก้วจะพบว่า การปล่อยให้วัตถุนิยมเข้าครอบงำการดำเนินชีวิตของก้านแก้วทำให้เกิดหายนะแก่ชีวิตของเธอ โดยพฤติกรรมต่างๆ ของก้านแก้วในลักษณะดังกล่าวได้แสดงความสอดคล้องกับแก่นเรื่องซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไป

1.2 แก่นเรื่อง

ดังที่ได้วิเคราะห์แล้วว่าโครงเรื่อง **หลงไฟ** เป็นการนำเสนอหายนะของชีวิต ก้านแก้วซึ่งมีที่มาจากความทะเยอทะยานที่ถูกครอบงำด้วยกระแสแห่งวัตถุนิยม กฤษฎณา อโศกสิน สร้างตัวละครตัวนี้ให้หลงอยู่ในรสนิยมของการบริโภคอันฟุ้งเฟ้อจนต้องประสบหายนะของชีวิตในที่สุด ดังที่ไพลิน รุ่งรัตน์กล่าวถึงก้านแก้วไว้ในบทความ “หมดสมัยนางเอกดีพร้อมในงานเขียนของกฤษฎณา อโศกสิน กระฉกสะท่อนภาพผู้หญิงไทยในปัจจุบัน” ไว้ที่น่าสนใจว่า

ก้านแก้วในหลงไฟ ผู้หญิงการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีอาชีพขายตัว เพราะเพียงหวังก้าวขึ้นอยู่ในสังคมวัตถุนั้น กลับเป็นภาพความตกต่ำสุดต่ำของนางเอกอย่างแท้จริง อาจเป็นไปได้ว่าเพราะอาชีพขายตัวเป็นอาชีพที่สังคมรังเกียจอยู่แล้วเป็นทุนเดิม เมื่อนางเอกคนหนึ่งของกฤษฎณากล้าหาญถึงกับลงทุนด้วยเนื้อตัวทั้งที่มีทางอื่นจะเดินอีกมากมายเช่นนี้ ความผันแปรของนางเอกคนนี้จึงมิใช่เพียงสภาพแวดล้อมภายนอก หากแต่เป็นเพราะคุณลักษณะนิสัยภายใน ประกอบกับปมปัญหาบางประการในการมีชีวิตอยู่ หนทางเดินของบัณฑิตผู้นี้จึงไม่เพียงก้าวล่วงเข้าไปในหายนะแห่งชีวิตเท่านั้น หากแต่พาไปสู่โศกนาฏกรรมอันสุดครันทดด้วย (2532 : 42)

กฤษฎณาต้องการเตือนสติให้สังคมได้รู้ว่า การมีชีวิตอยู่โดยไม่พอดี ปล่อยให้อำนาจของลัทธิบริโภคนิยมเข้าครอบงำกลายเป็นความอยากได้อยากมีจนเกินตัวนั้นย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อน

แม้โครงเรื่องจะนำเสนอความตกต่ำของชีวิตก้านแก้วอันเกิดจากความทะเยอทะยาน แต่กฤษฎณา อโศกสิน ไม่ได้ต้องการประณามซ้ำเติม แต่ต้องการชี้ให้เห็นว่าจุดอ่อนของก้านแก้วอยู่ที่เธอขาดความรักอย่างจริงจังและฉลาดแต่ไม่เฉลียว ชีวิตของก้านแก้วเป็นชีวิตที่น่าเห็นใจเพราะแท้จริงแล้วเธอก็ตกเป็นเหยื่อของค่านิยมอันฟุ้งเฟ้อซึ่งถูกหล่อหลอมโดยสังคมบริโภคนิยม นอกจากนี้ยังแฝงการเรียกร้องความเห็นใจให้กับโสเภณีซึ่งถูก

กระบวนการค้ากรมข่มเหงอย่างยากจะหนีพ้นได้ ความเลวร้ายที่เกิดกับก้านแก้วจึงเป็นความเลวร้ายในระบบสังคมโลกที่เงินกลายเป็นสิ่งสำคัญเหนือคุณค่าของความเป็นมนุษย์

2. ตัวละคร : ก้านแก้ว

2.1 บทบาท

ก้านแก้วเป็นตัวละครที่มีความทะเยอทะยานในการยกระดับชีวิตครั้งนี้เพราะปมด้อยที่คิดเอาเองว่าตัวเองเป็นลูกชานาขายจน ประสบการณ์ที่ได้เข้ามาศึกษาในกรุงเทพฯ ทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อการดำเนินชีวิตแบบชาวชนบท ประกอบกับการแก่งแย่งแข่งขันในสังคมเมืองที่ก้านแก้วใช้ชีวิตอยู่ส่งผลให้ตัวละครตัวนี้มีทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่ขาดสติจนกลายเป็นการถลำตัวในทางที่ผิดด้วยการขายบริการทางเพศ แม้เริ่มด้วยการเป็นเพื่อนเที่ยวเป็นครั้งคราว ก็กลายเป็นต้องถูก “แมงดา” ข่มเหง แล้วถูกบังคับให้ค้ากรมใน “ช่อง” ของ “มาเฟีย” ในต่างประเทศ ตั้งแต่แรกแล้วก้านแก้วรู้ว่าทางเลือกของตนเป็นความเสี่ยง แต่ความเสี่ยงนี้เกิดขึ้นด้วยการเล็งผลเลิศด้วยความทะนงตนและความต้องการจะหนีจากสภาพชีวิตเดิม ดังที่ ผู้เขียนบรรยายความคิดของก้านแก้วไว้ว่า “...ทางเดินสายเก่าเป็นเส้นทางที่หล่อนหวังจะหลบหนีให้ห่างได้ทีเดียว อนาคตอันยาวเหยียดที่ทอดอยู่ตรงหน้า อาจเป็นอนาคตที่ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงอย่างมากก็จริง หากมันก็ให้ความหวังเรื่องรอง... (75) ทางเลือกของก้านแก้วยิ่งจำกัดลงทุกวันเนื่องจากได้ผูกมัดตัวเองกับการเสพสุขด้วยวัตถุ “ชีวิตนี้ทั้งชีวิต หล่อนไม่มีวันจะเลือกอื่นใด นอกจากกระดาศขึ้นน้อยที่สามารถซื้อข้าวของประดาขึ้นมาประดับตนให้สวยงามด้วยความสะดวกสบาย (404)

ทัศนคติในการดำเนินชีวิตดังกล่าวทำให้ก้านแก้วไม่ค่อยมีความสุขเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จมากกว่า เธอจะเก็บเอามาคิดหาทางที่จะทำทุกอย่างให้เหนือกว่าผู้นั้นเสมอ ดังที่ผู้เขียนบรรยายลักษณะของก้านแก้วผ่านทางความคิดของชالاไว้ว่า “...หล่อนได้แต่มองก้านแก้ว...เพื่อนคนนี้ช่างหาทุกข์ใส่ตัวดิ้นๆ เห็นใครมีอะไรเป็นอะไรไม่เคยเลยที่จะไม่เก็บเอามาอรรน... (223) คนอย่างก้านแก้วตกลงไปในทะเลเงินและมหาสมุทรอันเขียวครากของความทะเยอทะยาน หล่อนต้องการเป็นใครที่ไม่ใช่ตัวเองอยู่เสมอ ต้องเหมือนคนนั้นต้องเลียนแบบคนโน้น” (512) ก้านแก้วมีชีวิตที่น่าเห็นใจเพราะเธอต้องเผชิญกับการดูถูกของเพื่อนที่มีฐานะดีกว่า จึงพยายามหลีกเลี่ยงหนีความเป็นจริงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ก้านแก้วยังเป็นตัวละครที่ต้องการความรัก เพียงแต่ความรักของเธอมิบังจายทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ดังเห็นได้จากการคบหากับ โชน นาคา ก้านแก้วคบหากับ โชนด้วยความหวังว่า โชนจะช่วย
ให้เธอได้พบกับชีวิตที่สุขสบายดังฝัน ที่สำคัญเธอจะได้เลิกอาชีพขายบริการทางเพศเสียที
แต่ก้านแก้วลืมนึกว่าสิ่งที่ตนขาดไม่ใช่ความสวยงามหรือเสน่ห์ทางเพศแต่เป็นความจริงใจ
ดังที่ผู้เขียนบรรยายความคิดของก้านแก้วว่า

ก้าวอย่างข้างหน้ากรุ่นอยู่ในสมองหล่อน เขาเป็นเหยื่อชิ้นใหญ่ที่
ควรจะโอฆารสอย่างยิ่งในชั่วชีวิตเล็กๆ ชีวิตแห่งการเกิดมาเป็น
คนหนึ่งซึ่งไม่มีใครรู้จัก เกิดมาเพื่อต่อสู้แบบหน้าดำคร่ำเครียด
บางครั้งบางคราวถึงกับหักโหม เพื่อการก้าวขึ้นบันไดที่สูงกว่า
ราบเรียบกว่าเส้นทางเก่าๆ ที่แสนจะตกต่ำขรุขระ บันไดที่สูงและ
ราบเรียบคือผู้ชายสักคนที่พร้อมจะจุดหล่อนไปยืนอยู่บนนั้นกับเขา
หล่อนคิดเสมอว่าวันใดที่หล่อนมีโอกาสนั้นไปยืนอยู่บนที่สูง วันนั้น
หล่อนจะชำระล้างคราบสกปรกเก่าๆ ให้หมดสิ้นหมองมัว (336)

แท้จริงแล้วก้านแก้วไม่ได้มีความสุขกับการขายบริการทางเพศ ดังเห็นได้จาก
ความพยายามในการหลีกเลี่ยงการเป็นโสเภณี แต่กระนั้นสังคมกลับไม่ให้โอกาสก้านแก้ว
ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพราะทัศนคติในเชิงรังเกียจจากพ่อแม่ของ โชน หรือแม้แต่ตัว โชน
เองที่มองก้านแก้วว่าเป็นเพียงเครื่องบำรุงบำเรอความใคร่ และไม่เคยสนใจความทุกข์ร้อน
ของเธอ จนกระทั่งเมื่อ โชนถึงคราวตกอับความหวังของก้านแก้วก็ซบเซาราวเลื่อน ดังที่ผู้เขียน
บรรยายความคิดของก้านแก้วว่า

หญิงสาวยกแขนก่ายหน้าผาก เหลียวไปดูภูเขาคู่ที่ตนเองเคย
กระหึ่มเมื่อยามเริ่ม เขานอนหายใจอย่างมีความสุขไม่รับรู้ทั้งหนาวและ
ร้อน ก็ได้แต่นึกถึงตัวเขาและมาดของเขายามอยู่ในเสื้อผ้ามีราคา
วางท่าอยู่เบื้องหลังพวงมาลัยรถใหม่เอี่ยม ซึ่งก้านแก้วซึ้งรู้สึกเสียแล้ว
ว่ารถคันนั้นเริ่มเล็กลง เก่าลง กลิ่นใหม่ที่เคยคิดว่าหอมแปลก ก็ทำท่า
ว่าแปรเปลี่ยน...หล่อนจำเป็นต้องคิดหนัก คิดว่าตัวเรานี้จะอยู่อย่างไร

โดยที่มีโชน นาคาเป็นคู่เคียง โดยที่เขาไม่ช่วยอะไรและไม่ใส่ใจดูแล
เพียงแต่มีอีหื้อเบิกทาง (379)

แม้ทุกสิ่งจะไม่ได้เป็นอย่างที่หวังแต่ก้านแก้วก็ยัง ไม่อาจเลิกรักกับโชน เพราะ
เธอตั้งความหวังจะให้โชนเป็นผู้ยกระดับชีวิต ดังนั้นแม้โชนจะไม่ได้เป็นอย่างที่หวังทุกอย่าง
แต่อย่างน้อยการแสดงให้เห็นว่าเธอเป็นคนรักของโชนก็เป็นสิ่งที่น่าพึงพอใจแล้ว
ด้วยเหตุนี้เธอจึงพยายามปรับตัวปรับใจให้ยอมรับโชน ดังที่ผู้เขียนบรรยายความคิดของ
ก้านแก้วว่า

...แม้จะไม่สบาย เนื่องจากหวังว่าจะได้ กลับต้องเป็นฝ่ายเสีย
หากเมื่อตริตรองรูปการแล้วเห็นว่า ถ้าหล่อนไม่ให้ โชนเลยจะอยู่ใน
สิริสง่า ให้ผู้คนทั่วไปได้ทั้ง ได้อศรรยใจในชีวิตชินเดอเรลล่าของ
หล่อนแล้ว...อย่างน้อยเขาก็มีสิ่งแลกเปลี่ยนคือ ตัวเขา นามสกุลเขากับ
รถคันหนึ่ง เราเองก็รู้แล้วมิใช่หรือว่าเขาเป็นหนุ่มเจ้าสำราญ ลูกรัก
ลูกใครของเศรษฐี เขาสูงกว่าเราตั้งเท่าไร ได้เขามากอดคอกู้นี้ก็นับว่า
บุญแล้ว หล่อนปลอม ตนเองให้พยายามปรับตัวปรับใจให้เข้ากับคนที่
อยู่ด้วย และเข้ากับสภาพของเขา (451)

แต่ในที่สุดก้านแก้วก็เลิกรักกับโชน เพราะเธอไม่อาจทนความเห็นแก่ตัวของ
เขาได้ หลังจากนั้นชีวิตของก้านแก้วก็เปลี่ยนไป เธอต้องออกจากงานประจำ หันมายึดอาชีพ
ขายบริการทางเพศเพียงอย่างเดียว ซ้ำร้ายเธอยังถูกแมงคามาคุมบังคับให้เธอขายบริการมากขึ้น
เพื่อนำเงินมาให้โดยแลกกับการจัดคิวลูกค้าชั้นดีให้ สะท้อนให้เห็นการเอารัดเอาเปรียบของคน
ในสังคมแห่งการแก่งแย่งที่ไม่สนใจในความยากลำบากของเพื่อนมนุษย์ ก้านแก้วไม่เคยคิดว่า
ชีวิตจะต้องพบเหตุการณ์เช่นนี้ ดังที่ผู้เขียนบรรยายความคิดของก้านแก้วว่า

หล่อนไม่หวังทำตัวให้โถมเพื่อ โภยเงิน หล่อนก้าวไปสู่
ความมืดหรือความสว่างของห้องหับกับเพศชายเพื่ออนาคตอันสดใสที่
หล่อนฝันว่ามันมี มันรอหล่อนอยู่ตรงนั้นตรงโน้น หล่อนเพียงแต่

อยากหรุ อยากเริด อยากเลิดฉาย อยากนั่งรถคู่กับตัว ผู้ชายที่จริงจังกับ
 หล่อนและหล่อนจริงใจกับเขา มิใช่มาแอบซ่อนอยู่ในห้องรกๆกับ
 แมงดาห่วยๆหนึ่งตัว แล้วถูกมันบังคับให้ไปรับแขก ไปทำเงินมาก
 ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อมันจะมีส่วนแบ่งในเงินจำนวนนั้น (558)

ในที่สุดเมื่อทนกับความทุกข์ที่ได้รับไม่ไหว ก้านแก้วจึงหาทางหนีไป
 ต่างประเทศเพราะเธอคิดว่าที่นั่นเธอจะได้พบกับชีวิตใหม่ที่สุขสบายอีกครั้ง แต่เธอหาวิธีไม่
 มันไม่ได้เป็นอย่างที่เธอคิด ซ้ำยังต้องทนทุกข์ทรมานมากกว่าเดิมอีกหลายเท่า เมื่อเธอถูกหลอก
 ให้ไปขายบริการทางเพศโดยบุคคลที่เป็นความหวังหนึ่งเดียวของเธอ ก้านแก้วรู้ดีว่าเธอไม่มี
 ทางที่จะหนีไปไหนได้อีกและไม่อาจสร้างความฝันใดๆอีกแล้ว ดังที่ผู้เขียนบรรยายไว้ว่า

อนิจจา เมืองนอก เมืองที่หล่อนใฝ่ฝันว่าจะได้มาสัมผัส สูดกลิ่น
 อายอากาศชื่นเย็นและตั้งต้นชีวิตใหม่...ก่อนที่หล่อนจะทันได้คิดว่า
 อะไรเกิดขึ้น เขาก็ดึงผ้าผูกคอมาตัวครอบคอหล่อนไว้แน่น แน่นเข้าจน
 นัยน์ตาหล่อนเหลือกลาน พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ก้านแก้วได้
 คิดขึ้นในวินาทีสุดท้ายแห่งวิกฤตอันจวนเจจ ชالا กรุงเทพฯ เมืองไทย
 โอย ช่วยด้วย (650)

บทบาทของก้านแก้วใน **หลงไฟ** คือ การเป็นตัวละครผู้ดำเนินเรื่อง เรื่องราว
 ทั้งหมดถูกถ่ายทอดผ่านความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ตลอดจนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
 เพื่อนำผู้อ่านไปสู่ทัศนะของคนในสังคมปัจจุบันที่ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม
 จนหลงลืมคุณค่าอันแท้จริงของความเป็นมนุษย์

2.2 ลักษณะนิสัย

2.2.1 การเป็นผู้มีความทะเยอทะยาน

เมื่อพิจารณาชีวิตของก้านแก้วพบว่า ปมด้อยจากการเป็นลูกชานาในชนบทที่
 ตัวเองคิดอยู่เสมอว่าเป็นชีวิตที่ยากจนและไม่มีคุณค่า แตกต่างกับชีวิตคนเมืองที่ดำเนินอยู่
 ท่ามกลางความเจริญอยู่ตลอดเวลาเป็นชีวิตที่น่าชื่นชมมากกว่า ทำให้เกิดลักษณะนิสัยที่เด่นชัด

มากที่สุดของเธอคือการเป็นผู้มีความทะเยอทะยาน เห็นได้จากความพยายามที่จะยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจด้วยคิดว่าจะนำพาไปสู่การยกระดับทางสังคมได้ ก้านแก้วรู้ว่าตนมีความสามารถด้านใดแต่นำไปใช้ในทางที่ผิด ประกอบกับไม่มีความภาคภูมิใจในภูมิหลังของตนเองจึงพยายามหนีให้ไกลที่สุด ความทะเยอทะยานของก้านแก้วจึงกลายเป็นการนำมาซึ่งความตกต่ำของชีวิต เมื่อปราศจากความพอดีและมีความกล้าเสี่ยงที่จะกระทำสิ่งที่ทำลายคุณค่าของชีวิต ทั้งนี้เพราะระสนิยมอันฟุ้งเพื่ออันเกิดจากอิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยมที่ครอบงำความคิดของเธอ ก้านแก้วยินยอมที่จะขายบริการทางเพศซึ่งเป็นเรื่องเสื่อมเสียในการเป็นผู้หญิง ทั้ๆที่เธอเองก็มีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่น (แตกต่างกับตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นโสเภณีในเรื่องก่อนหน้าที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปแล้ว โดยทั้งหมดจำต้องขายบริการทางเพศด้วยความจำเป็นทั้งสิ้น) ทั้งนี้เพราะรายได้จากการขายบริการทางเพศในช่วงที่ธุรกิจท่องเที่ยวเฟื่องฟูนั้นมีอัตราสูง สามารถตอบสนองความต้องการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยได้ ต่างจากงานประจำทั่วไปที่ทำอยู่ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอ แม้จะต้องแลกกับการที่ต้องปิดบังความเป็นจริงแก่สังคม ก้านแก้วหาว่าไม่ว่าสิ่งที่เธอตัดสินใจเสี่ยงทำนั้นจะนำมาซึ่งความหายนะของชีวิตในที่สุด

สิ่งหนึ่งที่แสดงออก โดยมีพื้นฐานจากความทะเยอทะยานซึ่งถูกครอบงำโดยอิทธิพลของลัทธิวัตถุนิยมคือ ความพยายามทุกอย่างเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ประเด็นนี้ เห็นได้จากความพยายามในการที่จะให้ได้โซน นาคามาเป็นคู่ควง เพื่อประกาศให้สังคมรับรู้ว่าเธอกำลังจะยกระดับเหนือกว่าคนทำมาหากินทั่วไป แต่เธอเป็นคนรักของลูกชาย เศรษฐีนักธุรกิจระดับประเทศ ทั้ๆที่ขณะนั้น โซนก็มีคู่หมั้นอยู่แล้ว ส่วนก้านแก้วเองก็มีทั้งกุญชรและอาวุธซึ่งเธอก็พยายามตัดดวงผลประโยชน์จากทั้งคู่อยู่ตลอดเวลา แท้จริงแล้ว ก้านแก้วเป็นตัวละครที่ต้องการความรัก แต่ความรักของก้านแก้วกลับมีองค์ประกอบของฐานะทางเศรษฐกิจเป็นเงื่อนไข การคบหากับชายทั้งสองคนก็เป็น ไปเพื่อหลอกเอาเงินและสิ่งของบำรุงบำเรอ โดยไม่มีความผูกพันอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามก็ตีการตัดสินใจดังกล่าวของเธอกลับ ทำให้เธอได้พบว่า สิ่ง que เห็นภายนอกนั้นไม่อาจชี้วัดคุณภาพที่แท้จริงได้ เมื่อเธอได้เห็นแล้วว่าตัวตนที่แท้จริงของโซนไม่ใช่คนที่เธอจะฝากชีวิตไว้ได้ดังที่หวัง กลับกลายเป็นเธอเองที่ต้องหาเลี้ยงเขาด้วยการขายบริการทางเพศอาชีพที่เธอตั้งใจว่าจะไม่หวนกลับไปทำมันอีก

2.2.2 การเป็นผู้ไม่มีความจริงใจและไม่ผูกพันอย่างแท้จริง

ลักษณะนิสัยประการนี้เป็นผลมาจากทักษะในการมองผู้อื่นอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะก้านแก้วมักจะมองคนที่อยู่ในระดับเดียวกันว่าเป็นคนชั้นต่ำที่ไม่ควรคบค้าสมาคมด้วย และโดยเฉพาะคนที่ทำงานประเภทเดียวกันกับเธออย่างอรพินท์

...อรพินท์เป็นผู้หญิงที่ยังงั้นๆ บางทีก็กระซิกกระซี้พิรีพิไรเหลือือ กำลัง โทกทอะไรไปน้ำขุ่นๆ เหมือนกับคนที่ชอบ *ยืมพลาสติก* ใส่ใคร ต่อใครในสังคม แล้วคนที่ถูกยืมใส่ก็จับได้ว่าไม่จริงไม่จรงนั้นแหละ (50)...อรพินท์เป็นคนเดียวที่ก้านแก้วจำเป็นต้องคบ แม้จะคิดบ่อยๆว่า ไม่เข้าขั้นก็ตาม แต่เมื่อความจำเป็นบางส่วนเสี้ยวของชีวิตประจำวัน บังคับให้หล่อนต้องมีเพื่อน หล่อนจึงต้องมี มันก็เท่านั้น (54)

ก้านแก้วมักจะมองอรพินท์ว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความคิด เนื่องจากไม่รู้จักที่จะพัฒนาตนเองตาม มุมมองของเธอนั้นคือ การหาผู้ชายฐานะดีเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู

นอกจากกรณีของอรพินท์แล้ว การคบหากับอาวุธและกฤษกรก็เป็น การแสดงออกถึงความไม่จริงใจที่เธอมีต่อทั้งสองคน อาวุธพยายามที่จะออมเงินเพื่อร่วมสร้างชีวิต คู่กับก้านแก้วแต่สุดท้ายเขาก็ถูกก้านแก้วบอกเลิกอย่างไม่ไยดีเพราะเธอพบเป้าหมายใหม่แล้ว นั่นคือ โชน นาคา ส่วนกฤษกรที่พยายามจะเป็ยแชร์ส่งเงินมาให้ก้านแก้วเก็บเพื่อสร้างชีวิตคู่ ร่วมกันก็ถูกเธอหลอกอย่างไร้เยื่อใย ก้านแก้วต่างคบหากับคนทั้งคู่ด้วยความไม่จริงใจทั้งนี้ เพราะทั้งคู่ไม่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอจะตอบสนองอรสนิยมหรูหราฟุ้งเฟ้อของเธอได้ นอกจากนี้ยังไม่พบว่าก้านแก้วมีความผูกพันกับครอบครัวของตนในชนบท ไม่ต้องรับรู้หรือ พยายามเข้าไปรับรู้ปัญหาของบิดาที่ยอมให้เข้ามาศึกษาต่อแต่ให้อยู่กับป่าถึงผู้อาศัยถึงลูกจ้าง ซึ่งเป็นชีวิตที่ก้านแก้วขมขื่นมาก

แต่ถึงกระนั้นผู้ประพันธ์ก็ไม่ได้สร้างให้ก้านแก้วมีลักษณะนิสัยในทางร้าย อย่างเดียว เพราะในสถานการณ์คับขันก้านแก้วได้แสดงความจริงใจที่มีให้กับ ชาลา เพื่อนสนิท เพียงคนเดียวของเธอ

ชาลา มีชีวิตที่ตรงข้ามกับก้านแก้วแทบทุกอย่าง ชาลารู้จักความพอดีในการ ใช้จ่ายตามรายได้ที่ได้รับมา และไม่เคยมีความทะเยอทะยานจนเกินความพอดี จนหลายครั้งที่

ก้านแก้วรู้สึกสังเวชและเบื่อหน่ายในวิถีชีวิตของซาลา แต่ถึงกระนั้นซาลาก้เป็นเพื่อนสนิทเพียงคนเดียวที่เธอไว้ใจ และด้วยความสนิทสนมของทั้งคู่ทำให้ก้านแก้วรักซาลามากแม้บางครั้งจะเกิดความรำคาญอยู่บ้างก็ตาม ดังเห็นได้จากตอนที่ซาลาต้องเผชิญหน้ากับเจิว ดัทสัน ก้านแก้วพยายามที่จะต่อสู้กับเจิวอย่างสุดกำลังเพื่อปกป้องเพื่อน ทั้งๆที่รู้ดีว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้เธอได้รับการตอบโต้อย่างรุนแรงแน่นอน ก้านแก้วแสดงความกล้าหาญเพื่อตอบแทนความดีและความจริงใจที่ซาลามีต่อเธอเสมอมา ลักษณะนิสัยประการนี้ทำให้เรามองเห็นว่าตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีส่วนคืออยู่บ้างเพราะความจริงใจที่แสดงออกมานั้นเกิดขึ้นเมื่อได้เห็นเพื่อนตกอยู่ในสถานการณ์ลำบาก ทั้งที่ก่อนหน้านี้ก้านแก้วเป็นตัวละครที่มักจะดูถูกดูแคลนการดำเนินชีวิตอย่างสมณะของซาลามาโดยตลอด แต่ซาลาน่าจะเป็นเพื่อนเพียงคนเดียวที่ก้านแก้วไม่ต้องเสแสร้งปิดบังตัวตนเมื่อคบหากัน

หากวิเคราะห์ลักษณะนิสัยดังกล่าวของก้านแก้วโดยพิจารณาจากภูมิหลังประกอบก็จะพบว่า ความขาดแคลนทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ก้านแก้วเกิดความทะเยอทะยานให้ได้มาในสิ่งที่ตัวเองขาด แต่ความทะเยอทะยานของเธอกลับกลายเป็นความอยากได้ออกมามีเงินเกินขีดจำกัด ทั้งนี้เพราะความลุ่มหลงอยู่ในลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งเป็นสาเหตุไปสู่หายนะของชีวิตในที่สุด แม้ชีวิตของเธอจะตกต่ำเพราะทัศนคติในการดำเนินชีวิต แต่ชีวิตของก้านแก้วก็สามารถสะท้อนความน่าสลดใจของความหลงผิดที่สังคมมีส่วนสร้างขึ้น